

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Urša Zajc

Mentor: predavatelj Marko Kosin

Somentor: asistent mag. Milan Brglez

**DIPLOMACIJA MALIH DRŽAV:
PRIMER SLOVENIJE IN HRVAŠKE**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2003

HVALA VSEM, KI STE MI PRI IZDELAVI DIPLOMSKEGA DELA VSEBINSKO, TEHNIČNO IN
MORALNO POMAGALI TER ME PODPIRALI PO SVOJIH MOČEH!

SEZNAM KRATIC	II
UVOD.....	1
I. TEORETSKA OSNOVA.....	4
1. DIPLOMACIJA VS. ZUNANJA POLITIKA.....	4
2. MALE DRŽAVE	5
2.1 ZUNANJA POLITIKA IN DIPLOMACIJA MALIH DRŽAV	6
3. USPEŠNOST IN RACIONALNOST.....	8
II. DIPLOMACIJA MALIH DRŽAV: PRIMER SLOVENIJE IN HRVAŠKE. 11	
1. PREDSTAVITEV OBEH DRŽAV	12
1.1 SLOVENIJA	12
1.2 HRVAŠKA.....	13
2. PRVI KONCENTRIČNI KROG	17
2.1 ZASTAVLJENI CILJI.....	17
2.2 URESNIČEVANJE ZUNANJEPOLITIČNIH CILJEV.....	19
3. DRUGI KONCENTRIČNI KROG.....	36
3.1 ZASTAVLJENI CILJI.....	36
3.2 URESNIČEVANJE ZUNANJEPOLITIČNIH CILJEV.....	37
4. TRETJI KONCENTRIČNI KROG	45
4.1 ZASTAVLJENI CILJI.....	45
4.2 URESNIČEVANJE ZUNANJEPOLITIČNIH CILJEV.....	46
5. DELOVANJE OBEH DIPLOMACIJ V PRIHODNOSTI	61
6. ZAKLJUČEK	63
VIRI.....	65

SEZNAM KRATIC

AFA	Sporazum o administrativnem sodelovanju (<i>Administrative Framework Agreement</i>)
ANP	Letni nacionalni program (<i>Annual National Program</i>)
BiH	Bosna in Hercegovina
BIS	Banka za mednarodne poravnave (<i>Bank for International Settlements</i>)
CEFTA	Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (<i>Central European Free Trade Agreement</i>)
DKP	diplomatsko – konzularno predstavništvo
DS Alpe-Jadran	Delovna skupnost Alpe Jadran
EAPC	Evroatlantski partnerski svet (<i>Euroatlantic Partnership Council</i>)
ECOSOC	Ekonomski in socialni svet ZN (<i>Economic and Social Council</i>)
ES	Evropska skupnost
EU	Evropska unija (<i>European Union</i>)
ICC	Mednarodno kazensko sodišče (<i>International Criminal Court</i>)
ICTY	Mednarodni kazenski tribunal za nekdanjo Jugoslavijo (<i>International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia</i>)
IFOR	<i>Implementation Force</i>
IMF	Mednarodni denarni sklad (<i>International Monetary Fund</i>)
ITF	Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min (<i>International Trust Fund</i>)
ISAF	<i>International Security Assistance Force</i>
JEK	Jedrska elektrarna Krško
JVE	Jugovzhodna Evropa
KFOR	<i>Kosovo Force</i>
MAP	Akcijski plan za članstvo (<i>Membership Action Plan</i>)
MINURSO	<i>United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara</i>
MP	mednarodne pogodbe
MZZ RH	Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Hrvaške
MZZ RS	Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije

NATO	Organizacija Severnoatlantske pogodbe (<i>North Atlantic Treaty Organization</i>)
NN RH – MU	Uradni list Republike Hrvaške – mednarodne pogodbe (<i>Narodne novine Republike Hrvatske – međunarodni ugovori</i>)
OECD	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (<i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (<i>Organization for Security and Cooperation in Europe</i>)
PIT	Partnerji v tranziciji (<i>Partners in Transition</i>)
RACVIAC	Regionalni center za pomoč pri verifikaciji nadzora orožja (<i>Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Center</i>)
RS	Republika Slovenija
RH	Republika Hrvaška
SČG	Srbija in Črna gora
SE	Svet Evrope (<i>The Council of Europe</i>)
SEECF	Proces za sodelovanje v Jugovzhodni Evropi (<i>South-East European Cooperation Process</i>)
SECI	Iniciativa sodelovanja v Jugovzhodni Evropi (<i>Southeast European Cooperative Initiative</i>)
SEP	Srednjeevropska pobuda (<i>Central European Initiative</i>)
SFOR	<i>Stabilization Force</i>
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
SOPS	Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju
STO	Svobodno tržaško ozemlje
SZ	Sovjetska zveza
UNAMSIL	<i>United Nations Mission in Sierra Leone</i>
UNFICYP	<i>United Nations Force in Cyprus</i>
UNMEE	<i>United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea</i>
UNMIK	<i>United Nations Interim Administration Mission in Kosovo</i>
UNMOGIP	<i>United Nations Military Observer Group in India and Pakistan</i>
UL RS	Uradni list Republike Slovenije
ZN	Združeni narodi (<i>United Nations</i>)
ZRJ	Zvezna republika Jugoslavija

UVOD

Diplomsko delo pred vami se ukvarja z diplomacijo dveh malih držav, Slovenije in Hrvaške, natančneje z uspešnostjo delovanja obeh diplomacij v smislu doseganja zastavljenih zunanjepolitičnih ciljev. Obe državi sta si v času od osamosvojitve pred dobrim desetletjem zastavili številne cilje zunanje politike; od vzpostavitve in ohranitve dobrih diplomatskih odnosov s posameznimi državami, do vključitve v mednarodne politične, gospodarske in druge integracije in pobude. V tem času sta se kot mali in mladi državi soočali s posebnimi ovirami in problemi, kljub temu pa sta dosegali tudi številne uspehe. Namen diplomskega dela je tako analizirati zastavljene zunanjepolitične cilje in ugotoviti, kako uspešni sta bili slovenska in hrvaška diplomacija pri uresničevanju ciljev. Ker gre na primeru Slovenije in Hrvaške za dve mali in mladi državi s številnimi drugimi podobnostmi (zgodovinsko osnovo, mentaliteto, geografskim položajem, jezikom), je preučevanje uspešnosti posamezne diplomacije povezano tudi z raziskovanjem podobnosti in razlik diplomacij obeh držav.

Razlogov za relevantnost obravnavane tematike je precej. Eden izmed tistih, ki so vplivali na izbor te teme, pa je dejstvo, da je zunanje ministrstvo vsake države eno od treh državotvornih ministrstev, njegovo delovanje in naloge, ki si jih zastavlja, pa so zelo pomembne za vlogo in ugled države v svetu. Drugič, po dobrem desetletju od osamosvojitve je zdaj primeren čas za ugotavljanje, kako uspešna je (bila) pri izgradnji svojega ugleda posamezna država. Tretjič, v Sloveniji objavljena literatura o hrvaški diplomaciji je praviloma obremenjena z obravnavanjem sporov med državama, bolj nevtralnih in splošnih pogledov na delovanje hrvaške diplomacije v celoti pa je zelo malo. In četrtič, z obravnavo slovenske diplomacije se morda lahko projicira tudi delovanja hrvaške, ki zaradi vojne v tem procesu za nekaj let (in izkušenj) zaostaja.

Vodilo diplomskega dela je teza, ki pravi, da sta bili *slovenska in hrvaška diplomacija, v okviru zastavljenih ciljev, uspešni*. Ker gre na prvi pogled za zelo splošno in subjektivno zadevo, je za lažjo analizo iz nje izpeljanih pet delovnih vprašanj.

1. Kateri so zastavljeni zunanjepolitični cilji Slovenije in Hrvaške?
2. Kateri in koliko so uresničeni in kateri niso?

3. V čem so podobnosti med slovensko in hrvaško diplomacijo?
4. Ali se diplomaciji Slovenije in Hrvaške v kakšnem pogledu bistveno razlikujeta med seboj ter kateri so vzroki in kakšne so posledice teh razlik?
5. Kakšni so možni scenariji razvoja diplomatske dejavnosti ene in druge države v bližnji prihodnosti?

V pričujočem diplomskem delu gre torej za študijo dveh primerov, in sicer uspešnosti slovenske in hrvaške diplomacije. Slovenija je izbrana zato, ker gre za tipično malo (in še mlado) državo, Hrvaška pa je Sloveniji zgodovinsko, geografsko, jezikovno in po miselnosti zelo blizu (včasih smo menili, da tudi politično), a z vendarle nekoliko drugačnimi okoliščinami (dolgotrajnejša vojn, delovanje povojne oblasti).

Uresničevanje ciljev obeh diplomacij je preučevano in analizirano glede na tri koncentrične kroge. V prvem koncentričnem krogu je »regija« (območje nekdanje Jugoslavije, sosednje države in organizacije v regiji), v drugem ostala Evropa, v tretjem pa ostali svet. Ta delitev je smiselna zato, ker omogoča preverjanje, ali je diplomacija manjših držav res bolj »usmerjena k bližnjemu mednarodnemu okolju in če se že izrekajo o svetovnih problemih, se jih lotevajo iz ožje perspektive«, kot piše Benko v delu *O vprašanju prioritet v zunanji politiki Slovenije*. Pri raziskovanju je uporabljena metoda analize in interpretacije primarnih virov (vladnih oz. zunanjepolitičnih programov, sporazumov, pogodb in drugih dokumentov, kjer so dokumentirani zunanjepolitični cilji), uporabljeni pa so tudi sekundarni viri – tako slovenski kot hrvaški – , ki se ukvarjajo s problematiko diplomacije v malih državah, kajti o različnih vidikih te tematike že obstaja precej gradiva. Za lažjo analizo delovanja vsake države sta uporabljena še usmerjena intervjuja z diplomatoma na obeh ministrstvih za zunanje zadeve, ki imata kot praksa najboljši vpogled v (ne)uspešnost države, ki jo predstavljata. V intervjujih so mnenja, ki jih intervjuvanca predstavljata, obenem tudi mnenja, ki jih zastopata ministrstvi za zunanje zadeve.

Izbrana metodologija ima tudi določene omejitve. Predvsem je treba omeniti, da je zaradi aktualnosti obravnavane tematike precej informacij zbranih z uradnih spletnih strani slovenske in hrvaške vlade, ki pa niso nujno tudi popolne in tudi ne dajejo povsem objektivnega pogleda v tematiko. Tako tudi niso povsem objektivne, ko gre za oceno uspešnosti. Ravno zaradi tega je način preverjanja, kateri cilji so bili doseženi, zastavljen tako, da sta predstavljeni obe plati: najprej je podan optimistični pogled, ki ga največkrat zastopa vlada s svojimi informacijami, zatem pa so prikazana

tudi stališča druge strani (novinarji, kritična javnost,...), ki skuša dokazovati, da zastavljene naloge in cilji še niso bili uspešno izpolnjeni. Poleg tega se omejitve pojavlja pri samem pojmu »uspešnosti«, saj gre pri ocenjevanju le-te kljub vsem znanstvenim prizadevanjem in številnim (*pro et contra*) informacijam za precej subjektivno zadevo. Ocena je tako konec koncev odvisna tudi od opazovalca in njegovih interesov. Moj interes je bil čim bolj natančno prikazati stanje, zato je skoraj vsaka omemba zunanjepolitičnih dosežkov (ki pa so morda za nasprotno stran kdaj sporni) relativizirana še z negativnimi platmi in pomanjkljivostmi delovanja. K natančnosti sem skušala prispevati tudi tako, da nisem dopustila, da bi mnenja o hrvaški problematiki, ki so jih v člankih zapisovali slovenski avtorji, prevladali nad njihovim (hrvaškim) lastnim pogledom na delovanje Hrvaške.

Ker gre za zelo aktualno tematiko, ki se lahko spreminja iz dneva v dan, je potrebno določiti še časovni okvir obravnave: v našem primeru zajema obdobje od razglasitve samostojnosti obeh držav 25. junija 1991 pa do vključno maja leta 2003.

Struktura pričujočega diplomskega dela je zasnovana tako, da je v prvem delu podana teoretska osnova, v drugem delu pa najprej v prvem poglavju sledi kratek pogled v diplomatsko delovanje Slovenije in Hrvaške in zgodovinsko ozadje. Potem si koncentrični krogi sledijo po posameznih poglavjih (2., 3. in 4.), kjer so v prvem podpoglavju vedno najprej prikazani zastavljeni zunanjepolitični cilji vsake države, v drugem podpoglavju pa je podana analiza realizacije teh ciljev. Predstavitev (ne)uresničenih ciljev se prepleta z mislimi slovenskega in hrvaškega intervjuvanca, veleposlanika in državnega podsekretarja na MZZ RS ter namestnika veleposlanika Republike Hrvaške v Sloveniji, ki imata kot strokovnjaka najboljši vpogled v prakso obravnavane problematike. Na koncu četrtega poglavja sledijo skupne in splošne ugotovitve glede celotne tematike – uspešnosti obeh malih diplomacij. V petem poglavju skladno z zastavljenim zadnjim delovnim vprašanjem sledi še pogled v možno delovanje obeh diplomacij v prihodnosti. Predmet zadnjega, šestega poglavja, pa so le še sklepne misli o diplomskem delu.

I. TEORETSKA OSNOVA

1. *DIPLOMACIJA VS. ZUNANJA POLITIKA*

Pojem diplomacija je skozi svojo dolgo zgodovino razvil več pomenov. Ibler (Nick 1997: 13) jih v Slovarju mednarodnega javnega prava našteva pet:

- vodenje državnih poslov na področju zunanje politike prek formalnih odnosov z drugimi državami in mednarodnimi organizacijami;
- oblika in vsebina odnosov med državami, ki nastajajo in se ohranjajo prek uradnih povezav;
- sposobnost in znanje za vodenje pogajanj med državami;
- zunanje predstavljanje države;
- kariera oz. pripadnost krogu oseb, ki opravljajo ta poklic.

Tudi zaradi različnih pomenov diplomacije obstaja mnogo definicij. Diplomatičeskij slovar (Benko 1997: 255) jo opredeljuje kot »/.../ uradno dejavnost šefov držav, vlad in uradnih organov v mednarodnih odnosih, ki s pogajanjem, pisnimi in ustnimi komunikacijami ter drugimi miroljubnimi sredstvi uresničujejo cilje in potrebe zunanje politike /.../«. Skupno vsem opredelitvam je dejstvo, da je diplomacija institucija države, ki formalno vzdržuje stike z drugimi subjekti v mednarodni skupnosti in pri tem uresničuje svoje interese.

Potrebno je ločiti med pojmom diplomacija in zunanja politika, saj se v javnosti pogosto zamenjujeta oz. uporabljata kot sinonima. Zunanjo politiko Frankel (Calvert 1986: 1) opredeljuje kot »odločitve in akcije, ki v znatnem obsegu vključujejo odnose med eno državo in drugimi«, Benko (1997: 221) pa kot »institucionalizirani proces dejavnosti – akcij, ki jih določena, v državi organizirana družba opravlja nasproti širšemu in ožjemu mednarodnemu okolju z namenom uresničevati svoje materialne in nematerialne interese ter tako vplivati nanj, bodisi da realnosti v mednarodni skupnosti spreminja bodisi se jim prilagaja.«

Po Benkovem (1997: 255) mnenju je diplomacija le eno od sredstev zunanje politike, tako kot ekonomska sredstva in sredstva prisile. V nadaljnjem besedilu se bomo skušali izogibati uporabi teh pojmov kot sinonimov, vendar je potrebno upoštevati, da sta vseeno zelo povezana. Zato se bosta v pričujočem diplomskem delu nujno pojavljala oba pojma, tako zunanja politika kot tudi diplomacija.

Akterjev zunanje politike je veliko. To so vse tiste »/.../ osebe, ki sodelujejo v procesu sprejemanja odločitev ali o njeni dejanski uresničitvi v mednarodnih odnosih« (Vukadinović 1989: 134). Formalno je najvišje na hierarhični lestvici zunanjepolitičnih akterjev šef države, poleg njega pa vlada ali splošno izvršna oblast, kjer ima posebno vlogo minister za zunanje zadeve ali državni sekretar. Z zunanjepolitičnimi vprašanji se ukvarjajo tudi druga ministrstva, npr. za finance, za obrambo, v nekaterih situacijah pa tudi druga. Poleg izvršnih teles delujejo tudi zakonodajni organi, ki imajo v različnih državah različna pooblastila. Diplomati so poseben aparat, ki se profesionalno ukvarja z zunanjo politiko, in je prisoten na ministrstvu za zunanje zadeve ali pa v številnih diplomatsko-konzularnih predstavništvi v tujini.

Diplomacija se je v zadnjih petdeset letih soočala z mnogimi spremembami in tako prehaja skozi pomembno razvojno fazo. Mednarodno sodelovanje postaja vse širše in bolj intenzivno, množični mediji dobivajo vse večjo vlogo, povečala se je vloga ideologije in morale, profesionalci imajo vse manjši vpliv na oblikovanje in izvajanje zunanje politike (torej tudi na diplomacijo). Ena od sprememb v modernem svetu je tudi stalno naraščanje števila malih držav.

2. MALE DRŽAVE

Ker število malih držav v svetu hitro narašča, je tudi definicij o tem, kaj to sploh je, veliko, med seboj pa se precej razlikujejo.¹ Goldhammer (Šabič 2002: 3) pravi, da je »termin male države rezerviran za velike države z majhnimi populacijami, za majhne države z velikimi populacijami, za majhne države z majhno populacijo in včasih za države katerekoli velikosti, ki se večinoma brigajo same zase.«

Na podlagi kvantitativnih kriterijev male države opredeli Adam (1998: 182 – 185), ki pravi, da so države z manj kot pol milijona prebivalcev mikro države, tipične male države so tiste, ki imajo do pet milijonov prebivalcev, tiste z manj kot deset milijoni prebivalcev pa so srednje velike države. Tudi Vital (Jazbec 2001: 41) razdeli države glede na kriterij števila prebivalstva v velike, srednje in male. Kot zgornji meji

---

¹ Leta 1988 je imelo 87 držav manj kot pet milijonov prebivalcev, 58 držav je imelo manj kot 2,5 milijona prebivalcev, 35 držav pa je imelo manj kot 500.000 prebivalcev. Definicija Commonwealtha pa klasificira kot male države tiste z 2.500.000 ali manj prebivalci (Tufts' 2002).

za opredelitev malih držav pa določi 10 – 15 milijonov prebivalcev (gospodarsko razvite države) ter 20 – 30 milijonov prebivalcev (nerazvite države).

Razvili so se tudi drugi pristopi, ki poleg kvantitativnih kriterijev upoštevajo kvalitativne. Rothsteinova (Jazbec 2001: 39) definicija pravi, da je »mala država tista, ki spozna, da sama ne more doseči svoje varnosti, temveč je glede tega odvisna od pomoči drugih držav, tako spoznanje pa mora biti priznано tudi s strani drugih držav«.

Keohane (Benko 1997: 250) pa je razvil svojo kategorizacijo držav na *velike sile* (njihovi voditelji menijo, da lahko same odločujoče vplivajo na mednarodni sistem), *sekundarne države* (njihovi voditelji menijo, da lahko imajo določen vpliv na mednarodno politiko, vendar ta ne more biti odločujoč), *srednje države* (te same ne morejo vplivati in učinkovito delovati v mednarodnem sistemu, lahko pa izvajajo sistemski vpliv, če delujejo v skupinah ali mednarodnih organizacijah) ter *male države* (nikoli, niti same niti v organizacijah, ne morejo imeti pomembnejšega vpliva na mednarodni sistem).

Kljub temu da v literaturi, ki proučuje male države, obstaja določeno soglasje, da ne obstaja zadovoljiva in sprejemljiva definicija malih držav, bi sama po potrebi male države opredelila kot države, ki imajo zaradi svoje geografske velikosti in/ali majhnega števila prebivalstva tudi majhno gospodarsko in politično moč ter veljavo v svetu in katerim je še posebej pomembno sklepanje koalicij za uspešnejše uveljavljanje svojih interesov in mnenj.

Na splošno imajo študije malih držav dolgo uveljavljeno tradicijo v politični znanosti. Knudsen (2002: 182) pravi, da je večina literature o malih državah posvečena njihovim osnovnim zunanjepolitičnim opcijam – nevtralnosti ali izolaciji nasproti zavezništvu. Drugi tok literature je primerjalna literatura o politiki in oblikovanju politike v malih državah, tretja smer preučevanja malih držav pa so problematike priznanja, samoodločbe, manjšin, odcepitve in iredentizma, upravičevanje obstoja malih držav ter njihovih pravic nasproti velesilam.

2.1 ZUNANJA POLITIKA IN DIPLOMACIJA MALIH DRŽAV

O malih državah kot posebni kategoriji in njihovem pomenu se razvija veliko diskusij. Program mednarodnih odnosov univerze Tufts je na Konferenci o mednarodnih odnosih z naslovom *Male države v spreminjajočem se svetu* klasificiral

tudi več tipov malih držav: uspešne, razvijajoče se ter ranljive male države. Kot posebej pereče politične probleme našteva zgodovinske izkušnje malih držav v 20. stoletju (npr. države Beneluxa, skandinavske države, Švica, Singapur), dominacijo s strani velesile ali agresivne sosedbe ter fragmentacijo in nestabilnost (npr. balkanske države, države nekdanje SZ).

Med političnimi strategijami, ki naj bi jih uporabljale male države, sodijo zavezništva med malimi ter zavezništva male in velike države, regionalna zavezništva, multilateralna zavezništva, nevtralnost in različni varnostni aranžmaji. Po mnenju Parlamentarcev za globalno akcijo (PGA 2002) lahko male in srednje velike države zelo učinkovito uporabljajo »skupinsko diplomacijo« in tako te države, ki nimajo nujno veliko konvencionalnih političnih, vojaških in ekonomskih vzvodov, dajejo odločilni prispevek svetovnemu dogajanju.

Po Benkovem (1992: 6) mnenju se razlike med malimi in velikimi državami na področju zunanje politike pojavljajo v različnem tipu problemov, s katerimi se srečujejo, v različnem obsegu zunanjepolitičnega delovanja, v različnem načinu vodenja zunanje politike ter v različnih sredstvih, ki jih pri tem uresničevanju strategije uporabljajo.

»Pojav majhnih držav v mednarodni skupnosti je neločljivo povezan z vprašanjem njihove varnosti,« meni Jazbec (2002: 91) in še dodaja, da je to vprašanje »/.../ kvalificirano zlasti kot njihova pomanjkljivost«. Benko (1992: 6) pravi, da se male države usmerjajo le k bližjemu mednarodnemu okolju in če se že izrekajo o svetovnih problemih, se jih lotevajo iz ožje perspektive, torej v optiki svojih regionalnih problemov, varnosti in konfliktov. Med strategijami zunanje politike pa se male države osredotočajo na diplomacijo. Pomen diplomacije malih držav se izkaže zlasti v zdajšnjem multipolarnem sistemu, saj ta pri urejanju mednarodnih interakcij daje večje možnosti uveljavljanja mednarodnim vladnim organizacijam, poleg tega pa v njem ne prevladujejo ostre in daljnosežne alternative, ki bi se jim male države morale uklanjati. Ker se diplomacija malih držav bolj usmerja k bližjemu mednarodnemu okolju, je zaposlena z manjšim številom problemov, torej je tudi njena aktivnost manj razpršena. Bistvena in precej očitna značilnost malih držav in njihovih diplomacij je, da so njihove možnosti obveščanja in opazovanja manjše od možnosti velesil, saj so tudi njihova materialna sredstva skromnejša. (Benko 1992: 6)

3. **USPEŠNOST IN RACIONALNOST**

Enotne definicije uspešnosti na področju družboslovnih ved ni. Pojem bom v pričujočem diplomskem delu uporabljala v kontekstu količine in kakovosti izpolnjenih zunanjepolitičnih ciljev, ki so bili formalno ali neformalno zastavljeni. Več kot je zastavljenih ciljev, ki so bili za državo in prebivalstvo zadovoljivo izpolnjeni, bolj je posamezna diplomacija uspešna.

Zunanjepolitični cilj definiramo kot izraz prihodnjega stanja stvari ali kot vsoto izpolnjenih pogojev, ki jih vladajoči ocenjujejo kot uresničitev tistega, kar so si zastavili kot svojo osnovno nalogo. Nujno ob tem pa je, da so tako cilji kot tudi strategija njihovega uresničevanja čim bolj realistični (Vukadinović 1989: 163-8).

Zastavljanje ciljev ter sredstva, s katerimi naj bodo ti uresničeni, sta najpomembnejši kategoriji teorij racionalne izbire. Elster (1986: 1) tako pravi, da:

/.../ je teorija racionalne izbire predvsem normativna teorija. Pove nam, kaj naj naredimo, da bi čim bolje dosegli določen cilj. Ne pove nam, kakšni naj bodo naši cilji.

Za obrazložitev racionalnega vedenja obstajajo v procesu izbire trije različni elementi. Elster (1986: 4) tako pravi:

Prvi element je izvedljiva celota akcij, torej tisto število/celota vseh možnih akcij, ki zadovoljijo logične, fizične in ekonomske napetosti. Drugi element je (vrsta racionalnih prepričanj o) vzročni strukturi situacije, ki določa, katera vrsta delovanja bo vodila h katerim rezultatom. Tretji element pa je subjektivno rangiranje izvedljivih alternativ, kar običajno izpeljemo iz rangiranja rezultatov, h katerim (pričakujemo, da) vodijo. Delovati racionalno torej pomeni, da bomo izbrali najvišje rangiran element v določeni izvedljivi celoti.

Tudi Allisonov tradicionalni model racionalnega akterja, ki se uporablja že vsaj od sredine 18. stoletja, pravi, da je zunanjepolitično odločanje racionalna aktivnost, ki jo izvajajo izurjeni ljudje, ki se povsem zavedajo relevantnih dejstev in imajo dovolj časa za preučitev vseh možnosti, preden izberejo pravo (Calvert 1986: 7).

Na formalni ravni lahko racionalnost priprnemo na kolektivno odločanje (kot v teoriji družbene izbire) ali pa na skupni rezultat individualnih odločitev. V obeh primerih so individualne želje in preference obravnavane kot dane, racionalnost pa je

definirana predvsem kot razmerje med preferencami in družbenim rezultatom (Elster 2000: 10). Na zunanjepolitičnem področju to pomeni, da če imamo definirane neke možnosti zunanjepolitičnega delovanja, ki jim dajemo prednost pred drugimi alternativami, a družbeni oz. zunanjepolitični rezultat – rezultat diplomatskih aktivnosti – ni zadovoljiv, delovanje očitno ni bilo racionalno.

Primer (ne)racionalnega vedenja med drugim kaže t.i. zapornikova dilema. Ta spada med pomembne strateške teorije racionalne izbire, ki je na področju politike, zunanje politike in diplomacije v praksi večkrat prisotna.

Dva zapornika – imenujmo ju Janko in Metka – sta zaprta v ločenih celicah, kjer velja naslednje: če Janko prizna, bo izpuščen, Metka pa bo dobila deset let zavora. Če Metka prizna, bo svobodna odšla, Janko pa bo obsojen na deset let zavora. Če oba priznata, bo vsak dobil šest let zavorne kazni. Če pa oba molčita, policija še naprej ne bo imela dovolj dokazov, zato bosta morala odslužiti le po tri leta zavorne kazni vsak, kar je vsekakor boljše kot deset, a slabše od možnosti, da svobodno odkorakata iz zavora. Ob vprašanju, kaj storiti, nastopi zapornikova dilema. Najbolj racionalna za njiju bi bila izdaja svojega prijatelja – možnosti, da bo drugi izdal, so prevelike; možnosti, da svobodno odide iz zavora, pa so precej dobre. Če se bosta čez nekaj dni znašla v isti situaciji, se izdaja seveda ne izplača. Če gre torej za neomejeno ali igralcem nepoznano število transakcij, je najbolje, kar lahko naredita igralca, sodelovanje - to je rešitev zapornikove dileme.

Gre za model igre, kjer lahko vsi igralci dobijo, če se držijo pravil sodelovanja. Njej nasprotna igra je šah, kjer lahko dobi le en igralec, pod pogojem, da drugi izgubi. Vsa skrivnost mednarodnih odnosov, pa naj gre za Evropsko unijo ali regionalno sodelovanje na Balkanu, je torej v tem, da se naučimo igre sodelovanja.

Pri racionalnem odločanju glede javnih zadev je zelo pomembno upoštevati tudi mnenje javnosti. Elster (2000: 43-44) pravi, da je

/d/ržava /.../ zgolj država državljanov. /.../ Zato je edina naloga države ta, da vzpostavi mehanizem, ki posameznikom omogoča, da izrazijo svoje preference do celotne množice družbenih ureditev in ne le do množice možnosti, ki so znotraj njihove zasebne sfere delovanja.

V jedru političnega procesa mora biti javna in racionalna razprava o skupnem dobru, ne pa izolirano glasovanje glede na zasebne preference. Cilj politike bi moral biti soglasni in racionalni konsenz (Elster 2000: 45). S tem se strinja tudi Calvert (1986: 1), ki pravi, da so tako kot notranjepolitične odločitve tudi odločitve v zunanji

politiki sprejete v imenu javnega interesa in ravno zato tudi legitimne v očeh državljanov.

Pri določanju zunanjepolitičnih ciljev se avtomatično postavlja tudi vprašanje nacionalnega interesa držav, ki je lahko definiran kot »skupek teženj, ki jih določena država skuša trajno uresničiti prek delovanja svojih zunanjepolitičnih akterjev« ali pa »skupek določenih, značilnih zahtev, ki se jih akter zunanjepolitičnega odločanja drži pri izbiranju svoje alternative« (Vukadinović 1989: 163-4).

Mnenju domače javnosti je pripisoval velik pomen tudi Putnam (1988: 434-6) v svojem delu o logiki t.i. igre na dveh ravneh. Vsaka pogajanja na mednarodnem prizorišču lahko namreč vidimo kot igro, ki poteka na dveh ravneh. Ena je nacionalna, kjer si različne domače skupine prizadevajo uveljaviti svoj interes s tem, da izvajajo pritisk na vlado, naj sprejme za njih koristne politike; politiki pa skušajo povečati svojo moč s tem, da gradijo koalicije med temi skupinami. Na mednarodni ravni skušajo nacionalne vlade čim bolj povečati svojo sposobnost, da bi zadovoljile domače pritiske, po drugi strani pa čim bolj zmanjšati neugodne posledice dogodkov v tujini. Nobene od teh dveh ravni osrednji odločevalec ne bi smel zanemariti. Taka pogajanja, kjer se sestanejo pogajalci dveh ali več strani, da bi dosegli določen sporazum, ki pa ga bo morala njihova organizacija doma še ratificirati, si torej lahko zamislimo kot proces, sestavljen iz več zaporednih stopenj.² Na prvi stopnji potekajo pogajanja med predstavniki različnih strani, ki vodijo do tentativnega sporazuma. Na drugi stopnji pa potekajo še ločeni pogovori znotraj vsake skupine tistih, ki so jim pogajalci doma odgovorni, o tem, ali naj sporazum ratificirajo. Že pred potekom prvem faze so pogosta tudi predhodna posvetovanja in pogajanja na drugi stopnji.

Na Putnamovi logiki igre na dveh ravneh, Elsterjevi obrazložitvi racionalnega vedenja, teoriji zapornikove dileme in pravil sodelovanja ter ostalih zgoraj omenjenih pojmov (zunanjepolitični cilji, male države, racionalnost diplomatskega delovanja...), predvsem pa na uspešnosti pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev, bo temeljilo tudi nadaljnje besedilo, kjer bom skušala predstaviti in analizirati zunanjepolitično in diplomatsko prakso Slovenije in Hrvaške v prvem desetletju njune samostojnosti ter ju primerjati.

---

² Ratifikacija v temu primeru pomeni katerikoli formalen ali neformalen postopek na drugi stopnji, ki je potreben za podporo ali uveljavljanje sporazuma, ki je bil dosežen na prvi stopnji.

II. DIPLOMACIJA MALIH DRŽAV: PRIMER SLOVENIJE IN HRVAŠKE

Slovenija je po razpadu Jugoslavije postala samostojna država, za razliko od nekdanje jugoslovanske pa se šteje med manjše. Kot mala in mlada država se sooča s posebnimi problemi, ki do določene mere tudi ovirajo njeno uspešnost, obenem pa je tudi zaradi svojih diplomatskih sposobnosti Slovenija na dobri poti k ponovnemu vstopu v različne integracije in zavezništva. V času dobrih desetih let so bili izoblikovani različni cilji zunanje politike in zdaj je primeren čas za celovit pregled in analizo zastavljenih in doseženih ciljev, kot jih je uresničevala diplomacija, čemur je posvečeno to diplomsko delo.

Slovenska diplomatska dejavnost je v diplomskem delu primerjana z uspešnostjo diplomacije druge nekdanje jugoslovanske republike, Hrvaške, ki je ravno tako mala in mlada država, s podobno zgodovinsko osnovo, a vendarle nekoliko drugačnimi okoliščinami od slovenskih. Temelj preverjanja uspešnosti obeh diplomacij pa je analiza doseženih ciljev glede na tiste cilje, ki so bili zastavljeni v različnih dokumentih v obdobju od nastanka samostojne države. Raziskane pa so tudi podobnosti in razlike med slovensko in hrvaško diplomacijo. Na uspešnosti temelji tudi postavljena teza, in sicer, da sta bili *slovenska in hrvaška diplomacija, v okviru zastavljenih ciljev, uspešni*, ter delovna vprašanj, ki so podrobneje opisana v Uvodu (str. 1-3).

1. PREDSTAVITEV OBEH DRŽAV

1.1 SLOVENIJA

Republika Slovenija je samostojnost razglasila 25. junija 1991, a so se slovenske zunanjepolitične aktivnosti začele še pred uradno osamosvojitvijo. V začetku devetdesetih let so se »/.../ okrog takratnega "regionalnega" oz. republiškega zunanjega ministrstva (republiškega Sekretariata za mednarodno sodelovanje, op. UZ) zbrali številni poznavalci in strokovnjaki mednarodnih odnosov, ki so izdelovali in izdelali scenarije osamosvajanja in strategijo zunanje politike« (Bučar 1994: 1064).

Prvi cilj male in mlade Slovenije je bil doseči mednarodno priznanje. Po priznanju s strani številnih mednarodnopravnih subjektov se je poleti 1992, po sprejetju Republike Slovenije (RS) v Združene narode (ZN), sklenilo prvo obdobje slovenske zunanje politike, hkrati pa so se dokončno izoblikovali tudi že prvi zametki njenih ključnih strateških usmeritev:

1. opredelitev za Evropo in z njo povezano kar najintenzivnejše vključevanje v evropske in evroatlantske politične, varnostne in ekonomske integracije;
2. konstruktivna vloga v političnih in gospodarskih multilateralnih organizacijah;
3. skrb za čedalje boljše dvostranske odnose z vsemi državami-partnerkami, še posebej s sosednjimi državami;
4. dokončen izstop z območja Balkana in prilagajanje novi politični vlogi v okviru držav jugovzhodne Evrope (JVE), predvsem tistih, ki so nastale na področju nekdanje Jugoslavije;
5. prizadevanja za politično, gospodarsko in kulturno prepoznavnost ter uveljavitev Slovenije in njenih interesov znotraj mednarodne skupnosti;
6. skrb za Slovence po svetu.

(Ministrstvo za zunanje zadeve RS n. d. a)

Prva načela slovenske države so bila določena v nekaterih dokumentih že 25. junija 1991.³ V *Temeljni ustavni listini o samostojnosti in neodvisnosti RS* je med drugim zapisano, da je Slovenija samostojna in neodvisna država, ki prevzema vse

---

³ Nekatera so bila zastavljena celo pred osamosvojitvijo, 26.3.1991, v Temeljnih strategije zunanje politike Republike Slovenije (*Poročevalec Skupščine Republike Slovenije in Skupščine SFR Jugoslavije*, letnik XVII, števil. 11)

pravice in dolžnosti, ki so bile z Ustavo Republike Slovenije in Ustavo SFRJ (Socialistične federativne republike Jugoslavije) prenesene na organe SFRJ ter da so državne meje Slovenije z Avstrijo, Italijo in Madžarsko mednarodno priznane državne meje dotedanje SFRJ, meja s Hrvaško pa nekdanja republiška meja v okviru SFRJ.

V *Ustavnem zakonu za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS* pa je zapisano, da slovenski organi prevzemajo pravice, dolžnosti in pristojnosti nekdanjih organov SFRJ; da Slovenija (po notifikaciji pogodbenim strankam) prevzema kontinuiteto mednarodnih pogodb nekdanje SFRJ, ki veljajo za ozemlje RS; ter da diplomatsko-konzularna in druga predstavništva SFRJ v tujini prenehajo opravljati svoje pristojnosti za Slovenijo (razen če to z dogovorom ni drugače urejeno). Opredeljeno je tudi politično stališče, da je nekdanja SFRJ razpadla na več držav, ki so njene enakopravne naslednice. V tem smislu se je Slovenija tudi opredelila, da bo prevzela celoten alocirani dolg RS, pa tudi del nealociranega dolga, ki je ustrezen deležu v skupnem premoženju nekdanje SFRJ, ter arhive, ki se nahajajo na ozemlju Slovenije ali se navezujejo na Slovenijo.

V tistem času je torej že obstajal splošen konsenz o bistvenih zunanjepolitičnih nalogah mlade slovenske države, med katerimi je bilo polnopravno članstvo v EU in Natu (*North Atlantic Treaty Organization*) ter ureditev odnosov s sosednjimi državami. Temeljni cilji slovenske diplomacije so bili postopoma določeni v naslednjih dokumentih:

- v *Deklaraciji o zunanji politiki Republike Slovenije*, sprejeti na zasedanju Državnega zbora 17.12.1999;
- v *Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije*, sprejeti na zasedanju Državnega zbora 21.06.2001;
- uresničevanje dosedanjih ciljev in uradno določena strategija po desetih letih samostojnosti, ko bo Slovenija pristopila tudi k EU in Natu, so opisani v najnovejšem dokumentu MZZ *Primerna zunanja politika* (16.10.2002).

1.2 HRVAŠKA

Hrvaška se je razglasila samostojnost istočasno kot Slovenija, 25. junija 1991, vendar je (bila) situacija v tej državi, tudi kar se tiče zunanjepolitičnih aktivnosti, precej drugačna kot v Sloveniji.

Med drugim se ta razlika kaže v pomanjkanju specifičnih dokumentov o zunanjepolitični strategiji. Tatalović (2002: 469) pravi, da je to, da Hrvaška v zadnjih desetih letih ni pripravila nobenega dokumenta o nacionalnih interesih in ciljih, resen problem. Po parlamentarnih in predsedniških volitvah 2000, ko je premier postal Iвица Račan, predsednik pa Stjepan Mesić, so bili končno dani osnovni predpogoji za močno potrebne spremembe. A še vseeno je napredek prepočasen, kljub veliki javni podpori za politične (in ekonomske) spremembe. Med ovirami za spremembe na Hrvaškem je tudi socialna, ekonomska in politična situacija.

Hrvaški politiki tudi trdijo, da dokumenta, ki bi cilje formalno opredeljeval, v času Tuđmanovega režima ni bilo tudi zaradi pomanjkanja javnih razprav in konsenza o tej tematiki (HRT 1, *Forum*, 12.11.2002). Za določitev hrvaških nacionalnih interesov ter nacionalno-varnostne in zunanjepolitične strategije te mlade in male države sta torej nujno potrebna demokratični dialog in vključenost javnosti.

Sredstva, organizacija in ukrepi, ki bi bili potrebni za dosego in zaščito vitalnih nacionalnih interesov, so stvar osnovne politične usmeritve naroda in morajo temeljiti na nacionalnem konsenzu. (Tatalović 2002: 473)

To znova potrjuje že omenjeno Elsterjevo trditev, da bi moral biti cilj politike soglasni in racionalni konsenz (2000: 45). S tem je osrednjemu odločevalcu tudi precej olajšano pogajanje na mednarodnem prizorišču, saj ve, da ima na domačem parketu široko podpora za stališča, ki jih zastopa. Kot bom z različnimi primeri dokazovala na naslednjih straneh namreč »(v)sak voditelj, ki ne zadovolji kolegov za domačo mizo, tvega, da bo izgubil svoj položaj.« (Putnam 1988: 434)

Četudi v začetnem procesu ustvarjanja države ni bilo formalno opredeljenih strateških ciljev nove hrvaške države, je imela zunanja politika vseeno precej zapletenih nalog, ki jih je bilo potrebno uresničiti v povezanem procesu izoblikovanja države in državnih institucij, izgradnje zunanje politike in zunanjepolitičnega diplomatskega aparata ter vzdrževanje rednih povezav na mednarodni ravni. (Vukadinović 1997: 85)

Hrvaška zunanjepolitična dejavnost je potekala v več jasno določljivih fazah. Za razliko od Slovenije, kjer je osamosvojitve potekala bolj mirno, je bila med prvimi zunanjepolitičnimi nalogami Hrvaške vključitev v boj proti srbski agresiji ter osvoboditev lastnega ozemlja, ki so ga Srbi deloma okupirali. Za to je bilo nujno mednarodni javnosti predstaviti nov položaj na hrvaških tleh in na tleh nekdanje

Jugoslavije ter iskanje podpore za priznanje. To jim je uspelo in relativno uspešno so se vključili v strukture mednarodne skupnosti.

V drugi fazi je Hrvaška postala glavni protagonist mirne rešitve balkanske krize, saj je v različnih mednarodnih institucijah sprožila akcije za odpravo vojne in osvoboditev svojega ozemlja. Poleg tega je krepila mednarodne vezi z državami, ki so postale zaveznice v boju za hrvaško državo. V tretji fazi pa so se usmerili k razvijanju odnosov s sosedi in iskanju povezav z evropskimi institucijami.

Hrvaška kot mala in mlada država je morala poleg tega, tako kot Slovenija, razvijati tudi lasten aparat za vodenje zunanje politike – iskala je nove kadre, jih usposabljala in uvajala v mednarodno problematiko.

Čeprav, kot rečeno, mlada Hrvaška ni imela formalno opredeljenih strateških ciljev, je v času Tuđmanovega predsedstva dosegla uspehe, ki jih ne gre zanemariti: (vzpostavljena je bila neodvisna nacionalna država, okupirana območja so bila osvobojena, begunci so se vračali v domovino, Republika Hrvaška pa je bila široko mednarodno priznana)⁴, vendar pa na mednarodnem prizorišču Tuđmanova Hrvaška ni uživala večjega ugleda.

Cilji hrvaške diplomacije so bili ob zamenjavi oblasti januarja leta 2000 določeni v različnih dokumentih:

- po volitvah januarja 2000 jih je Vlada Republike Hrvaške določila v *Programu rada vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2000-2004. godine* (8.2.2000);
- deloma v dokumentu *Hrvatska vanjska politika u 2000. godini i ciljevi za 2001*, ki ga je decembra 2000 izdelal analitični oddelek hrvaškega MZZ;
- splošni cilji so zapisani tudi v strategiji razvoja Republike Hrvaške »*Hrvatska u 21. stoljeću*«, ki jo je izdelal zagrebški Urad za strategijo

---

⁴ Če naštejemo nekaj vidnejših mejnikov, je kot prvega potrebno omeniti že samo osamosvojitve, ki jo je hrvaški Sabor sprejel junija 1991 v Ustavni odločitvi o suverenosti in neodvisnosti RH. Z Erdutskim sorazumom, podpisanim novembra 1995, so bila v ustavno-pravni red RH mirno reintegrirana do tedaj okupirana področja Zahodne Slavonije, Baranje in Zahodnega Srema; februarja 1996 je glavni odbor takrat vladajoče Tuđmanove stranke HDZ (Hrvatska demokratska zajednica) razpravljal o prioritetah hrvaške državne politike in med drugim nasprotoval vsakršnemu vračanju Hrvaške v kakršnekoli unije. Sporazum o normalizaciji odnosov med RH in ZRJ, podpisan avgusta 1996, pa je bil še »zadnja faza hrvaškega osamosvajanja in ozemeljske reintegracije«. Na skupni seji obeh domov hrvaškega Sabora je predsednik Tuđman januarja 1999 podal *Poročilo o stanju hrvaške države in naroda v letu 1998* in dejal, da je bila leta 1998 končno uresničena polna suverenost hrvaške države in naroda nad celim, mednarodno priznanim ozemljem, s čimer je bil uresničen najpomembnejši cilj državne politike in okrepljen zunanjepolitični položaj Hrvaške (HRT n. d.).

razvoja RH, sprejeta pa je bila na zasedanju Vlade RH 21.6.2001, v tem okviru pa predvsem

- v dokumentu *Projektni zadatak Međunarodne integracije* (september 2001), ki ga je izdelal zagrebški Inštitut za mednarodne odnose;
- ter še posebej v Vukadinovićevi študiji *Hrvatska i subregionalna politička suradnja – susjedne zemlje u kontekstu Pakta o stabilnosti*;
- Vlada RH je zunanjepolitične cilje določila tudi v dokumentu *Program vlade Republike Hrvatske do kraja 2003. godine (programski prioritete)*;
- ter v *Strategiji nacionalne varnosti RH*, ki jo je Vlada RH sprejela 31.12.2002.

2. PRVI KONCENTRIČNI KROG

2.1 ZASTAVLJENI CILJI

Najožji koncentrični krog tega diplomskega dela obsega sosednje države in države nekdanje Jugoslavije. Pri sosednjih državah prihaja med Slovenijo in Hrvaško do manjših razlik, saj vse naše sosede niso tudi hrvaške in obratno, poleg tega pa sta Slovenija in Hrvaška druga drugi sosednji državi.

Cilji delovanja na tem območju so bili v zgoraj naštetih dokumentih zastavljeni glede na zunanjepolitične prioritete posamezne države, zato se, kot kažejo naslednje vrstice, tudi glede tega razlikujejo med seboj (ohranjen je vrstni red teh ciljev, kot so zapisani v dokumentih).

SLOVENIJA

➤ *Primarna zunanjepolitična naloga Slovenije je ureditev odnosov s sosednjimi državami, saj si kot relativno mlada država dolgoročno varnost lahko zagotovi predvsem z urejenimi odnosi s sosedi;*

➤ *Slovenija bo varovala svoje vitalne interese v zvezi z odprtimi vprašanji meje s Hrvaško v Istri in si prizadevala za vse oblike regionalnega in maloobmejnega sodelovanja, ravno tako pa bo sodelovala z organizacijami na Hrvaškem živčih Slovencev ter si prizadevala za ponovno priznanje njihovega manjšinskega statusa;*

➤ *Slovenija si bo prizadevala za sprejem zakona o globalni zaščiti Slovencev, ki prvič predvideva tudi priznanje pravic Slovencev v Videmski pokrajini v Italiji;*

➤ *Slovenija pričakuje, da bo Avstrija na zvezni in tudi na deželni ravni naredila dodatne napore za celovito uresničevanje še neizpoljenih obveznosti do slovenske manjšine na Koroškem in Štajerskem;*

➤ *Slovenija bo še naprej posebno pozornost posvetila trilateralnemu sodelovanju z Italijo in Madžarsko, še posebej na strateško-varnostnem področju;*

➤ *prizadevala si bo za ureditev nasledstvenih vprašanj v skladu z mednarodnim pravom;*

➤ *Slovenija je aktivno prisotna v Jugovzhodni Evropi in zato podpira napore in pobude mednarodne skupnosti za stabilizacijo in razvoj tega področja. V Paktu stabilnosti za JVE sodeluje z drugimi udeleženkami s posebnim poudarkom na*

gospodarskih projektih, vprašanjih varstva človekovih pravic in manjšin ter na humanitarnem področju pri odpravljanju posledic vojne;

➤ *cilj Slovenije je tudi razvoj gospodarskega, kulturnega in drugega sodelovanja s partnerji v Srbiji, podobno kot že uspešno poteka s partnerji iz Črne gore. Prizadeva si tudi normalizirati odnose z Zvezno republiko Jugoslavijo, vključno z vzpostavitvijo diplomatskih odnosov.*

HRVAŠKA

➤ *Razvijanje dobrososedskih odnosov z vsemi sosednjimi državami je hrvaška zunanjepolitična prioriteta;*

➤ *Hrvaška spoštuje dejstvo, da je BiH samostojna država, in spoštuje njeno ozemeljsko celovitost. Odnosi med državama bodo temeljili na enakopravnosti in transparentnosti;*

➤ *Hrvaška kot podpisnica Daytonskega mirovnega sporazuma podpira njegovo izvajanje;*

➤ *Hrvaška bo težila k izvajanju Sporazuma o normalizaciji odnosov med RH in ZRJ ter svojo politiko do ZRJ prilagodila aktivnostim Evropske unije, nudila pa bo tudi podporo procesom demokratizacije Črne gore;*

➤ *Hrvaška bo v mednarodni skupnosti težila k pospešenemu reševanju vprašanja polotoka Prevlake, ki je izključno varnostno;*

➤ *odprta vprašanja s Slovenijo (nedefiniran del meje, spor glede delitve lastništva JE Krško, dolgove Ljubljanske banke) se bo Hrvaška trudila rešiti z intenzivnim dialogom;*

➤ *z Madžarsko bo RH skušala razširiti gospodarsko sodelovanje in intenzivirati partnerski odnos za priprave na sobivanje v EU in Natu;*

➤ *dobro razviti odnosi z Italijo bodo postali še bolj intenzivni;*

➤ *z željo po uresničitvi aktivne in kreativne vloge v Paktu stabilnosti bo RH posvečala enako pozornost delovanju vseh treh delovnih omizij ter prevzela svoj del odgovornosti za uspeh Pakta, s ciljem, da bi bil dosežen trajen mir, napredek in stabilnost JVE;*

➤ *kot sredozemska država je Hrvaška zainteresirana za aktiviranje Jadransko-jonske pobude*

➤ *Hrvaška bo posvečala polno pozornost državam v regiji z delovanjem v okviru Procesu za sodelovanje v JVE (SEECIP).*

2.2 URESNIČEVANJE ZUNANJEPOLITIČNIH CILJEV

Na tem mestu bi sicer lahko obdelali vse podrobnosti v zunanjepolitičnem in diplomatskem delovanju Slovenije in Hrvaške na področju nekdanje Jugoslavije in v odnosih do sosednjih držav, vendar pa konceptualizacija pričujočega diplomskega dela (ki pravi, da bo uspešnost ocenjevana le glede na uresničevanje v različnih dokumentih *zastavljenih ciljev*) in prostorska omejenost tega ne dopuščata. Zato sem se omejila le na pregled delovanja diplomacij glede na prej naštetih zunanjepolitičnih ciljev, med katerimi pa se nekateri (vsaj v grobih obrisih) tudi prekrivajo, kar omogoča neposredno medsebojno primerjavo.

Pogledov na uspešnost izpolnjevanja ciljev, ki so bili zastavljeni na področju najožjega koncentričnega kroga, je skoraj toliko, kot je opazovalcev. Najbolj skrajna sta dva: na eni strani, da so bili zastavljeni cilji v celoti izpolnjeni, temu bo posvečen prvi del podpoglavja, ter na drugi strani, da diplomaciji nista bila uspešni, saj so cilji in naloge večinoma še vedno neuresničene, čemur bo več besed posvečenih v drugem delu pričujočega podpoglavja.

Primarna naloga obeh držav je ureditev odnosov s sosednjimi državami. Dobrososedski odnosi in regionalna stabilnost sta namreč predpogoj za demokratičen politični in gospodarski napredek vsake države, pa tudi regije v celoti. Ravno na področju sosednjih držav je imela »prejšnja hrvaška oblast z večino držav probleme, še posebej s tistimi na področju nekdanje Jugoslavije« (Vukadinović 2001: 1). Tam je bil razvoj normalnih odnosov zaradi preteklih dogodkov in strahu pred kreiranjem nekakšne nove Jugoslavije praktično nemogoč. Zdaj bo potrebno vložiti dodatne napore, da se bodo ti odnosi umirili in normalizirali.

Slovenija in ***Hrvaška*** sta od vzpostavitve diplomatskih odnosov 6. februarja 1992 do danes razvili relativno dobre in vsestranske odnose, kar se kaže v podpisu številnih dvostranskih sporazumov, čeprav sta razpad nekdanje skupne države ter razglasitev svoje samostojnosti in suverenosti junija 1991 odprla vrsto zapletenih in zahtevnih vprašanj.

Vukosav (Intervju 2003 b) pravi, da je primerov uspešnega sodelovanja obeh držav veliko več kot odprtih zadev ter da se to žal ne poudarja dovolj, zato se sprva omejimo na uspehe v odnosih med državama. Med temi je nedvomno treba omeniti

Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS), ki ga je Hrvaška ratificirala leta 1997, Slovenija pa zaradi strahov, da prejudicira meje, šele 2001. S sporazumom, sklenjenim leta 2001, ki ga je Hrvaška ratificirala takoj, Slovenija pa šele februarja 2003, je bil uspešno rešen tudi dolgo časa odprt problem Jedrske elektrarne Krško.⁵

Tudi gospodarsko sodelovanje med državama je precej razvito. V letu 2001 je bila Hrvaška naš tretji najpomembnejši izvozni trg, po uvozu pa naša peta zunanjetrgovinska partnerica, pa tudi največji del slovenskih neposrednih naložb v tujini je prav na Hrvaškem. Po drugi strani pa je Slovenija na sedmem mestu tujih naložbenikov na Hrvaškem (Đerić 2003: 3).

Slovenija bo sicer po vstopu v EU svojo južno mejo varovala v skladu s schengenskimi standardi, vendar si bomo prizadevali, da s tem ne bi bile okrnjene tradicionalne vezi s Hrvaško na področju gospodarstva, znanosti in kulture. Partnerstvo med državama mora temeljiti na medsebojnem zaupanju in na zavedanju, da bosta Slovenija in Hrvaška kmalu skupaj članici evroatlantskih povezav. (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2003)

Med zglednimi primeri sodelovanja držav pa je treba omeniti tudi, da je Slovenija na podlagi lastnih izkušenj s (pred)pristopnim procesom v EU sprejela tudi vlogo »botra Hrvaške, ki je že vložila prošnjo za vključitev v EU« (Berbalk, Bommersheim 2003: 206). Vseeno pa ostajajo med državama mnoga vprašanja odprta, med drugim devizne vloge hrvaških varčevalcev pri Ljubljanski banki v Zagrebu in dogovor o slovensko-hrvaški meji, vendar o tem več v nadaljevanju.

Italija je tako slovenska kot hrvaška sosedka in tako spada v prvi koncentrični krog obeh držav. »/Z/a Slovenijo /je Italija/ ena najpomembnejših držav, zato si z njo želimo najboljše odnose,« je o slovenski diplomaciji in nacionalnem interesu dejal zunanji minister Rupel (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002 a). Glede doseganja zastavljenega zunanjepolitičnega cilja - vprašanje zakona o zaščiti slovenske jezikovne manjšine v Furlaniji-Julijski krajini - je treba omeniti, da so bili napor Slovenije številni; med drugim je leta 1999 na željo stranke slovenske skupnosti v Italiji naš parlament sprejel deklaracijo o podpori uveljavljanju zaščite slovenske manjšine v Italiji. Italijanski parlament je po dolgoletnih obljubah in pogajanjih zakon sprejel februarja 2001.

---

⁵ Pogodba med Vlado RS in Vlado RH o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganji v NEK, njenim izkoriščanjem in razgradnjo (BHRNEK) (UL RS - MP, št. 5/2003)

Tudi odnosi Hrvaške do Italije, s katero si deli mejo na morju, so relativno dobri, Hrvaška pa si prizadeva, da bi postali še bolj intenzivni. Italijanska politika do Hrvaške takoj po njeni osamosvojitvi je bila sicer podobna tisti do Slovenije⁶, a je bil kasneje dosežen sporazum o manjšinah⁷, italijanska politika je podprla sprejem Hrvaške v Svet Evrope, razvili pa so se tudi gospodarski kanali (Vukadinović 1997: 86). Danes bilateralni odnosi temeljijo na dejstvu, da je Italija pomembna članica EU in Nata, poleg tega pa je kot velika država pomemben gospodarski partner (na prvem mestu po blagovni menjavi), enako kot za Slovenijo. Diplomaciji Hrvaške in Italije sta februarja 2002 uskladili tudi končni tekst Sporazuma o prijateljstvu, sodelovanju in partnerstvu, ki bi Hrvaški omogočil strateško partnerstvo in pomoč Italije, vplivne članice v evropskih integracijah, Italiji pa večjo prisotnost v regiji, kjer ima velike gospodarske interese. Podpis hrvaška vlada pričakuje do konca leta 2003.

V odnosih Slovenije do Avstrije, podobno kot v odnosih do Italije, je med zunanjepolitičnimi cilji poudarjeno predvsem prizadevanje za zaščito slovenske manjšine. Aprila 2001 sta tedanja šefa slovenske in avstrijske diplomacije (Rupel in Ferrero-Waldner) podpisala več sporazumov, med drugim Sporazum o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti. Ta je koristen tudi zato, ker nadalje zavaruje slovensko manjšino v Avstriji, na novo pa daje določene pravice tistim slovensko govorečim avstrijskim državljanom, ki ne živijo na uradno priznanem slovenskem poselitvenem prostoru v Avstriji.⁸ Slovenija ima z Avstrijo kot sosednjo državo in članico EU, v kateri živi slovenska manjšina, poglobljene odnose in razvito sodelovanje na številnih področjih na dvostranski in večstranski ravni, tudi na gospodarskem področju.⁹ Državi sodelujeta tudi v Srednjeevropski pobudi in Regionalnem partnerstvu, v okviru katerega Avstrija sodeluje še s Češko, Slovaško, Madžarsko in Poljsko. Trenutno uspešno deluje tudi pomembna slovensko-avstrijska

---

⁶ Italijanska desnica je začela postavljati zahteve po reviziji Osimskih sporazumov in položaja italijanske manjšine na Hrvaškem.

⁷ *Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o pravima manjima* (NN RH – MU št. 15/97).

⁸ Ob podpisu sporazuma je avstrijska zunanja ministrica Ferrero-Waldner zagotovila, da Avstrija vprašanja zaščite manjšine spremlja zelo resno, in dodala, da glede slovenske manjšine ne bo nobenih odstopanj od odločitev avstrijskega ustavnega sodišča, Avstrija pa namerava tudi spoštovati 7. člen Avstrijske državne pogodbe (ADP), ki govori o zagotavljanju pravne zaščite manjšin na avstrijskem ozemlju. Ta člen ADP namerava Avstrija spoštovati kljub temu, da Slovenija doslej še ni prevzela pravnega nasledstva nad ADP.

⁹ Avstrija je po izvozu in uvozu na četrtem mestu med najpomembnejšimi slovenskimi zunanjetrgovinskimi partnericami. Po obsegu vlaganja je Avstrija tudi najpomembnejša tuja vlagateljica v Sloveniji.

pobuda za psihosocialno pomoč iraškim otrokom, ki je nastala znotraj Mreže za človekovo varnost.¹⁰

Tudi **Madžarska** je skupna hrvaška in slovenska soseda. Odnosi obeh držav do Madžarske so na večini področij že tradicionalno zelo dobri. Deloma je to posledica dejstva, da smo se znašli v podobnem položaju; delili smo si dva cilja - polnopravno članstvo v Natu in v EU -, zaradi česar je bilo nujno poglobljeno bilateralno sodelovanje na vseh področjih, še posebej pri zagotavljanju miru in stabilnosti v JVE. Slovenija in Madžarska na podlagi sporazuma, ki sta ga podpisali leta 1992, skrbita za varstvo obeh manjšin.¹¹ Formalnopravno je zagotovljena takšna raven varstva obeh manjšin, ki je v skladu z vsemi standardi Evropske konvencije Sveta Evrope o varstvu manjšin in je lahko vzor reševanja vprašanja varstva manjšin na dvostranski ravni. Državi poleg tega bilateralno in multilateralno sodelujeta tudi na drugih področjih.

Madžarski in hrvaški predsedniki vlad so večkrat poudarjali strateško partnerstvo med državama na področju gospodarskega (energetika, turizem, promet in infrastruktura¹²) in kulturnega sodelovanja ter varstva manjšin. Dokaz vsestransko dobrih odnosov je bil podpis Sporazuma o prosti trgovini¹³ leta 2001 v Zagrebu, ki je prvi tak sporazum z državo, ki ni z ozemlja nekdanje SFRJ. Vedno aktualna vprašanja manjšin tudi ti dve državi rešujeta na podlagi sporazuma¹⁴, vzpostavljen pa je tudi Mešani hrvaško-madžarski odbor za manjšine.

---

¹⁰ Projekt bodo uresničevali avstrijski, jordanski in slovenski strokovnjaki v Iraku.

¹¹ Zakon o ratifikaciji Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji (BHUNS) (UL RS – MP, št. 6/1993)

¹² Obstaja več tozadevnih sporazumov in deklaracij, sklenjenih v času samostojnosti Hrvaške, med drugim o trgovinsko-gospodarskih odnosih in sodelovanju (*Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o trgovinsko-gospodarskim odnosima i suradnji*), o sodelovanju v boju proti terorizmu, tihotapljenju in zlorabi drog in organiziranemu kriminalu (*Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zloupotrebe droga, kao i protiv organiziranog kriminala*), o kulturnem, izobraževalnem in znanstvenem sodelovanju (*Ugovor o kulturnoj, prosvjetnoj i znanstvenoj suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske*), o turističnem sodelovanju (*Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o turističkoj suradnji*), o uporabi in vzdrževanju mejnih mostov na skupni državni meji (*Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o korištenju i održavanju cestovnih graničnih mostova na zajedničkoj državnoj granici dviju država*), in dr.

¹³ *Ugovor o slobodnoj trgovini između Republike Hrvatske i Republike Mađarske*

¹⁴ Sporazum med Republiko Hrvaško in Republiko Madžarsko o zaščiti hrvaške manjšine v Republiki Madžarski in madžarske manjšine v Republiki Hrvaški (*Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti hrvatske manjine u Republici Mađarskoj i mađarske manjine u Republici Hrvatskoj*)

Če se na tem mestu še malce ustavimo ob manjšinski problematiki, je treba ponoviti, da ima v bilateralnih odnosih Slovenije s sosednjimi državami položaj slovenske manjšine poseben pomen, saj ta širi narodno identiteto izven naših meja. Zato se mora država zavzemati za popolno uresničenje določb raznih manjšinskih sporazumov, četudi ti niso popolni. Vendar se pričakuje, da se bo s članstvom v EU tudi položaj naše manjšine izboljšal, Slovenija pa bo »še naprej vzpodbujala manjšine, naj se kar v največji meri vključujejo v čezmejne programe, ki jih sofinancira EU« (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002 b). Manjšinske skupnosti od Slovenije sicer prejemajo finančno podporo za pomoč pri dejavnostih slovenskih društev, organizacij in medijev, vendar pa posebne politične podpore predstavniki manjšine v zamejstvu od matične države ne čutijo, kar še posebej velja za Slovence, ki živijo na Hrvaškem.

Trenutna hrvaška Vlada se je v zavezala, da bo položaju svoje manjšine v tujini, varstvu njihovih pravic ter ohranitvi narodne identitete posvečala posebno pozornost. Hrvaška sicer glede problematike manjšine bolj pogosto omenja vprašanja zaščite različnih manjšin na svojem ozemlju ter vrnitev pregnancev in beguncev, kot pa varstvo avtohtone hrvaške manjšine v sosednjih državah. Kljub temu poudarja »vzajemnost«, in sicer da pripadniki manjšin, ki živijo na Hrvaškem, predstavljajo most za izboljšanje odnosov Hrvaške z njihovimi matičnimi državami, obenem pa so tudi motiv za izboljšanje položaja in uresničevanje pravic hrvaške manjšine, ki živi v teh državah.

Slovenija je v relativno kratkem času uspela normalizirati in razviti odlične odnose z Zvezno republiko Jugoslavijo oz. današnjo državno skupnostjo, imenovano **Srbija in Črna gora**. Konec leta 2000 so bili vzpostavljeni diplomatski odnosi med državama in danes ima Slovenija v Srbiji veleposlaništvo, v Črni gori pa generalni konzulat. Po sklenitvi diplomatskih odnosov se krepi tudi gospodarsko sodelovanje in Slovenija je po številu naložb največja tuja vlagateljica v SČG (Urad vlade RS za informiranje 2002). Podobno kot Hrvaški je Slovenija tudi SČG ponudila tehnično pomoč pri pripravah na vstop v EU.

Spremembe, ki smo jih morali izvesti, bodo iste, dobro se poznamo, povezuje nas dolga zgodovina, med vami imamo veliko prijateljev, dobro se razumemo, gre tudi za podobno miselnost. (Potočnik 2003: 24)

Na Hrvaškem pa nedavne preteklosti sosednje Srbije in Črne gore (takrat ZRJ) še vedno ni mogoče povsem pozabiti. Kljub temu je bila že leta 1994 sprejeta skupna izjava o normalizaciji odnosov in odprtju uradnih predstavništev, leta 1996 pa je bil

podpisan tudi Sporazum o normalizaciji odnosov med RH in ZRJ¹⁵ (državi sta se medsebojno priznali, mesec dni kasneje pa so bili vzpostavljeni polni diplomatski in konzularni odnosi). V bilateralnih odnosih je bila poudarjena predvsem vzpostavitev gospodarskih odnosov, poleg tega je jugoslovanska stran junija 2002 z vpeljavo turističnih prepustnic za hrvaške državljane liberalizirala vizumski režim. Hrvaška je opozorila na potrebo po rešitvi vprašanja lastnine pravnih oseb na teritoriju druge države, med ostalimi odprtimi vprašanji pa je tudi rešitev vprašanja beguncev (premoženjsko-pravna vprašanja in postopek njihove vrnitve¹⁶). Vlada RH je sprejela tudi akcijski načrt za vrnitev in obnovo lastnine beguncem, ki naj bi bil zaključen do konca leta 2003, po Vukosavovih (Intervju 2003 b) besedah pa je Hrvaška predlagala SČG in BiH tudi sprejem trilateralnega sporazuma, s katerim bi se ta problematika lažje reševala.

Zelo pomemben uspeh hrvaške zunanje politike je rešitev vprašanja polotoka Prevlaka. Skladno z ugotovitvami mednarodne arbitražne »Badinterjeve« komisije hrvaško-črnogorska kopenska meja nikoli ni bila sporna, saj je obveljalo načelo nespremenljivosti nekdanjih medrepubliških razmejitev.¹⁷ Kljub temu je Tuđman leta 1992 dopuščal zamenjavo Prevlake za zaledje Dubrovnika, vendar je »od tega mešetarnjenja z Miloševićem odstopil, ker se je ustrašil negativnih odzivov javnosti« (Žerjavič 2002: 24). Decembra 2002 sta hrvaški in jugoslovanski zunanji minister (Picula in Svilanović) podpisala Protokol o začasnem režimu na južni meji¹⁸ in s tem so bili izpolnjeni vsi pogoji, da so skladno s predlogom Generalnega sekretarja ZN Kofija Annana s spornega polotoka odšli pripadniki opazovalne misije, ki so bili tam nameščeni, odkar se je pred desetimi leti Jugoslovanska ljudska armada umaknila z dubrovniškega območja, zasedenega leta 1991.¹⁹

---

¹⁵ *Sporazum o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije* (NN RH– MU 10/96).

¹⁶ Po uradnih zahtevah Visokemu komisarju ZN za begunce naj bi bilo Srbov, ki se želijo vrniti na Hrvaško, med 30 in 40 tisoč, po neuradnih pa kar 80 tisoč (Vrgoč 2002: 26).

¹⁷ Mirovna konferenca o Jugoslaviji, ki je pod okriljem Evropske skupnosti začela delovati 7. septembra 1991, je ustanovila tri organe, eden od njih je bila tudi arbitražna komisija, po predsedniku imenovana Badinterjeva komisija, ki je dajala mnenja o pravnih vprašanjih, povezanih z mirovnim procesom v nekdanji SFRJ, vključno s tistimi, ki zadevajo problematiko nasledstva.

¹⁸ *Protokol između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o privremenom režimu uz južnu granicu između dvije države.*

¹⁹ S Protokolom se začasno ureja režim prehajanja meja, mejni režim, demilitarizacija in razminiranje, policijske in carinske pristojnosti ter druga odprta vprašanja prometa in življenja na obeh straneh meje. Najvažnejši del sporazuma za Hrvaško pa je prevzem jurisdikcije na kopenskem področju jugozahodno od Rta Konfin (Masle 2002: 6).

Bosna in Hercegovina je za Hrvaško še posebej pomemben sosed - tudi zato, ker so Hrvati eden od konstitutivnih narodov -, kjer mora nova politika pokazati največ sprememb. Vukadinović (2001: 2) pravi, da »čeprav je bivši predsednik Tuđman sprejel Daytonski sporazum, se nikoli ni povsem odrekel ideji kreiranja večje Hrvaške oz. odcepitvi dela BiH«. ²⁰ Nova oblast je že v prvih izjavah nakazala, da bo imela drugačen pristop, ki bo temeljil na dobrososedskih odnosih in podpori suverenosti BiH. Na teh temeljih bo lahko potekalo intenzivno gospodarsko in politično sodelovanje, rešiti pa bo treba že prej omenjeno vprašanje beguncev in pregnancev ter ustvariti skupni pristop za sodelovanje v Paktu stabilnosti. Pomemben element hrvaške varnostne politike je še sodelovanje z BiH na področju mejne kontrole in notranjih zadev za preprečevanje različnih groženj (terorizma, organiziranega kriminala, ilegalnih migracij) (Vukadinović 2001).

Slovenija si skladno z deklaracijo o zunanjepolitičnih ciljih prizadeva tudi za mednarodnopravno **ureditev nasledstvenih vprašanj**. ²¹ Po ključu Mednarodnega denarnega sklada (IMF) naj bi Slovenija dobila 16,39 % finančnih sredstev nekdanje SFRJ v baselski Banki za mednarodne poravnave, prevzela pa naj bi 16,39 % nealociranega dolga nekdanje SFRJ do Pariškega kluba (bilateralnih javnih kreditorjev). ²² S podpisom Sporazuma o vprašanjih nasledstva ²³ na Dunaju junija 2001 so se zaenkrat končala pogajanja o nasledstvu SFRJ: o njenih premičninah in nepremičninah, o premoženju diplomatskih in konzularnih predstavništav, o finančnih sredstvih in obveznostih, o arhivih, pokojninah itd. Skladno s tem sporazumom naj bi Slovenija dobila tudi 16 % finančnih sredstev nekdanje SFRJ v tujini ter 14 %

---

²⁰ Tuđman je stalno ohranjal odprto možnost izgradnje »tretje entitete« v BiH, s čimer je gojil upe tamkajšnjih nacionalistov in slabil njihovo željo po sodelovanju v lastni državi. Ko je pomagala Herceg Bosni in kasneje njenim ostankom, je hrvaška politika letno nakazovala precejšnje vsote denarja silam, ki so podpirale hrvaško vizijo. (Strategija razvitka 2001: 75; Vukadinović 2001: 2)

²¹ Zaradi praktično popolne blokade konferenc o nekdanji SFRJ na področju urejanja nasledstvenih vprašanj je proces urejanja slovenskih odnosov s tujimi upniki potekal predvsem izven teh forumov. Tako so bile ključne odločitve na tem področju sprejete v okviru mednarodnih finančnih inštitucij ali pa v okviru bilateralnih sporazumov. Slovenija je v tem procesu bila najbolj aktivna med vsemi državami nekdanje SFRJ. To jo je po eni strani izpostavljalo začetniškimi izkušnjam, po drugi strani pa je imela edina možnost za aktivno sooblikovanje sporazumov s Pariškim (bilateralni javni kreditorji) in Londonskim klubom (komercialne banke). (Mrak 1996)

²² Nekdanja Jugoslavija je bila sicer ustanovna članica IMF, Slovenija pa je z njim formalno uredila odnose januarja 1993. Prošnja je bila sicer vložena že leta 1991, vendar IMF, Svetovna banka in Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD) niso reagirali do maja 1992, ko je bila Slovenija sprejeta v ZN. Julija 1992 je Badinterjeva arbitražna komisija sprejela ključno stališče, in sicer da je Jugoslavija razpadla (torej da ni šlo za odcepitev). Zato so se morali tudi obstoječi nealocirani dolgovi in premoženje Jugoslavije razdeliti in za Slovenijo je bil tako določen delež 16,39 %.

²³ Zakon o ratifikaciji sporazuma o vprašanjih nasledstva (UL RS – MP, št. 17/2002).

premoženja nekdanjih diplomatsko-konzularnih predstavništev. O problemih, s katerimi se države naslednice soočajo pri izvajanju tega sporazuma, pa več v nadaljevanju podpoglavja.

Cilj zunanje politike, da bi bila Slovenija aktivno prisotna v vsej **Jugovzhodni Evropi** in da bi podpirala pobude mednarodne skupnosti za stabilizacijo in razvoj tega področja, naši diplomati poskušajo aktivno uresničevati. Tudi nova hrvaška vlada si je po spremembi režima prizadevala povečati ugled države kot dejavnika stabilnosti na področju srednje in južne Evrope. Slovenija tako sodeluje v boju proti organiziranemu kriminalu in projektih za krepitev pravne države na območju JVE, in sicer v okviru bolj specializirane oblike regionalnega sodelovanja, ki jo predstavlja Pobuda za sodelovanje v JVE (**SECI** – *Southeast European Cooperative Initiative*). Ravno tako kot Hrvaška tudi Slovenija sodeluje v vseh treh delovnih omizjih Pakta stabilnosti za JVE: za demokratizacijo in človekove pravice, ki mu je v prvi polovici leta 2001 tudi sopredsedovala²⁴, za gospodarsko obnovo, razvoj in sodelovanje²⁵ ter za varnostna vprašanja.²⁶ V Paktu stabilnosti obstajata tudi dve zelo uspešni povsem slovenski pobudi: Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min (*International Trust Fund*), ki je paradni konj slovenske diplomacije, in Regionalni center za psihosocialno dobrobit otrok (*Skupaj*), ki med drugim izvaja prej omenjeni projekt psihosocialne pomoči iraškim otrokom. Tudi sodelovanje Hrvaške v Paktu stabilnosti se je v času nove vlade precej okrepilo.²⁷ Med januarjem in junijem 2001 je Hrvaška

---

²⁴ Slovenski projekti v okviru tega delovnega omizja so: Mednarodni center za medetnične odnose in manjšine v okviru Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, »Mariborska pobuda«, Pobuda za vključitev medreligijskega in ekumenskega dialoga, Tematski pregled politik izobraževanja v JVE ter Izobraževanje odraslih v JVE.

²⁵ Slovenija aktivno sodeluje na področju Pobude za socialno kohezijo. Poleg sodelovanja v projektih Pakta stabilnosti v državah JVE tudi že več let strokovno pomaga pri prenosu znanja, poklicnem usposabljanju, izobraževanju, štipendiranju, pri gradnji institucij ter sodeluje pri gospodarskih naložbah in prenovi objektov, itd. Pospeševalni center za malo gospodarstvo v sodelovanju s Srednjeevropsko pobudo izvaja projekt 'Razvoj podjetništva in malih in srednjih podjetij v JVE kot priložnost za vračanje beguncev'. Center za razvoj financ usposablja finančne strokovnjake iz držav JVE in drugih zainteresiranih držav.

²⁶ V okviru *Delovnega omizja za varnostna vprašanja* RS aktivno sodeluje v vseh pobudah. Posebej pomembna je že omenjeni Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min, sedež pa ima tudi v posvetovalno-načrtovalni skupini, imenovani *Reay skupina*. Omeniti velja tudi pobudo na področju usposabljanja za preprečevanje naravnih nesreč in pripravo nanje. Slovenija je sodelovala v Usmerjevalnemu odboru protikorupcijske pobude Pakta stabilnosti, v pobudi za boj proti organiziranemu kriminalu ter v Regionalnem centru za pomoč pri verifikaciji nadzora orožja (RACVIAC).

²⁷ V okviru *Delovnega omizja za demokratizacijo in človekove pravice* je vlada RH v sodelovanju z UNHCR izdelala projekt za vrnitev 16.500 beguncev, leta 2000 je organizirala seminar o pravnih vidikih pravic narodnih manjšin, vladni Urad za narodne manjšine pa je pripravil program za Rome. RH je organizirala tudi sestanek predsednikov parlamentov držav članic Pakta (sept. 2000),

sopredsedovala Delovnemu omizju za varnostna vprašanja (obenem pa je tudi edina država iz regije, ki zdaj temu omizju predseduje), od oktobra 2002 pa sopredseduje Delovnemu omizju za gospodarski razvoj, obnovo in sodelovanje.

Na področju prvega koncentričnega kroga si je Hrvaška zastavila za cilj tudi sprejem v Trilateralo Italije, Slovenije in Madžarske, ki je tako postala **Kvadrilaterala** (članica je postala septembra 2000), ter aktivni doprinos k vzpostavitvi **Jadransko-ionske pobude**. Hrvaška je od leta 1998 podpirala idejo Italije o njeni ustanovitvi, ki zanjo pomeni potrditev njene sredozemske usmeritve in željo po čim hitrejšem približevanju k evroatlantskim integracijam. Pobudi je RH tudi predsedovala (od novembra 2000 do maja 2001), od junija 2003 pa ji predseduje Slovenija, ki bo leta 2004 predsedovala tudi Kvadrilaterali, katere pobudnica ustanovitve je bila.

Med strateškimi interesi Hrvaške je poleg tega še posvečanje pozornosti državam v regiji z delovanjem v **Procesu za sodelovanje v JVE** (SEECF). Tam ima Hrvaška status aktivnega opazovalca in je do zdaj sodelovala na nižji ravni kot članice.²⁸ Na neformalnem in izrednem sestanku šefov držav in vlad članic oktobra 2000 v Skopju je bila med drugim na predlog hrvaške misije sprejeta »Skupna izjava«, kjer je poudarjena enakopravnost držav naslednic po nekdanji SFRJ, kar je tudi prvi mednarodnopravni dokument s tem stališčem, ki ga je sprejela tudi SČG.

Poleg zgoraj predstavljenih uspešnih projektov slovenske in hrvaške zunanje politike na področju prvega koncentričnega kroga žal obstajajo tudi nekateri, ki to podoba kvarijo.

Med vsemi sosednjimi državami imata ravno Slovenija in Hrvaška največ medsebojnih odprtih vprašanj. Gre za probleme uresničevanja sporazumov o razmejitvi na morju in kopnem ter poplačila dolga Ljubljanske banke hrvaškim

---

mednarodno konferenco o izobraževanju (maja 2002), Sabor pa je gostil tudi konferenco o enakosti spolov (julij 2002). Zelo pomembno je tudi sodelovanje Hrvaške na regionalnem trgu električne energije (REM) v okviru *Delovnega omizja za gospodarsko obnovo, razvoj in sodelovanje*.

V okviru *Delovnega omizja za varnostna vprašanja* Hrvaška sodeluje kot predsedujoča *Reay skupini*, ki se ukvarja s humanitarnim razminiranjem, poleg Kanade pa je vodilna tudi na področju testiranja novih tehnologij. Poleg Norveške vodi izobraževanje civilne policije. V okviru iniciative za azil in migracije je Hrvaška v »country team-u« s Slovenijo, Avstrijo in Nemčijo in je prva začela z izvajanjem iniciative (maja 2002 je bil podpisan Nacionalni akcijski plan).

²⁸ Značilnost te iniciative je, da gre za izvorno obliko sodelovanja držav v regiji, ki je nastala na njihovo lastno pobudo in ne na temelju iniciativ drugih mednarodnih organizacij ali držav. V tem smislu se želi profilirati kot proces, komplementaren Paktu stabilnosti, SECI ali Procesu stabilizacije in pridruženja EU. Njene aktivnosti so usmerjene k vzpostavitvi dobrososedskih odnosov, stabilnosti in varnosti v JVE.

varčevalcem (podobno tudi bosanskim varčevalcem v ***Bosni in Hercegovini***), poleg teh pa so se nakopičili še novi zapleti, npr. težave slovenskih prevoznikov pri transportu nafte v BiH prek hrvaškega ozemlja ter pri sodelovanju slovenskih podjetij pri privatizaciji hrvaških, če naštejemo le dva.

Kljub temu da je bil sporazum o slovensko-hrvaški meji parafiran, se je zataknilo se je pri njegovi ratifikaciji v hrvaškem Saboru. Na Hrvaškem so zunanjemu ministru Piculi so očitali, da gre s privolitvijo, da se dialog med državama nadaljuje, na roke predvsem slovenski strategiji.²⁹ Še ostrejša mnenja so nastala glede predsednika vlade Račana:

Slovinci so kot nori navalili na zavzemanje Piranskega zaliva. Samo zato, ker jim ga je Račan obljubil. Oni so res smešen narod. Da so Račana vzeli tako resno. (Torbarina 2002: 3)

Za uspešna pogajanja in kasnejšo uveljavitev sporazumov je skladno z logiko igre na dveh ravneh nujno iskati ravnotežje med nacionalnimi in mednarodnimi vplivi, s čimer pa je imel Račan probleme zaradi neenotne koalicije. Hrvaški politični analitik Gjenero (2002: 5) pravi tudi, da se je Račan sporazumu o meji na morju, ki ga je sklenil s tedanjim slovenskim premierom Drnovškom, »odpovedal brez boja in brez poskusa, da bi zanj pridobil podporo javnosti in da bi pojasnjeval njegov pomen«. Ta izjema potrjuje tudi pravilo, kot ga je zastavil Putnam, da bo glavni pogajalec, ki ima visok položaj doma, lažje dosegel ratifikacijo svojih zunanjepolitičnih pobud.³⁰

Tudi pri prizadevanju za doseg cilja po ponovnem priznanju slovenske manjšine na Hrvaškem, ki je bila leta 1997 izbrisana iz preambule ustave, je po Kuničevem (Intervju 2003 a) mnenju težko reči, da je bila slovenska diplomacija uspešna. Bistvo delovanja DKP neke države v tujini je pravočasnost, kar se je v tem primeru izkazalo za glavno težavo. Hrvaški Sabor je sicer decembra 2002 sprejel nov ustavni zakon o

---

²⁹ Zunanji minister Tonino Picula naj bi namreč potrjeval slovensko stališče, da je obmejno vprašanje rešeno, Hrvaška pa mora le zbrati moč, da bo ratificirala sporazum med premieroma Drnovškom in Račanom (Gjenero 2002: 5).

³⁰ Tako tudi nekdanji hrvaški zunanji minister Mate Granić pravi, da je ta sporazum »zavrnila celotna hrvaška javnost, pa tudi mednarodnopravni strokovnjaki, politične stranke in Odbor za zunanjo politiko Sabora« in zahteva, da naj Hrvaška začne diplomatsko iniciativo – obvesti naj EU, ZN in OVSE (Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi). Lobiranje v ZN naj bi po njegovem temeljilo na določilih Listine ZN o pomorskem pravu iz leta 1982 ter Helsinške listine, ki pravi, da nobena država ne more postati članica EU, dokler nima rešenih mejnih sporov. Če se primer ne bo rešil po mirni poti, naj bi ga po Graničevih zahtevah predali v arbitražo Meddržavnemu sodišču v Haagu ali Mednarodnem sodišču za pomorsko pravo v Hamburgu (Matković 2002: 11).

pravicah manjšin³¹, vendar pa Darko Šonc, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Hrvaškem, meni, da gre za najslabšo različico doslej. Slovenci na Hrvaškem so omenjeni tudi v novem volilnem zakonu (v skupini z drugimi »novimi« manjšinami, nastalimi po razpadu SFRJ). Novi zakon resda pomeni korak naprej, vendar je Šonc mnenja, da »poslanec iz ene manjšine težko politično predstavlja drugo etnično skupnost« (Žerjavič 2003 b: 20).

Odnose med državama je ob koncu leta 2002 obremenilo še vprašanje prodaje večinskega deleža hrvaške hotelske verige Sunčani Hvar slovenskim Termam Čatež. Čeprav so bile izbrane kot najboljši ponudnik in pred podpisom pogodbe, je trgovsko sodišče v Zagrebu najprej prepovedalo prodajo delnic, potem pa je odločitev o prodaji razveljavila tudi hrvaška Vlada. V osnovi gospodarsko vprašanje je tako postalo tudi pomembno zunanje- in notranjepolitično vprašanje. Gjenero (2003 a: 5) pravi, da bi bilo prvotno odločitev vlade zaradi notranjepolitičnih sil pravzaprav zelo težko uveljaviti, saj Račanov kabinet nikoli ni deloval kot kolektivno telo, pa tudi medstrankarskega konsenza ponavadi ni mogoče doseči, saj njeni člani za to sploh nimajo pooblastil³². Svetličič pa med razlogi za neuspele slovenske gospodarske pohode na jug omenja, da je »/n/aša huda pomanjkljivost tudi, da je pri nas ekonomska diplomacija še v povojih.« (Osolnik 2003: 5).

Mnenje namestnika veleposlanika RH v Sloveniji, Željka Vukosava (Intervju 2003 b), je, da nekatera vprašanja med državama ostajajo odprta zato, ker so dejansko težka. Hrvaška ima ravno s Slovenijo najbolj intenzivne odnose, a kljub temu državi še nista dovolj zblížali stališč glede težkih vprašanj; Slovenija včasih pretrdo nastopa, Hrvaški pa nekatera vprašanja niso bistvenega pomena. Za rešitev bodo potrebne koncesije obeh strani, morda pa bosta kasneje v EU in svetu lahko delovali navzven bolj enotno, v nekem strateškem partnerstvu.

Tudi odnosi med ***Italijo*** in Slovenijo niso bili vedno harmonični. Še maja 1991 je takratni italijanski zunanji minister De Michelis govoril, da Evropa Slovenije niti v petdesetih letih ne bo priznala. Po priznanju januarja 1992 se je vrh italijanske politike

---

³¹ *Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina* (NN RH, št. 154/02).

³² Gre za to, da v koaliciji petih strank Račan, čeprav je uradno mandatar, nima vpliva na to, koga bodo njegovi koalicijski partnerji imenovali v vlado, poleg tega pa so ministri v prejšnjih letih v svojih resorjih čedalje bolj očitno izvajali politiko svojih strank, namesto da bi uresničevali skupni program vlade. Obenem je Račan tudi edini član vlade, ki je hkrati vodja koalicijske stranke, čeprav je bilo sprva načrtovano, da morajo vlado sestavljati najmočnejši predstavniki strank. Članstvo v vladi je bilo v nekaterih strankah celo protiargument za izvolitev na položaj predsednika vlade, češ da je Račan nadrejen ministrom, predsednik stranke pa mora biti neodvisen.

glede odnosa do Slovenije razcepil na dva tabora, kjer je en zagovarjal korektne odnose do Slovenije in njeno integracijo v Evropo, drugi pa je vztrajal pri izsiljevanju in ta je sčasoma začel tudi prevladovati. Drčar Murkova (1996: 585) je to povzela tako:

Italija se je v izboru med dvema možnostma – napadalnim uresničevanjem nacionalnih interesov in kooperativnostjo – kmalu po priznanju Slovenije odločila za prvo.

Vprašanje premoženja optantov je ves čas kvarilo ozračje med državama.³³ Tik preden je italijanska diplomacija v Bruslju zahtevala odložitev odločitve o dodelitvi mandata Evropski komisiji za pogajanje s Slovenijo o pridružitvenem sporazumu, je italijanski zunanji minister Andreatta dejal, da je »malim državam težko živeti blizu velike države« (Kosin 2000: 177). Evropski sporazum o pridružitvi je naša mala in mlada država kljub hitro končanim pogajanjem zaradi nasprotovanja tedanje italijanske vlade lahko podpisala šele junija 1996, ratificirala pa 15. julija 1997. Tudi glede težko dočakanega zakona o globalni zaščiti slovenske manjšine se pojavljajo nasprotniki.³⁴ Korun (2001) pravi, da je

/.../ Zakon o slovenski manjšini, ki so ga naši mediji prikazovali kot velik uspeh, /.../ le navadna prevara in prav nič ne odraža nekakega tolerantnega, demokratičnega, skratka - evropskega odnosa do manjšin.

Kunič (Intervju 2003 a) meni, da je pozitivno, da je bil zakon sprejet, res pa naša manjšina v Italiji še vedno ni primerno obravnavana. »Uspešnost« pri reševanju tega vprašanja je po njegovem mnenju podedovana še iz časa nekdanje Jugoslavije, ko je

---

³³ Problem nekdanjega italijanskega premoženja na področju nekdanje Jugoslavije je večslojen: v eni skupini je premoženje optantov, ki so se prostovoljno odrekli svojemu premoženju v tedanji SFRJ v zameno za italijansko državljanstvo, katerega je SFRJ že izplačala Italiji; v drugi skupini so optanti s področja nekdanje Cone B Svobodnega tržaškega ozemlja (STO); v tretji pa so italijanski državljani, ki jim je jugoslovanska komunistična oblast takoj po 2. svetovni vojni nasilno nacionalizirala premoženje. Vprašanje lastnine optantov iz prve skupine je bilo rešeno z meddržavnim sporazumom iz leta 1965, po katerem je SFRJ Italiji plačala dogovorjeno odškodnino 122 milijonov dolarjev (dejansko zaradi kompenzacije za italijansko vojno škodo le razliko, 2 milijona). Ker pa ta sporazum ne regulira premoženja iz nekdanje Cone B STO, je bil leta 1983 sklenjen t.i. Rimski sporazum, s katerim se je SFRJ obvezala izplačati 110 milijonov dolarjev. Dejansko je odplačala le dva obroka (20 milijonov), ostalo sta si razdelili Slovenija in Hrvaška. Kljub temu so po razpadu Jugoslavije in po sprejetju zakona o denacionalizaciji v slovenskem parlamentu novembra 1991 optanti pričakovali, da bo tudi njim vrnjeno premoženje (Kosin 2000: 123).

³⁴ Italijanski zakon priznava pravico do priznanja in obstoja skupnosti, pravico do rabe osebnih imen in priimkov, do izobraževanja, do lastnih združenj in organizacij, do ohranjanja stikov, teritorija, informiranja in soodločanja. Na drugi strani se pojavljajo mnoge dileme: zakon govori o pravicah posameznikov in ne o kolektivnih pravicah, slovenski jezik ni uradni jezik (v Sloveniji je italijanščina na narodnostno mešanih področjih uradna - poleg slovenščine), zakon ne zagotavlja pravice do uporabe narodnostnih simbolov niti do političnega zastopstva (Miklavič 2001).

Slovenija v okviru jugoslovanske vodila svojo, modificirano zunanjo politiko. V tej pa je prevladovalo načelo dobrososedskih odnosov in ne vztrajanje na načelu vzajemnosti pri varstvu manjšin, vendar pa je njeno dobro ravnanje z italijansko in madžarsko manjšino Sloveniji konec koncev pripomoglo k hitrejšemu vstopanju v EU, predvsem v luči težav, s katerimi se na tem področju sooča Hrvaška.

Tudi bilateralne odnose med Hrvaško in Italijo v zadnjih letih spet obremenjuje podobno vprašanje iz preteklosti – odškodnina oz. vrnitev premoženja italijanskih državljanov, ki so po 2. svetovni vojni zapustili ozemlje SFRJ. Vendar pa gre po mnenju Vukosava, namestnika veleposlanika RH v Sloveniji (Intervju 2003 b), bolj za vprašanje, s katerim lahko italijanska desnica izvaja pritisk na Hrvaško in zahteva različne koncesije, kot za pravi problem, četudi je Hrvaška zainteresirana za njegovo rešitev. Ta kot ena od držav naslednic resda Italiji dolguje dobrih 35 milijonov dolarjev odškodnine za nacionalizirano in optantsko premoženje s področja Cone B Svobodnega tržaškega ozemlja, s čimer bi izpolnila obveznosti Osimskih sporazumov in Rimskega sporazuma, vendar je vlada RH politično voljo za rešitev tega vprašanja pokazala že leta 1993, ko je Italiji ponudila izplačilo dolga preko nepremičnin. Ker takrat do dogovora ni prišlo, se je Hrvaška odločila za odplačilo svojega dela dolga v nekaj obrokih, a za razliko od Slovenije z odplačevanjem še ni začela. Zaradi tega se bo morda znašla celo pred Evropskim sodiščem za človekove pravice (brez odobravanja, a tudi brez nasprotovanja Republike Italije). Štirideset tujih državljanov slovenskega in hrvaškega porekla je namreč proti Sloveniji in Hrvaški v Strassbourgu vložilo tožbo, kjer zahtevajo »vrnitev premoženja« (Vlačić, Čakić 2003: 37, 38).

Obstajala so tudi nekatera žgoča vprašanja v odnosih Slovenije z Avstrijo. S strani avstrijskih deželnih nacionalistov so se od naše samostojnosti dalje pojavljale zahteve po razveljavitvi sklepov AVNOJ-a, zaprtju JEK, priznanju »staroavstrijske« manjšine v Sloveniji, vodenju rodovniških knjig za lipicance, »nediskriminatorni« denacionalizaciji; govorili so celo, da bodo blokirali slovenski vstop v EU. Leta 2000 so se v Sloveniji zamenjali trije zunanji ministri, prevladujoča zunanjepolitična tema pa so bili vseskozi odnosi z Avstrijo.³⁵ Slovenija ni reagirala ni niti takrat, ko je program dunajske desno-desne vlade (koalicije Svobodnjaške in Ljudske stranke)

---

³⁵ Januarja 2000 je bil minister za zunanje zadeve še Boris Frlec, februarja ga je nasledil dr. Dimitrij Rupel, junija je minister postal Lojze Peterle.

povzel skoraj vse Haiderjeve zahteve in nakazal dodatne pogoje kandidatkam za pridružitvev EU³⁶ (Vidmajer 2000: 37).

Tudi glede Sporazuma o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti se pojavljajo številni zadržki. Odprto ostaja vprašanje, ali sporazum ne ustvarja pogojev za nadaljnje pritiske avstrijskih oblasti glede priznanja kolektivnih pravic nemško govoreči etnični skupini v Sloveniji. To Avstrija že zdaj pojmuje kot manjšino, čeprav je v interpretativni izjavi skladno z dogovorom med državama zapisano, da pripadniki nemško govoreče skupine v Sloveniji (ne glede na različno poimenovanje v slovenskem in nemškem jeziku) uživajo pravice po 61. členu slovenske Ustave. Ta pa jim zagotavlja individualno zaščito, ne pa kolektivne zaščite, kakršne so deležni pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji.

Bučar (2001: 144) med pomanjkljivostmi delovanja slovenske diplomacije v odnosih z Avstrijo omenja še, da Slovenija ni notificirala svojega nasledstva po Avstrijski državni pogodbi. Kunič (Intervju 2003 a) med razlogi za to omenja, da je Slovenija to sicer želela narediti, vendar pa kljub diplomatskim prizadevanjem ni mogla prepričati podpisnic ADP, da bi s tem soglašale.

Poleg prej omenjenih odprtih vprašanj Hrvaške s Slovenijo in Italijo, se kljub osnovnemu cilju na področju tega koncentričnega kroga - ohranjanju dobrososedskih odnosov - po Butkovičevem (2002: 6) mnenju Hrvaška »/.../ zadnje čase sooča s celim nizom zunanjepolitičnih problemov /.../«. Njegov sklep je, da je razlog predvsem zunanjepolitična oslabiljenost Hrvaške, ki tudi nima več brezpogojne podpore mednarodne skupnosti, in je zato postala naravna žrtev sosednjih držav, kjer trenutne politične garniture nabirajo točke v mejnih sporih s Hrvaško. Sama se strinjam, da Hrvaška nima brezpogojne podpore mednarodne skupnosti, vendar pa je trditev, da so le sosednje države krive za spore, nerealna in rahlo nacionalistično obarvana. Ne glede na to je nujno, da Hrvaška razvije natančno strategijo odnosa do sosedov.

Nekdanja namestnica zunanjega ministra glede odnosov z **BiH** pravi (Lušić 2002), da na MZZ RH še niso zadovoljni s politiko do te države. Prek BiH namreč vodi tudi stabilnost Hrvaške, ta pa tudi zelo dobro pozna probleme in situacijo v BiH, a vendar

---

³⁶ V programu je bila omenjena »nediskriminatorna« denacionalizacija, poleg tega pa so bile izenačene kategorije prisilnih delavcev, vojnih ujetnikov in (zaradi Beneševih dekretov in sklepov AVNOJ-a) preganjanih nemško govorečih prebivalcev.

zaradi hitenja v EU in Nato hrvaška diplomacija tega dejstva ne upošteva dovolj, kar je eden od izzivov hrvaške administracije v prihodnje.

Tudi med **Srbijo in Črno goro** ter Hrvaško kljub prej omenjenemu pozitivnemu razvoju odnosov občasno še prihaja do različnih napetosti, kot so npr. različni mejni incidenti (poleg tega mejo med državama s srbske strani še vedno nadzira vojska). Državi morata na ravni medsebojnih odnosov rešiti še nekatera vprašanja, s katerimi bi razčistili s preteklostjo: vprašanje lastnine pravnih oseb na ozemlju druge države, predvsem pa že omenjeno vprašanje beguncev. Zagotovitev vrnitve Srbov na Hrvaško je tudi del Pridružitvenega in stabilizacijskega sporazuma, ki ga je hrvaška vlada podpisala z EU, ravno tako kot pravice manjšin (na Hrvaškem živi mnogoštevilčna srbska manjšina).³⁷

Zaradi nerešenega vprašanja Kosova, Črne gore, ki išče možnost za svojo samostojnost, ter Sandžaka, ki zahteva avtonomijo, Hrvaška državno skupnost Srbije in Črne gore še vedno vidi kot izvor nestabilnosti. Reševanje konkretnih vprašanj vrnitve srbskih beguncev, odpiranje vzajemno koristnih prometnih poti ter vzpostavitev gospodarskega sodelovanja³⁸ so nujni koraki v smeri dejanske normalizacije odnosov. Pomemben korak je bil storjen z izročitvijo odgovornih za zločine in agresijo na Republiko Hrvaško Mednarodnemu kazenskemu tribunalu za nekdanjo Jugoslavijo.

Tudi pogajanja o **nasledstvu SFRJ** so s podpisom nasledstvenega sporazuma le zaenkrat končana, saj ga hrvaški Sabor noče ratificirati, dokler ne bo jasno, kam je izginilo 600 milijonov dolarjev premoženja Narodne banke Jugoslavije z računov v tujih (mešanih) bankah. Države naslednice zaradi tega leto in pol po sklenitvi sporazuma še zmeraj niso prišle veliko dlje pri razdelitvi nekdanjega zveznega finančnega premoženja na računih v tujini

Bučar (2001: 144) se ob delovanja slovenske diplomacije v okviru prvega koncentričnega kroga sprašuje še, zakaj se Slovenija sprva ni želela vključiti v SECI in Pakt stabilnosti. Rupnik (2002: 13) je mnenja, da smo »v resnici v neodvisni

---

³⁷ Glede spoštovanja pravic manjšin ter primerne statusa manjšinske samouprave je Hrvaško kmalu po osamosvojitvi opozorila Badinterjeva komisija, potem pa večkrat tudi OVSE, taktika zavlačevanja pri sprejemanju zakona o pravicah narodnih manjšin s strani hrvaške vlade pa je motila tudi zahodne diplomate, ki so pričakovali pozitivne premike in ne politizacije zakona o pravicah manjšin (Hudelist 2002: 32).

³⁸ Čeprav so po neki javnomnenjski raziskavi »na Hrvaškem le Srbi bolj nezaželeni vlagatelji kot Slovenci« (Gjenero 2003 b: 5).

Sloveniji postali vzvišeni, ko gre za regionalno sodelovanje ter da imamo podcenjevalni odnos do skupine pobud, ki jim v širšem evropskem kontekstu, z vidika EU ali OVSE, pravimo subregionalne pobude«. Mnenje MZZ RS (Intervju 2003 a) pa je, da je bil prvi korak samostojne slovenske politike resda »stran z Balkana«, zato je bila zunanja politika nezaupljiva do vseh tovrstnih pobud. Vendar se je pozneje, ko »Balkan« ni bil več ovira slovenskemu vstopanju v druge integracije, ponovno pokazal interes za delovanje v regiji. Danes pa ima slovensko delovanje v različnih (sub)regionalnih organizacijah in pobudah zelo ugodne, četudi ne direktne, učinke, saj to pomeni krepitev naše pozicije v tujini.

S podobnimi očitki se ukvarja Hrvaška. Kljub temu da zdaj država relativno konstruktivno sodeluje v regionalnih pobudah, je nekdanja oblast v vsakem od regionalnih pristopov mednarodne skupnosti za širše področje nekdanje SFRJ (od SECI³⁹, koncepta t.i. Zahodnega Balkana, do Pakta stabilnosti) videla nevarnost kreiranja nekakšne nove balkanske federacije. Zato je »dolgo zavračala sodelovanje ali pa ga le formalno sprejemala ter obenem trdila, da Hrvaška nima zveze z Balkanom« (Vukadinović 2001: 4). »Tuđmanova« Hrvaška je bila tako zainteresirana le za individualno obravnavanje s strani evroatlantskih integracij, kar je gotovo eden izmed razlogov, zaradi katerih v mednarodni skupnosti ni uživala posebnega ugleda. Zdajšnja vlada ima takó priložnost, da regionalno sodelovanje izboljša in izkoristi svoje konkurenčne prednosti na tem področju, s čimer bi tudi kot kandidatka za vstop v evroatlantske integracije izboljšala svoj ugled. Vukosav (Intervju 2003 b) pravi, da začetne zadržanosti Hrvaške glede delovanja v regiji ni več ter da zdaj država poudarja tudi svojo balkansko, panonsko in donavsko dimenzijo, ne le srednjeevropske in sredozemske.

Če po končanem kratkem pregledu delovanja obeh malih diplomacij v prvem koncentričnem krogu optimistično začnemo z analizo zunanjepolitičnih uspehov Slovenije in Hrvaške, lahko ugotovimo, da med uspehe Slovenije v zadnjih letih spada predvsem delovanje na področju JVE. V humanitarnih dejavnostih, ki so se začele z uspešno vzpostavljenim in mednarodno uveljavljenim *Mednarodnim skladom*

---

³⁹ Vse do sredine leta 1999 so se hrvaške aktivnosti znotraj SECI odvijale v okviru uradne zunanje politike, skladno s katero je Hrvaška zavračala polnopravno članstvo in je kot »država opazovalka« pristajala le na sodelovanje v okviru »konkretnih projektov«. Z oživitvijo aktivnosti, vezanih na Pakt stabilnosti, je Hrvaška spremenila mišljenje in pristaja na polno sodelovanje z iniciativo SECI. Sept. 2000 je spremenila status aktivnega opazovalca v »državo sodelavko«.

za razminiranje in pomoč žrtvam min ter Regionalnim centrom za psihosocialno dobrobit otrok znotraj Pakta stabilnosti, bi morda mala Slovenija morala iskati nišo, kjer bi se bolj uveljavila. Tudi Hrvaška s svojimi pobudami uspešno deluje znotraj Pakta stabilnosti in različnim omizjem, podobno kot Slovenija, je tudi sopredsedovala.

Državi družijo še ena skupna točka, in sicer ta, da je (bila) Hrvaška ravno tako kot sprva Slovenija skeptična do povezovanj z državami v regiji, vendar manj, kot je bila v času Tuđmanovega predsedstva. Na Hrvaškem začenjajo spoznavati, da pripadnost Balkanu ne pomeni, da Hrvaška ne more biti obenem tudi srednjeevropska (Kvadrilateral, Srednjeevropska pobuda...), podonavska in sredozemska država. Svojo sredozemsko dimenzijo je država začela uveljavljati s sprejemom v Jadransko-jonsko pobudo, kjer se skuša pozicionirati kot glavni partner Italije.

Pri splošnem ocenjevanju uspešnosti delovanja obeh diplomacij pri bilateralnih odnosih do sosednjih držav pa se pojavlja zadrega. Med prioritetskimi zunanjepolitičnimi cilji posamezne države so sicer vedno omenjeni tudi dobrososedski odnosi. Slovenija in Hrvaška pa imata z vsemi sosednjimi državami⁴⁰ tako nekatere uspešno rešene probleme in dosežene sporazume kot vedno znova tudi kakšna odprta vprašanja in spore. (Do nekaterih držav tudi javno mnenje ni posebej prizanesljivo.) Lahko bi rekli, da to niti ni presenetljivo, saj je s tistimi, s katerimi imata najintenzivnejše stike, vedno tudi največ »priložnosti« za nastanek odprtih vprašanj. Spoznanje, da tako stanje vseeno ni najboljše niti za ugled posamezne države niti za medsosedske odnose, pa zahteva zrelejšo državo z jasnejšo vizijo zunanjepolitičnega delovanja. Kar zadeva odnos med obema preučevanima državama, Slovenijo in Hrvaško, lahko trdimo, da bi bilo ob hitrejšem in uspešnejšem reševanju še preostalih medsebojnih odprtih vprašanj, zglednem političnem sodelovanju in celo podpori (saj gre navsezadnje za državi z veliko skupnega) ter aktivnostih za izboljšanje javne podobe, mnenje mednarodne skupnosti o obeh državah še boljše.

Dejstvo je torej, da se v najožjem koncentričnem krogu tako pri Sloveniji kot tudi pri Hrvaški pojavljajo elementi uspešnosti in elementi manjše uspešnosti oz. neuspešnosti delovanja diplomacije.

Zaradi prostorskih omejitev je to le nekaj najpomembnejših poudarkov glede (ne)uspešnosti pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev. Temu sledi analiza delovanja obeh malih diplomacij na področju ostale Evrope.

---

⁴⁰ Svetla izjema je Madžarska, s katero ne Slovenija ne Hrvaška nimata odprtih vprašanj.

3. DRUGI KONCENTRIČNI KROG

3.1 ZASTAVLJENI CILJI

Drugi koncentrični krog obsega diplomatsko delovanje na področju celotne Evrope. Kljub temu da je koncentrični krog tako identičen za obe državi, pa se cilji deloma vseeno razlikujejo, saj so bili zastavljeni glede na zunanjepolitične prioritete posamezne države.

SLOVENIJA

➤ *Prednostni cilj Slovenije je vključevanje v politične, gospodarske in varnostne tokove in integracije v Evropi, predvsem EU (in NATO);*

➤ *z vidika ekonomskih in političnih interesov imajo odnosi med RS in Nemčijo, Francijo in Veliko Britanijo, poleg Italije in Avstrije, posebno težo;*

➤ *posebnega pomena so tudi odnosi med Slovenijo in drugimi državami kandidatkami za članstvo v EU;*

➤ *sodelovanje in povezovanje z državami Srednje Evrope, ki zajema zlasti gospodarsko in kulturno področje, je za Slovenijo posebno pomemben del zunanjepolitične aktivnosti, tako bilateralno kot v multilateralnih povezavah (Cefta, Srednjeevropska pobuda, Delovna skupnost Alpe-Jadran), kot obmorska država pa sodeluje tudi v multilateralnih povezavah, ki zajemajo sredozemski prostor.*

HRVAŠKA

➤ *v procesu evropskega integriranja je strateški cilj RH, da bi prek Sporazuma o stabilizaciji in pridružitvi čim prej vzpostavila pogodbene odnose z EU. Za uresničitev tega cilja je potrebno okrepiti politični in strokovni dialog z EU na vseh ravneh ter izpolniti niz pogojev in kriterijev;*

➤ *v kontekstu približevanja EU je pomembno tudi poglobljanje bilateralnih odnosov z državami članicami;*

➤ *kot polnopravna članica OVSE in Sveta Evrope bo Hrvaška še naprej izpolnjevala obveznosti, ki izhajajo iz članstva, skušala pa bo tudi prispevati k uresničevanju ciljev in nalog teh organizacij;*

☞ *Hrvaška bo posvečala polno pozornost državam v regiji z delovanjem v okviru Srednjeevropske pobude;*

☞ *kot podonavska država pa bo še naprej aktivno delovala v Donavski komisiji in Delovni skupnosti podonavskih regij, pa tudi v Delovni skupnosti Alpe-Jadran in;*

☞ *Hrvaška se zavzema za polnopravno članstvo v Cefi.*

3.2 URESNIČEVANJE ZUNANJEPOLITIČNIH CILJEV

Tudi v drugem koncentričnem krogu velja, da bi lahko obdelali vse podrobnosti v zunanjepolitičnem in diplomatskem delovanju Slovenije in Hrvaške na področju Evrope, vendar pa je diplomatsko delo omejeno le na pregled delovanja obeh diplomacij glede na cilje, ki so bili zastavljeni. Pregled uresničevanja ciljev, ki so bili zastavljeni v »evropskem« koncentričnem krogu, bo tako kot pri prvem koncentričnem krogu potekal sprva z ene skrajnosti - da so bili cilji v glavnem uresničeni, v nadaljevanju pa še z manj optimistične strani - da so naloge večinoma še vedno neizpolnjene.

Prioritetni cilj Slovenije, zapisan v Deklaraciji o zunanji politiki RS, je vključevanje v politične, gospodarske in varnostne tokove in integracije v Evropi. Prva med njimi je **Evropska unija** in cilj včlanjevanja je (bil) uspešno izpolnjen. Odnosi z EU so se začeli intenzivno razvijati takoj po mednarodnem priznanju Slovenije.⁴¹ Aprila 1993 je bil podpisan Sporazum o sodelovanju med Slovenijo in Evropskimi skupnostmi; junija 1996 pa Evropski sporazum o pridružitvi Republike Slovenije Evropskim skupnostim. Decembra 2002 so bila petletna pogajanja o vstopu v Evropsko unijo zaključena in Slovenija je dobila povabilo v članstvo, 16. aprila 2003 pa je na vrhu v Atenah podpisala pristopno pogodbo.⁴²

Hrvaški strateški cilj na tem področju je zaradi zgodovinskih razlogov zastavljen manj ambiciozno. S podpisom *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju* (oktobra 2001), ki sta ga ratificirala hrvaški Sabor ter Evropski parlament, je bil deloma dosežen tudi hrvaški osnovni cilj - vzpostavitev pogodbenih odnosov z Evropsko

---

⁴¹ Prav EU je namreč leta 1991 na Brionih pomembno soodločala pri snovanju slovenske samostojnosti.

⁴² Slovenija pričakuje, da bo kot polnopravna članica v EU vstopila 1. maja 2004.

unijo. Medtem ko je Slovenija zelo aktivna pri delu Evropske konvencije, ki pripravlja evropsko ustavo in s tem tudi prenovljeno evropsko ureditev, je Hrvaška februarja 2003 vložila šele prošnjo za članstvo v EU, in bo doživela »velikanski uspeh, če bo vstopila v skupini z Romunijo in Bolgarijo, ki bosta postali članici predvidoma leta 2007« (Žerjavič 2003 a: 5).

V okviru vključevanj v evropske politične tokove je potrebno omeniti tudi hrvaško članstvo v ***Svetu Evrope***. Status posebnega gosta je sicer dobila že maja 1992, vendar je bil vstop v to organizacijo otežen (o vzrokih za to bo več besed v nadaljevanju). Šele ko so bili podpisani in sprejeti določeni zakoni in sporazumi⁴³, je Odbor ministrov SE oktobra 1996 sprejel odločitev o sprejemu RH v to organizacijo, novembra 1996 pa je bila Hrvaška uradno sprejeta. V govoru ob peti obletnici članstva je zunanji minister Picula poudaril, da je

/.../Hrvaška od samega sprejema aktivna članica SE. Ob podpori in sodelovanju vseh teles SE je stopila tudi po poti izgrajevanja pravnega sistema, ki temelji na splošno sprejetih evropskih načelih in standardih.

(Ministarstvo vanjskih poslova RH 2001)

Tako Slovenija kot Hrvaška sta že marca 1992 postali sodelujoči državi na Konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi, pozneje preoblikovani v Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi (***OVSE***), ki je poleg Nata, ZN in EU »nosilec evropske varnostne ureditve« (Jazbec 2002: 92). Od leta 1997, ko so Hrvati sodelovali pri nadzoru referendumu v Albaniji, RH redno pošilja svoje diplomate za nadzornike volitev, od začetka leta 2002 pa je poslala tudi nekaj članov nevladnih organizacij. Od leta 2000 Hrvaška svoje državljane pošilja tudi v daljše misije OVSE, trenutno pa svoje državljane »posoja« terenskim misijam OVSE v Albaniji, Makedoniji in Gruziji.⁴⁴ Slovenija posebno pozornost namenja krepitvi zaupanja in stabilnosti v okviru varnostne razsežnosti, v okviru humanitarne razsežnosti pa človekovim pravicam in demokratizaciji, vse pomembnejša pa postajata še okoljevarstvena in gospodarska razsežnost te pobude. Poseben pomen te pobude je v tem, da varnosti ne

---

⁴³ Med njimi sta bila tudi Sporazum o normalizaciji odnosov med RH in ZRJ ter Ustavni zakon o sodelovanju RH z Mednarodnim kazenskim tribunalom za nekdanjo Jugoslavijo.

⁴⁴ Kot država v vojni je bila Hrvaška pogosto tudi sama na dnevnem redu OVSE in uporabljala njene usluge in strokovno znanje. Leta 1996 je bila na poziv Vlade RH na Hrvaškem vzpostavljena terenska misija, ki še vedno opravlja svoje delo (hrvaški Vladi je pomagala pri izpolnjevanju prevzetih obveznosti in povojni normalizaciji, po političnih spremembah leta 2000 pa misija podpira Hrvaško v procesu vstopanja v mednarodne integracije, njen glavni mandat pa je zaščita človekovih pravic in pravic manjšin).

pojmuje le vojaško-politično, temveč tudi motnje v etničnih, gospodarskih in ekoloških odnosih vidi kot možne izvore nestabilnosti. Na vrhu v Istanbulu novembra 1999 je Slovenija izrazila svojo pripravljenost, da leta 2005 prevzame predsedovanje v OVSE:

Leto 2002 je bilo zelo uspešno za slovensko diplomacijo in državo, saj smo naredili nekaj odločilnih korakov na poti v evroatlantske povezave. /.../ Na zasedanju Ministrskega sveta OVSE v Portu je bila potrjena slovenska kandidatura za predsedovanje v letu 2005. /.../ To dokazuje, da v nas vidijo odgovornega člana mednarodne skupnosti in zaupajo v sposobnosti slovenske diplomacije. (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002 d)

Posebne pomena za Slovenijo so odnosi z ostalimi **bodočimi članicami EU**⁴⁵, kar uresničuje predvsem prek številnih političnih, gospodarskih, kulturnih in drugih regionalnih organizacij. Nekaterim med njimi je tudi že predsedovala, v prihodnjih letih pa jo čakajo še druge velike mednarodne obveznosti. To je za malo in mlado državo pomemben dosežek, saj je pri tem potrebno pokazati precejšnjo mero diplomatskih spretnosti ter organizacijskih, kadrovskih in finančnih sposobnosti. Januarja 1996 je Slovenija postala polnopravna članica **Cefte** (*Central European Free Trade Agreement*) in ji leto kasneje predsedovala, poleg tega pa bo leta 2004 predsedovala še **Srednjeevropski pobudi**. Poleg tega je Slovenija ena od ustanovnih članic **Delovne skupnosti Alpe-Jadran** iz leta 1978. V vseh teh organizacijah in pobudah na različnih področjih sodelujejo države članice EU, ki lahko svoje izkušnje prenašajo na tiste vzhodnoevropske države, ki bodo postale članice s širitvijo leta 2004, in ostale, ki bodo prošnjo za članstvo šele vložile.

Znotraj drugega koncentričnega kroga si je tudi Hrvaška kot cilj zastavila »sodelovanje v nizu regionalnih iniciativ in forumov« (Ministarstvo vanjskih poslova RH n. d. c). Med uspehe se šteje vstop v Cefto, za kar si je njena gospodarska diplomacija⁴⁶ dolgo prizadevala. Uradno je bila kandidatura za članstvo vložena julija 2001, sporazum o pristopu RH v Cefto pa je postal veljaven po končanem postopku ratificiranja v nacionalnih parlamentih 1. marca 2003.

---

⁴⁵ Ker bi bila analiza bilateralnih odnosov z vsemi bodočimi članicami EU preobsežna za to diplomsko delo, je v delu omenjeno le okvirno sodelovanje med državami v multilateralnem okviru.

⁴⁶ Vukosav (Intervju 2003 b) sicer med težavami hrvaške diplomacije omenja tudi slabe rezultate gospodarske diplomacije, vendar naj bi se to izboljšalo že v letošnjem letu, ko je predvidena prenovitev organizacijske strukture MZZ RH.

V Srednjeevropski pobudi, katere članica je Hrvaška od julija 1992, je ključna zunanjepolitična smernica sicer razvoj odnosov z EU, a prek projektov delovnih skupin za posamezna področja poteka tudi gospodarska in druge dimenzije sodelovanja. Med drugim je bil v času hrvaškega predsedovanja (1998) uspešno vpeljan tudi Gospodarski forum, ki je postal redno srečanje v okviru Sestankov na vrhu SEP (Ministarstvo vanjskih poslova RH n. d. b).

V Delovni skupnosti Alpe-Jadran je Hrvaška kot ena od republik nekdanje SFRJ tako kot Slovenija delovala že od samega nastanka leta 1978, od leta 1992 pa deluje kot samostojna država.⁴⁷ Inicijati je tudi že predsedovala, in sicer v obdobju od leta 1984 do 1986. Kot podonavska država je RH članica **Donavske komisije** (o režimu plovbe) postala marca 1998, od maja 1991 pa je tudi članica **Delovne skupnosti podonavskih regij**, kateri je predsedovala leta 2000.

Med bilateralnimi odnosi Slovenije z državami članicami EU, ki niso naše sosedbe, imajo skladno z Deklaracijo o zunanji politiki RS z vidika ekonomskih in političnih interesov posebno težo odnosi z **Nemčijo, Francijo in Veliko Britanijo**.

Med članicami EU velja naša še prav posebna pozornost ZR Nemčiji, saj je bila v času osamosvajanja naša poglavitna zagovornica in je v odločilnem trenutku izjemno veliko prispevala k mednarodnemu priznanju s strani evropskih držav. (Ministrstvo za zunanje zadeve RS n.d.)

Zasluga za to gre predvsem nekdanjemu nemškemu zunanjemu ministru, Genscherju, ki je že februarja 1992 uradno obiskal Slovenijo, njegov naslednik, Kinkel, pa je bil v Ljubljani v letih 1993 in 1996.⁴⁸ Nemčija je tudi najpomembnejša gospodarska partnerica RS (skoraj tretjina vse menjave namreč poteka s to državo). Pomembna je omeniti tudi politično podporo Velike Britanije pri slovenskem osamosvajanju ter dobro gospodarsko sodelovanje s Francijo, ki je bila eden prvih tujih investitorjev v Sloveniji.

V sodobni diplomaciji gospodarska diplomacija dobiva pomembno mesto. Na MZZ RS to področje operativno pokriva Oddelek za ekonomske odnose v Sektorju za evropske integracije in ekonomske odnose. Na nekaterih diplomatsko-konzularnih

---

⁴⁷ Hrvaška je znotraj SFRJ lahko delovala v Delovni skupnosti Alpe-Jadran zato, ker gre pravzaprav za Delovno skupnost kantonov, pokrajin, županij, regij in republik vzhodnoalpskega področja, ki nima pravne subjektivitete.

⁴⁸ Uradnih obiskov visokih slovenskih politikov v teh državah in tudi visokih britanskih, nemških in francoskih politikov v Sloveniji je bilo seveda še mnogo več, vendar pa sta zaradi prostorske omejenosti naštetata le ta dva.

predstavništvih so sistematizirana tudi delovna mesta ekonomskih svetnikov (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002 c), med drugim tudi v Berlinu, Parizu in Londonu, vendar pa bo morala Slovenija v prihodnje

/.../ posvetiti bistveno večjo pozornost gospodarski diplomaciji /.../. Podpora gospodarskih interesov mora postati prioriteta delovanja slovenskih veleposlanikov. Že obstoječo mrežo ekonomskih svetnikov je potrebno dopolniti, povečevati pa tudi njeno učinkovitost in profesionalnost.
(Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002 b)

Med pomanjkljivostmi delovanja obeh diplomacij na področju drugega koncentričnega kroga je potrebno omeniti predvsem zamudo Slovenije pri podpisu Evropskega sporazuma o pridružitvi ter težave pri pogojih, ki jih mora Hrvaška izpolnjevati pred vstopom v EU.

Slovenija je zaradi nasprotovanja tedanje italijanske vlade Evropski sporazum o pridružitvi lahko – kot zadnja med kandidatki – podpisala šele junija 1996 in ga ratificirala julija 1997, po sprejemu kompromisnega predloga Javiérja Solane, da bo štiri leta po uveljavitvi evropskega sporazuma priznala državljanom EU na vzajemni podlagi pravico do nakupa nepremičnin pri nas.⁴⁹ Bilateralne odnose z Italijo, ki je bila največja ovira podpisu tega sporazuma, bi lahko slovenska diplomacija izboljšala že prej. Možnost za to je predstavljal t.i. oglejski sporazum, ki sta ga parafirala tedanja zunanja ministra Peterle in Martino, ki pa ga je slovenska vlada z javno izjavo zavrnila.⁵⁰ Menim, da je bila to morda malce nespretna poteza, saj je bil kompromis nujno potreben, italijansko soglasje pa nujno za začetek pogajanj z EU.⁵¹

Hrvaška pa se še vedno sooča s težavami pri izpolnjevanju političnih meril iz Sporazuma o stabilizaciji in pridruženju (sodelovanje s haaškim Mednarodnim kazenskim tribunalom za nekdanjo Jugoslavijo, že omenjena vrnitev srbskih beguncev

---

⁴⁹ 68. člen slovenske Ustave do leta 1997 ni dovoljeval, da bi bili tujci lastniki nepremičnin v Sloveniji, vendar je bil ta člen spremenjen zaradi priloge XIII k Pridružitvenemu sporazumu. Gre za t.i. španski kompromis, ki ga je Državni zbor sprejel po dramatični razpravi aprila 1996. Šele z njegovo sklenitvijo si je naša država zagotovila podpis Pridružitvenega sporazuma, ki je po končanem ratifikacijskem postopku v državah članicah EU stopil v veljavo 1. februarja 1999.

Strah pred »razprodajo« slovenskih nepremičnin se je kasneje izkazal za pretiranega, saj so na Ministrstvu za pravosodje od februarja 1999 do konca leta 2002 prejeli le 101 vlogo za presojo vzajemnosti in izdali 37 pozitivnih odločb (Križnik 2003: 3).

⁵⁰ Po mnenju tedanje slovenske vlade bi namreč Italija s tem sporazumom lahko zahtevala vrnitev vsega nekdanjega premoženja s celotnega ozemlja Slovenije.

⁵¹ Poleg tega s sprejetjem te izjave ne bi sprejeli nobenih konkretnih obveznosti, le nekaj časa ne bi dovolili prometa s tistimi nekdanjimi italijanskimi nepremičninami, ki so še v javni lasti.

in spoštovanje njihovih stanovanjskih pravic, reforma pravosodja in preobrazba *Hrvatske Televizije* v javno televizijo, po dolgih pogajanjih pa ji je uspelo sprejeti zgoraj omenjeni zakon o pravicah manjšin). Najbolj sporno je bilo nesodelovanje z ICTY glede izročitve upokojenega (zdaj že pokojnega) hrvaškega generala Bobetka, obtoženega vojnih zločinov - čeprav je bil sprejet tudi zgoraj omenjeni zakon o sodelovanju z ICTY. Pri tem se je znova pokazala razcepljenost v hrvaški notranji politiki. Predsednik Mesić se je zavzel za polno sodelovanje Hrvaške z ICTY, kajti »/s/vet ima pravico pričakovati od nas, da bomo držali dano besedo« (HINA 2002).

Četudi v tem primeru ne gre za potrebo po ratifikaciji kakega mednarodnega sporazuma, temveč le za mnenje oz. poziv predsednika države, kaže, da je vpliv hrvaškega predsednika države precej omejen.⁵² Premier Račan oz. hrvaška vlada, ki se sooča z zelo močno desno opozicijo, pa je zavrnila obtožnico proti Bobetku, domnevno pa je z izročitvijo »zavlačevala tudi zaradi strahu pred javnimi nemiri« (BBC 2002).

Po teoriji iger je nemogoče, da oseba, obtožena vojnih zločinov, (na hrvaško vztrajanje) ne bi odgovarjala pred ICTY, Hrvaška pa bi se vseeno izvlekla brez posledic. Ta poteza namreč ne bi bila več tisto, kar spada pod pojem sodelovanje. Tehnično sodelovanje v primeru ICTY pomeni pristop k dokumentom, pričam, izročitev osumljenih in obtoženih, politično pa, da bi Hrvaška (še naprej) dobivala tehnično in materialno pomoč mednarodne skupnosti. V primeru, če bi v teoriji iger Hrvaška sodelovala, bi bil »dobitek« za ICTY upravičenje njegovega obstoja, za Hrvaško in mednarodno pravo pa potrditev načela, da je življenje civilistov v vojni sveto. Če bi ICTY zahteval samo izročitev enega človeka, bi hrvaška vlada teoretično lažje zavrnila izročitev, saj bi šlo za enkratno transakcijo. »Izdaja« Tribunala bi bila možna le, če bi ostala neopažena, kar pa v tem primeru ne bi bilo mogoče, kar je tudi glavni razlog, zakaj je kar precej prostora namenjenega analizi tega primera.

Tudi mednarodna skupnost ni bila zadovoljna s takim ravnanjem (nesodelovanjem) hrvaških oblasti. Ameriški veleposlanik na Hrvaškem je dejal, da to slabša njen mednarodni položaj v svetu ter da si je s ciljem vstopa v EU Hrvaška pravzaprav sama postavila kriterije ravnanja, ki se jih mora sedaj držati (Alborghetti 2002 c: 35). Britanski veleposlanik pa je mnenja, da je Velika Britanija sicer iskrena

---

⁵² Očitajo pa mu tudi, da je nase prevzel zagovarjanje rešitve primera Bobetko po željah svetovne javnosti, »ker mu ni treba tako kmalu na volitve« (Popović 2002).

prijateljica Hrvaške, da pa mora ta vseeno prevzemati dolžnosti, ki jih nalaga mednarodna skupnost (Jarrold 2002: 38). Velika Britanija je poleg Nizozemske tudi država, ki je zaradi tega ustavila postopek ratifikacije hrvaškega Sporazuma o stabilizaciji in pridružitvi.

Na tem mestu je potrebno omeniti tudi že prej omenjene začetne težave pri vstopanju Hrvaške v ***Svet Evrope*** (SE). Vstop v SE, katerega osnovna naloga je razvoj demokracije in varstvo človekovih pravic, je bil »otežen zaradi nekaterih hrvaških notranjih vprašanj, toda tudi z željo Evrope, da obdrži določeno obliko pritiska na hrvaško obnašanje.« (Vukadinović 1997: 93) Hrvaška je bila edina država, ki jo je Svet Evrope zavrnil. Uradno hrvaško stališče je, da je bil vstop leta 1993 in 1994 blokiran zaradi hrvaško-muslimanskega spora v BiH, leta 1995 pa zaradi večjih hrvaških vojaških akcij (Nevihta in Strela). Vukadinović (1997: 87) pravi, da tudi zaradi človekovih pravic, »čeprav za njeno spoštovanje človekovih pravic nikakor ni mogoče reči, da je pod ravniyo npr. ruskega ravnanja.«

Kratka analiza uspešnosti po pregledu uresničenih zunanjepolitičnih ciljev v drugem koncentričnem krogu nas pripelje do zaključka, da gre Hrvaška po podobni poti kot Slovenija, vendar z nekajletnim zamikom.

Slovenija je postala članica Cefte sedem let pred Hrvaško. Slovenski cilj je bil tudi razvoj v demokratično državo, ki bo temeljila na tržni ekonomiji. »Te cilje, ki so bolj ali manj skladni z EU, smo imeli zase in zaradi nas samih,« pravi Potočnik (2003: 24) Tako smo po pet let dolgih pogajanjih uspešno zaključili priprave na vključitev v EU, kar je bil tudi naš prioriteten zunanjepolitični cilj, od začetka pa je vključena tudi v delo evropske konvencije, ki pripravlja ustavo EU. Namestnica predsednika slovensko-nemške skupine prijateljstva pravi (Lührmann 2003: 5), da je Slovenija

/.../ lahko kot ena manjših držav prihodnje EU ponosna na dejstvo, da prav Slovenec zastopa države kandidatke v predsedstvu Konvencije.

Leto 2002 je bilo zelo uspešno za slovensko diplomacijo in državo, saj je bila poleg tega potrjena tudi slovenska kandidatura za predsedovanje evropski varnostni strukturi - OVSE - za leto 2005, leta 2004 pa bo predsedovala tudi Srednjeevropski pobudi.

Hrvaška zunanja politika se tako zdaj sooča z vrsto problemov, podobno kot pred leti slovenska. Pri vstopanju v EU sicer napreduje, izpolnjuje postavljene tehnične pogoje, medtem ko se pri političnih bolj zatika, in išče zaveznike, a pri vsem tem za nekaj let zaostaja za Slovenijo. Nedvomno uspešni projekti hrvaške diplomacije so

imeli zaradi vojne, ki je divjala na tem področju, in zaradi nezainteresiranosti prejšnje oblasti manj časa in manj priložnosti, da se razvijejo. Tuđmanova zunanja politika v zahodnem svetu ni bila dobro ocenjena, Račanova vlada pa je imela tudi vidne uspehe. Hrvaška je tako danes precej aktivna v raznih regionalnih pobudah drugega koncentričnega kroga, saj je vstopila v Cefto, predsedovala Srednjeevropski pobudi in Delovni skupnosti podonavskih regij, aktivno pa se vključuje tudi v misije OVSE.

Vendar pa je analiza pokazala nekaj diplomatskih neuspehov.

Tudi začetni koraki Slovenije v EU so bili negotovi, saj je kljub hitro končanim pogajanjem zaradi nasprotovanja tedanje italijanske vlade Evropski sporazum o pridružitvi lahko podpisala šele junija 1996 in ga ratificirala dobro leto dni kasneje, tako rekoč pet pred dvanajsto.

»Tuđmanova« Hrvaška je imela precejšnje težave že pri vstopanju v Svet Evrope in tudi dandanašnja poročila o napredku iz Bruslja vedno znova omenjajo neizpolnjene politične pogoje za začetek pogajanj z EU.

Problem, ki je na Hrvaškem posebej kočljiv, in je bil opazen že v prvem koncentričnem krogu, je, da se vse več zunanjepolitičnih ciljev zaplete v mreže notranjih pritiskov in razprtij, ki otežijo ali celo onemogočijo uresničevanje teh ciljev. »Trenutno je Račanova vlada ob koncu svojega mandata zaradi razcepa in izgube dobršnega dela podpore v javnosti tako šibka, da ne more uresničiti ničesar /.../«, piše Gjenero (2003 b: 5). Politično sodelovanje pri uresničevanju ciljev bi skladno s teorije igre dolgoročno koristilo vsem v državi. Šabič (2002: 15) pravi, da je »učinkovita birokracija, ki ni razcepljena zaradi rivalstva, še bolj pomembna za malo državo, preprosto zato, ker mala država ne more kompenzirati notranjih pomanjkljivosti.« Zato je pričakovati, da bo Hrvaška v bližnji prihodnosti ob vstopanju v mednarodne integracije morala skleniti kakšen notranjepolitično neprijeten »kompromis«.

Po pregledu nekaterih najvidnejših uspehov in neuspehov slovenske in hrvaške diplomacije v drugem koncentričnem krogu sledi še kratek vpogled v delovanje v multilateralnih organizacijah in odnose obeh držav z najpomembnejšimi svetovnimi silami.

4. TRETJI KONCENTRIČNI KROG

4.1 ZASTAVLJENI CILJI

Najširši koncentrični krog obsega diplomatsko delovanje na področju preostalega sveta. Cilji, ki sta si jih samostojni Slovenija in Hrvaška v različnih dokumentih zastavili v svojem delovanju, so naslednji.

SLOVENIJA

➤ *Odnosi z ZDA in tudi stališče te države je za RS posebno pomembno, še posebej na področjih evropske varnosti, odnosov z mednarodnimi finančnimi organizacijami in vstopanja v Nato;*

➤ *s sodelovanjem v Natu Slovenija uresničuje svoje vitalne politične, ekonomske in varnostne interese;*

➤ *interes Slovenije je nadaljnje razvijanje dobrih odnosov z Rusko federacijo, posebej na gospodarskem področju;*

➤ *posebej je pomembno sodelovanje z LR Kitajsko kot stalno članico Varnostnega sveta ZN;*

➤ *pomembno je tudi sodelovanje s tistimi državami, v katerih prebivajo večje skupine slovenskih izseljencev;*

➤ *poleg političnih meddržavnih stikov je potrebno širiti sodelovanje tudi na gospodarskem, znanstvenoraziskovalnem, tehničnem in kulturnem področju;*

➤ *s članstvom v ZN in drugih pomembnejših mednarodnih organizacijah Slovenija uresničuje svoje temeljne zunanjepolitične cilje in interese.*

HRVAŠKA

➤ *Vstop v Nato je strateški cilj RH, ki trajno rešuje vprašanje varnosti; pot do članstva vodi prek Partnerstva za mir, kar je eden od prioritarnih ciljev;*

➤ *zaradi specifičnih interesov za stabilnost Evrope so ZDA za Hrvaško eden od najbližjih sosedov, zato bodo odnosi Hrvaške do ZDA dobrososedski in v tem pogledu RH nudi ZDA partnerstvo pri uresničevanju trajnega miru, stabilnosti in prosperitete v JVE;*

☛ s tem, ko je RH poslala svoje vojaške opazovalce v Sierra Leone, se je aktivno vključila v mirovne misije ZN, odločna pa je še naprej prispevati k ohranitvi mednarodnega miru in varnosti.

4.2 URESNIČEVANJE ZUNANJEPOLITIČNIH CILJEV

Tudi v najširšem koncentričnem krogu si državi delita nekaj zunanjepolitičnih ciljev, predvsem vstop v Nato, dobre odnose s svetovno velesilo ZDA in ter čimbolj aktivno vključevanje v delo ZN.

ZDA so v tretjem koncentričnem krogu kot velesila posebnega pomena še zlasti glede vstopanja obeh držav v različne mednarodne organizacije. Po tistem, ko so ZDA sprva poskušale ohranjati jugoslovansko federacijo (v času administracije Busha st.) in so zato Slovenijo in Hrvaško tudi priznale malce kasneje kot ES, pa so s Slovenijo razvile razmeroma dobre bilateralne odnose. V času Clintonove administracije pa so dale (pogojno) podporo hrvaški integriteti in njenemu prizadevanju za ponovno vključitev zasedenih ozemelj (Caratan 1994: 1070-1073).

O dosežkih v odnosih med ZDA in Slovenijo ameriško zunanje ministrstvo (U.S. Department of State 2003) piše, da

/.../ so /.../ razvile tesne, kooperativne odnose na širokem področju, od pospeševanja regionalne varnosti do razvoja tesnejših bilateralnih trgovinskih in investicijskih vezi.

Današnji odnos ZDA do Hrvaške pa je

usmerjen h krepitvi demokratične in varne, tržno usmerjene družbe, ki bo močan partner v evroatlantskih institucijah. (U.S. Department of State 2002)

V svoji kratki zgodovini je samostojna Slovenija gostila tudi precej državnih obiskov na vseh ravneh, med drugim že dva ameriška predsednika.⁵³ Ne le, da to pomeni prikaz ogromnih diplomatskih in organizacijskih spretnosti, gre tudi za pomembno promocijsko akcijo, ki jih naša mala in mlada država potrebuje.

---

⁵³ Obrambni minister William Perry je Slovenijo med svojim mandatom obiskal dvakrat, zunanja ministrica oz. državna sekretarka Madeleine Albright je Ljubljano obiskala po vrhu Nata v Madridu julija 1997, predsednik Bill Clinton junija 1999, v Ljubljani pa je bil tudi sedanji predsednik George W. Bush ml. (junija 2001 se je srečal z ruskim predsednikom Putinom).

Poleg tega je Slovenija februarja 2003 v očeh ameriške administracije pridobila na ugledu tudi s pristopom k deklaraciji Vilniške skupine⁵⁴ v podporo stališču ZDA glede Iraka⁵⁵. Na to je ameriški državni sekretar Powell odgovoril z besedami: »Nikoli ne bomo pozabili vaše podpore v težavnih časih iraške krize« in zatem napovedal celo »konkretne dokaze ameriške hvaležnosti« (Mašanović 2003: 2). Vendar pa je pri slovenski javnosti naletela na močno nasprotovanje. Z dokumentom Vilniške skupine je bila zanemarjena pomembna ideja Putnamove logike igre na dveh ravneh, da naj na mednarodni ravni skušajo nacionalne vlade čim bolj zmanjšati neugodne posledice dogodkov v tujini ter obenem čim bolj povečati svojo sposobnost, da bi zadovoljili domače pritiske. Slednjemu v tem primeru ni bilo zadoščeno in s tega stališča lahko dvomimo o uspešnosti te pobude, ki pa je kljub temu najbrž vseeno pozitivno prispevala k slovenskim odnosom z ZDA. O odprtih vprašanjih, tudi nekaj več o vilniški deklaraciji med državama, pa več v nadaljevanju tega podpoglavja.

Tudi Hrvaška je s pristopom k tej deklaraciji februarja 2003 podprla ameriško stališče glede razorožitve Iraka, državi pa sta med drugim sodelovali še pri izdelavi dokumenta, imenovanega Jadranska listina⁵⁶. Vukosav (Intervju 2003 b) glede pristopa k vilniški deklaraciji pravi, da bi Hrvaška Združenim državam Amerike zaradi njihovih zaslug pri zaustavitvi vojn na Balkanu in kasnejši akciji v ZRJ v dani situaciji zelo težko rekla *ne*, četudi ni hotela rušiti vloge ZN. »Odnosi med RH in ZDA so sicer odnosi partnerstva in sodelovanja, ponekod pa se med prijatelji glede posameznih vprašanj pojavijo tudi določene razlike v pristopu k posameznemu problemu,« pravi Plevnik (2003). Tem »razlikam v pristopu« pa več besed namenjamo v nadaljevanju pričujočega podpoglavja.

Slovenija in Hrvaška kot mali državi sta se na varnostne izzive moderne dobe med drugim odzvali s ciljem vključitve v sistem kolektivne obrambe. Z lanskim povabilom v *Nato* je Slovenija po dolgem prizadevanju uspela izpolniti enega izmed prioriternih ciljev. Med prvimi partnerskimi državami se je odzvala na predlog Nata za

---

⁵⁴ Skupini devetih držav (Estonija, Latvija, Litva, Bolgarija, Romunija, Slovenija, Slovaška, Albanija in Makedonija), ki so maja 2000 podpisale Vilniško izjavo, s katero potrjujejo pripravljenost na članstvo v Natu, se je leto dni kasneje pridružila še Hrvaška.

⁵⁵ Vilnius Group Response To Powell UNSC Presentation On Iraq (2003).

⁵⁶ *Povelja o partnerstvu između Hrvatske, Albanije, Makedonije i Sjedinjenih država* (imenovana tudi Ameriško-Jadranska listina) je nastala na pobudo hrvaškega zunanjega ministra Picule, maja 2003 pa so jo v Tirani podpisali zunanji ministri Albanije, Hrvaške in Makedonije ter ameriški državni sekretar Powell. Listina je med drugim tri države JVE obvezovala k podvojitvi naporov glede včlanjevanja v evroatlantske integracije, s strani ZDA pa so te države dobile podporo za članstvo v Natu.

individualni dialog in aprila 1996 tudi pričela z njim.⁵⁷ Slovenija je že prej sodelovala v Partnerstvu za mir, v operacijah pod vodstvom Nata v enotah SFOR v BiH ter KFOR na Kosovu in v Makedoniji, v okviru operacij za podporo miru pa je sodelovala tudi v dveh humanitarnih operacijah v Albaniji. Povabilo v članstvo na vrhu novembra 2002 v Pragi pa je pomenilo veliko priznanje Sloveniji.

Napredek Hrvaške na dolgi poti v Nato pa je bil dosežen junija 2002, ko je bila na sestanku ministrov za zunanje zadeve v Reykjaviku sprejeta v Akcijski plan za članstvo. Do uradne kandidature za članstvo prilagajanje standardom Nata poteka prek izpolnjevanja letnih nacionalnih programov, istočasno pa poteka tudi reforma obrambnega in varnostnega sistema.⁵⁸ Trenutno Hrvaška sodeluje z Natom prek Partnerstva za mir in Evroatlantskega partnerskega sveta, s čimer je (maja 2000) uspešno uresničila enega od prioritarnih ciljev vlade za obdobje 2000 - 2004. Poleg tega je aktivna še v mirovni in humanitarni misiji pod vodstvom Nata, kjer je pomembne izkušnje dobila v času šestletne podpore misiji IFOR/SFOR⁵⁹ v BiH. Poziv Hrvaški za vstop v članstvo, seveda ob normalnih okoliščinah ter razvoju demokracije, po mnenju Vukosava (Intervju 2003 b) zaradi geostrateškega položaja države, ki varuje vzhodni Jadran, ni vprašljiv, in morda se bo to zgodilo že v prvi prihodnji širitvi.

Tudi z **Rusko federacijo**, ki je ravno tako ena od stalnih članic Varnostnega sveta ZN, Slovenija razvija dobre odnose, še posebej na gospodarskem področju.⁶⁰ Doslej je Slovenija gostila tudi že več visokih obiskov ruskih državnikov. Junija 2001 pa se je dokazala še z organizacijo srečanja med ameriškim in ruskim predsednikom, Bushem ml. in Putinom. V izjavi za javnost je tedanji slovenski premier Drnovšek poudaril, da je izbor Slovenije za kraj (prvega) srečanja med predsednikoma izraz odličnih

---

⁵⁷ Bila je tudi ena od pobudnic in skupaj z Litvo soorganizatorica Konference ministrov za zunanje zadeve devetih držav kandidat v Vilni. Srečanje je bilo sporočilo Natu, da države, ki se potegujejo za članstvo, niso le pasivne kandidatke, temveč so sposobne in pripravljene sodelovati v dejavnostih.

⁵⁸ V »Hrvaškem letnem programu«, ki je bil Natu izročen oktobra 2002, so objavljene konkretne aktivnosti, ki jih bo RH sprejela v času od jeseni 2002 do poletja 2003 na političnem, obrambnem, finančnem, varnostnem in pravnem področju v procesu priprave na bodoče članstvo v Natu.

⁵⁹ IFOR – Implementation Force (20.12.1995 – 20.12.1996), SFOR – Stabilization Force (21.12.1996 - ?)

⁶⁰ Strateški cilj slovensko-ruskega ekonomskega sodelovanja je med drugim povečanje bilateralne trgovinske menjave na kar milijardo USD (sestavljene iz 500 milijonov USD izvoza slovenskega blaga, 200 milijonov USD izvoza slovenskih storitev in 300 milijonov USD ruskega uvoza), kar je skoraj enkrat več, kot je menjave sedaj. Na ruskem trgu so prisotna tudi mnoga slovenska podjetja, npr. Krka, Lek, Ljubljanska banka, Iskratel, Trimo Trebnje in dr.

odnosov naše države tako z ZDA kot tudi z Rusko federacijo.⁶¹ V govoru o slovenski diplomaciji in nacionalnem interesu je zunanji minister Rupel poudaril, da se je

/o/krepljen dialog s predsednikom Ruske federacije, ki ga je vzpostavil predsednik vlade, /.../ razvil v najbolj dinamično leto v slovensko-ruskih odnosih doslej. (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002 a)

Med za Slovenijo pomembnimi državami tega koncentričnega kroga je tudi **LR Kitajska**. Kljub veliki geografski oddaljenosti je Slovenija s to državo razvila razmeroma široko sodelovanje. Ob deseti obletnici vzpostavitve diplomatskih odnosov (ravno tako maja 2002) je Kitajska ljudska zveza prijateljstva s tujimi državami⁶² v sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom v Pekingu pripravila sprejem, kjer je predsednik te zveze poudaril, da sta v desetih letih obe strani razširili sodelovanje na področje politike, gospodarstva, znanosti, kulture, tehnologije in lokalne uprave (People's Daily 2002). Kljub občasnim protestom civilne družbe zaradi različnih kitajskih »posebnosti«, ostaja mnenje MZZ RS, da je Kitajska »pomembno obzorje v Aziji« (Ministrstvo za zunanje zadeve RS 2002 b) ter ena od petih stalnih članic s posebno močjo v Varnostnem svetu ZN, katere politični in gospodarski ustroj ter teritorialna integriteta za uradno Slovenijo niso vprašljivi (Intervju 2003 a).⁶³

Na področju najširšega koncentričnega kroga Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je organ v sestavi MZZ RS, skrbi za sodelovanje z **večjimi skupinami slovenskih izseljencev**. Ti živijo predvsem v Argentini, ZDA, Kanadi in Avstraliji. Januarja 2002 je bila v Državnem zboru sprejeta resolucija o odnosih s Slovenci po svetu, kjer je med drugim omenjeno, da si Slovenija prizadeva za ohranjanje oziroma vzpostavljanje častnih konzulatov RS v državah, kjer živijo izseljenci in njihovi potomci. V resoluciji je poudarjen pomen ohranjanja slovenskega jezika, izobraževanje, kulturno, gospodarsko in znanstveno sodelovanje ter repatriacija iz držav, kjer vlada huda kriza. Zunanji minister Rupel je posebej omenil Argentino in

---

⁶¹ »Srečanje predsednikov dveh svetovnih velesil na ozemlju Slovenije je prav gotovo eden največjih diplomatskih dosežkov te države, ki bo čez dober mesec dni praznovala deseto obletnico neodvisnosti.« (AIM Press 2001)

⁶² *The Chinese People's Association for Friendship with Foreign Countries.*

⁶³ Na uradnem obisku junija 2000 se je predsednik kitajskega Ljudskega kongresa Li Peng srečal s takratnim slovenskim predsednikom Kučanom in s predsednikom Državnega zbora Podobnikom, srečanje s predsednikom vlade Bajukom pa je bilo odpovedano. Obisk so namreč spremljali protesti Amnesty International Slovenije in Društva za podporo Tibetu, opozorjeno je bilo tudi na kršenje človekovih pravic in na kitajsko podporo Miloševićevemu režimu. Li Peng je bil najvišji kitajski voditelj, kar jih je Slovenija gostila od navezave diplomatskih stikov, obisk pa se je končal v napetem ozračju.

zagotovil, da bo Slovenija zbrala podatke o tam živečih Slovencih in poskušala uresničiti njihove želje.⁶⁴ Urad skuša uresničevati tudi cilj sodelovanja med samimi slovenskimi izseljenci v tujini ter sodelovanje med izseljenci in matično državo in tako sodeluje z različnimi nevladnimi organizacijami: s Slovensko izseljensko matico, z društvom Slovenija v svetu in s Slovenskim svetovnim kongresom, ki organizirajo gostovanja kulturnih skupin, tabore in srečanja, kot je npr. vsakoletno Srečanje v moji deželi.⁶⁵

Vsaka država mora poleg političnih meddržavnih stikov širiti tudi sodelovanje na **gospodarskem, znanstveno-raziskovalnem, tehničnem, kulturnem in drugih področjih**. To še posebej velja za male države, kot sta Slovenija in Hrvaška, ki lahko s svojimi dosežki na drugih področjih, npr. v športu, presežejo svojo majhnost. Balažič (2001: 238) meni, da je ravno »Velika Slovenija sodobni geoekonomski koncept«. Za gospodarske stike so na slovenskih DKP zadolženi ekonomski svetniki, za promocijo kulture pa skrbijo kulturni atašeji, ki so po svetu precej razširjena praksa, še posebej v predstavnih večjih držav. Čez nekaj let naj bi bili po britanski in nemški praksi ustanovljeni slovenski kulturni inštituti oz. centri. Do leta 2002 je bilo podpisanih oz. z nasledstvom prevzetih tudi 47 krovnih mednarodnih sporazumov o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti, dvostransko sodelovanje se prepleta tudi z dejavnostmi v multilateralnih organizacijah.

Slovenija svoje temeljne zunanjepolitične cilje in interese uspešno uresničuje v **Združenih narodih** (ZN). Članica je, tako kot Hrvaška, postala 22. maja 1992, oktobra 1997 pa je bila na tajnem glasovanju v Generalni skupščini kot predstavnica skupine srednje- in vzhodnoevropskih držav izvoljena za nestalno članico Varnostnega sveta (1998-1999), kjer je avgusta 1998 in novembra 1999 prevzela tudi po enomesečno predsedovanje. Izvolitev Slovenije po manj kot petih letih članstva je bila velik uspeh.⁶⁶ Med pozitivnimi posledicami je potrebno omeniti, da je bila to za našo neveljavljeno državo prvovrstna izkušnja in priložnost za krepitev identitete. VS se je precej ukvarjal z vprašanji BiH, Hrvaške, Makedonije in Kosova, pri čemer

---

⁶⁴ Podatkov o tem, kako – če sploh – se to uresničuje, žal nisem uspela dobiti.

⁶⁵ Sodelovanje s skupinami slovenskih izseljencev je sicer relativno dobro, vendar pa s tem ni dosežen cilj, zapisan v Deklaraciji o zunanji politiki RS, in sicer *sodelovanje z državami, kjer prebivajo večje skupine slovenskih izseljencev*, saj posebno politično, pa tudi gospodarsko sodelovanje s temi državami ni opazno.

⁶⁶ Na to kaže tudi dejstvo, da je v ZN več kot 70 držav, ki so članice dlje kot Slovenija, pa te naloge še niso opravljale.

so slovenski diplomati lahko pokazali poznavanje problematike. Zaradi članstva je naša država postala bolj zanimiva sogovornica za države, ki se pred tem niso zmenile zanj.⁶⁷ Takoj po izteku dveletnega mandata Slovenije kot nestalne članice VS je generalni sekretar ZN Kofi Annan slovenskega veleposlanika pri ZN Danila Türka imenoval za pomočnika generalnega sekretarja za politična vprašanja za področje Evrope, Azije in Pacifika.

Med hrvaške zunanjepolitične cilje sodi tudi prispevanje k ohranitvi mednarodnega miru in varnosti, in sicer prek vključevanja v mirovne misije ZN. Danes je Hrvaška država, ki je prerasla iz »prejemnice« mirovnih sil v državo »donatorko«, seveda pa njen prispevek ustreza razpoložljivim finančnim sredstvom. Sodeluje v mirovni operaciji UNAMSIL v Sierra Leoneju, v misiji UNMEE v Etopiji in Ertireji, v misiji UNMOGIP v Kašmiru. Vključena je tudi v operacijo ISAF v Afganistanu, namerava pa se vključiti še v MINURSO v Zahodni Sahari, po Vukosavovih besedah (Intervju 2003 b) tudi v operacijo v Iraku. Sodelovanje pri ohranjanju mednarodnega miru in varnosti, še posebej pri mirovnih operacijah, želi Hrvaška povečati predvsem v luči kandidature za nestalno članstvo Varnostnega sveta ZN leta 2007. Poleg tega je v letu 2002 predsedovala Ekonomskemu in socialnemu svetu ZN (ECOSOC). Pomen te visoke funkcije nekdanji hrvaški veleposlanik pri ZN, Ivan Šimonović, vidi predvsem v tem, da »Hrvaška ne predstavlja več bolnika, ki ga je potrebno zdraviti, temveč tudi sama začenja z aktivnostmi za pomoč drugim« (Jureško Kero 2002)

V tem slogu je bila med obiskom hrvaškega zunanjega ministra Picule v Egiptu decembra 2002 podana tudi iniciativa egiptovskemu predsedniku, da bi Hrvaška gostila mirovno konferenco o Bližnjem vzhodu. Ta bi bila v primeru uspeha koristna tudi za Hrvaško, saj bi spremenila njeno trenutno podobo, ko so skoraj vse njene pozitivne prispevke zasenčili spori z ICTY. Uradni Egipt je iniciativo pozdravil, a kaj več o tem ni bilo rečeno, uradni Izrael pa je »hladno zavrnil vsakršno komentiranje tega predloga« (Trkanjec 2002: 31).

Ob bok optimističnemu prikazu delovanja obeh diplomacij se postavlja tudi manj uspešna različica.

---

⁶⁷ V Sloveniji so bili leta 1998 na obisku, poleg že omenjenega ruskega, britanskega in francoskega zunanjega ministra (Primakov, Cook in Védrine), še namestnik ameriške državne sekretarke Strobe Talbott in kanadski premier Jean Chretien. (Vidmajer 1998: 60)

Jean McCollister (2002: 16) v svojem članku glede odnosov Slovenije in ZDA trdi, da »Slovenija nima lastnega mnenja o mednarodnih zadevah, ki bi se kakorkoli občutneje razlikovalo od mnenja dobre prijateljice in vzornice Amerike.« To se deloma sklada z Vukadinovičevimi (1997: 87) besedami:

/V/ teoriji mednarodnih odnosov pogosto naletimo na mnenja, da male države pravzaprav nimajo svoje lastne zunanje politike. /.../ /M/ale države so pogosto v senci dejavnosti velikih držav ter se obnašajo tako, da ne puščajo vtisa, da gre za samostojno premišljanje zunanjepolitičnega nastopa.

Na kumulativni značaj zunanje politike je po pristopu k deklaraciji Vilniuške skupine v podporo stališču ZDA glede Iraka Slovenijo in ostale bodoče članice EU opozoril francoski predsednik Chirac. Početje držav te skupine je označil za lahkomišno in neodgovorno ter dodal: »Če si želite zmanjšati svoje možnosti za članstvo, je to prava pot!« in tako državam, ki pristopajo v EU, sporočil, da lahko njihov vstop v EU zaustavi negativno glasovanje že v eni sami državi (Žerdin 2003: 21). Ker so v praksi, kot pravi Vukadinović (1989: 165), vsi cilji medsebojno povezani in zato kumulativni, čeprav različno teritorialno usmerjeni, je lahko že ena sama napaka posledica in vzrok nadaljnjih napak. Ob tem bi bilo vredno razmisliti, kako se izogniti izključujočemu se opredeljevanju za eno ali drugo možnost, če lahko to Slovenijo ovira pri doseganju bistvenih ciljev, ki si jih je zastavila.

Trenutno je kočljivo tudi vprašanje hrvaške podpore napadu na Irak. Kljub pristopu k vilniuški deklaraciji je pomoč hrvaška Vlada kasneje zavrnila. Po objavi Vlade RH, da v trenutnih okoliščinah ni pripravljena politično niti moralno podpreti napada ZDA in zaveznikov na Irak brez podpore Varnostnega sveta ZN, je ameriški veleposlanik Rossin je dejal, da bo Hrvaška sama nosila posledice te pozicije. Med drugim je bil, verjetno kot posledica tega, sprva za nedoločen čas prestavljen tudi podpis Jadranske listine. Grožnje svetovne velesile mali državi ni prijetno slišati. Če zanemarimo politični vpliv ZDA, je ta država z 18,7 % vseh tujih neposrednih investicij na Hrvaškem pomembna tudi kot močan gospodarski partner. (Lukić 2003: 10)

Še vedno odprto vprašanje med Slovenijo in ZDA ostaja sklenitev dvostranskega sporazuma, ki bi preprečeval izročanje ameriških državljanov Mednarodnemu kazenskemu sodišču, v podobno kočljivo situaciji pa je tudi Hrvaška. Slovenija je bila v času pogajanj med aktivnimi državami, ki so si prizadevale za neodvisnost sodišča. Osnutek sporazuma je slovensko diplomacijo spravil v zadrego. Podpis bi ICC močno

razvrednotil. A nedvoumnemu odgovoru na to težko vprašanje se akterji zunanje politike izogibajo.⁶⁸ Trenutno je tudi bolj aktualen odnos Slovenije do ZDA glede vojne v Iraku. Pri tem je za slovensko javnost begajoče predvsem dejstvo, da je slovenska politika zagotavljala, da ne sodelujemo v protiiraški koaliciji, iz ZDA pa so prihajale nasprotne informacije. Vendar je to potihnilo, ko se je Slovenija aktivno vključila v humanitarno povojno delovanje v Iraku.

Hrvaški predsednik Mesić ima glede podpisa sporazuma o neizročanju ameriških državljanov ICC negativno mnenje, priporočil pa je tudi vladi, naj ga ne podpiše, s čimer se je po raziskavah javnega mnenja avgusta 2002 strinjalo 59 % vprašanih (Alborghetti 2002 a: 21). Vendar pa nekdanji veleposlanik RH v ZDA, Žužul (ibid.), meni, da bi bilo bolje sprejeti sporazum, ker lahko Hrvaška s približevanjem ZDA bolje uresniči zaščito svojih interesov. Cena nesodelovanja, kot uči tudi teorija iger, bi namreč lahko bila, da bi Američani začeli ignorirati približevanje Hrvaške Natu, kjer so ZDA prevzele vlogo nekakšnega hrvaškega mentorja, ali pa ji ukinili vojaško pomoč.

Na teh primerih je vidno, da se za doseganje želenih rezultatov v zunanji politiki uporabljajo različna sredstva. Glavno sredstvo malih držav je diplomacija, medtem ko lahko večje in bogatejše države na delovanje drugih držav močno vplivajo tudi z ekonomskimi sredstvi in jo tako za njeno delovanje nagrajujejo ali kaznujejo.

Glede uspešne zgodbe o povabilu Slovenije v Nato leta 2002 je treba poudariti, da je bila leta 1997 zavržena v članstvo. To je bil vsekakor precejšen neuspeh. Če v okvirih teorije racionalne izbire⁶⁹ špekuliramo o možnih razlogih, ugotovimo naslednje. Teorija pravi, da sta zastavljanje ciljev in sredstva, s katerimi naj bodo ti uresničeni, najpomembnejši kategoriji. Pove nam, kaj naj naredimo, da bi čim boljše dosegli določen cilj. Poleg tega je racionalnost definirana predvsem kot razmerje med preferencami in družbenim rezultatom, kar na zunanjepolitičnem področju pomeni, da če imamo definirane neke možnosti delovanja (v tem primeru vstop v Nato), ki jim dajemo prednost pred drugimi alternativami, a rezultat ni zadovoljiv, delovanje očitno ni bilo racionalno. Poleg možnosti, da je bilo takrat slovensko diplomatsko in

---

⁶⁸ Morda se zanašajo tudi na to, da ZDA od držav članic Nata, kandidatk in zaveznic ne bodo zahtevale podpisa posebnega bilateralnega sporazuma o neizročanju državljanov ZDA.

⁶⁹ Teorija je vedno za nekoga in v nek namen. Če na problematiko pogledamo iz kakšne druge perspektive, je lahko razlogov za nesprejem Slovenije v članstvo še mnogo več (skladno z angleškim rekom *What you see depends on where you stand*), vendar se na tem mestu zaradi konceptualizacije diplomskega dela omejujemo na teorijo racionalne izbire.

strokovno delovanje, ki naj bi nas pripeljalo do vstopa v Nato, neracionalno, obstaja tudi druga možnost: da smo si neprimerno zastavili že sam cilj, s čimer se še danes strinjajo mnogi nasprotniki vstopa.⁷⁰ Tako se je tokrat vlada spopadla z novim problemom, ki prej ni bil prisoten, z majhno podporo javnosti za vstop v Nato, kljub temu pa je marca 2003 na referendumu za vstop glasovalo dve tretjini vseh glasujočih.

Hrvaški do tega manjka še nekaj let, vendar pa potekajo že aktivne priprave na vstop v Nato. Pri tem mora uskladiti tri segmente: poleg že omenjenih demokratičnih reform in reforme vojske tudi regionalno sodelovanje (Alborghetti 2002 b: 15). Glede drugega je Račanova vlada dobila opozorilo Natove administracije o pomanjkljivostih reform ministrstva za obrambo in hrvaške vojske (Alborghetti 2003: 6). Glede regionalnega sodelovanja pa je Bruce Jackson, predsednik ameriškega Odbora za Nato, sicer pa aktivni in po svetu precej sporni lobist za sprejem novih članic v Nato in domnevno tudi avtor deklaracije Vilniuške skupine, hrvaški administraciji predstavil neuraden plan, po kateri morajo imeti Hrvaška, Makedonija in Albanija, pa tudi SČG in BiH, skupno strategijo približevanja Natu. »Ni dvoma, da bo Hrvaška vstopila v Nato, vendar z državami v regiji, ne zaradi političnega združevanja tega prostora, temveč zato, ker je mala in nepomembna« (Alborghetti 2002 b: 12). Hrvaški premier, predsednik in ministrica za obrambo pa so mnenja, da je tak plan nesprejemljiv, ker je za večino Hrvatov psihološko še vedno nesprejemljivo vstopanje v kakršnokoli, še posebej vojaško, integracijo z Beogradom. Četudi gre za neuraden plan širitve velikega poka, pa je odziv nanj zopet pokazal nujnost, da javnost in politiki čim prej spremenijo miselnost glede sodelovanja na t.i. Balkanu.

Ob slovenskem predsedovanju Varnostnemu svetu **ZN** se je pojavilo mnenje, da je Slovenijo, ki je bila do tedaj praktično brez izkušenj na svetovnem diplomatskem parketu, in našo majhno diplomacijo nestalno članstvo precej utrujalo. Delo je bilo namreč obsežno in težko, »angažiranje pa je šlo na račun bolj bistvenih zunanjepolitičnih nalog« (Vidmajer 1998: 60), čeprav je bilo v izjavi Urada vlade za

---

⁷⁰ Poleg tega se pojavljajo še številne razlage, zakaj do sprejema Slovenije v članstvo Nata leta 1997 ni prišlo, ki bi jih v grobem lahko razdelili na tiste, ki krivdo vidijo v delovanju Slovenije, in tiste, ki pravijo, da so bili pomembni dejavniki zunanji (večina pa jih je seveda nekje vmes). Med razlogi je npr. nepoznavanje Slovenije v ameriškem Kongresu; relativno maloštevilni Američani slovenskega porekla, ki bi lahko lobirali za Slovenijo; pomanjkanje nekaterih pomembnih geografskih in materialnih značilnosti, ki so jih imele npr. republike nekdanje Sovjetske zveze; slovenska majhnost in posledično pomanjkanje resursov ter malo, neučinkovito in relativno pozno vzpostavljeno diplomatsko predstavništvo v ZDA, kompromis ZDA in Francije (ki je favorizirala Romunijo) za vključitev le treh članic, med katerimi ni bilo ne Slovenije ne Romunije, in dr. (Šabič, Bukowski 2002).

informiranje zapisano, da »/s/lovenske aktivnosti v VS določajo slovenske zunanjepolitične prioritete, mednarodni standardi in realnost odnosov v mednarodni skupnosti« (Urad Vlade RS za informiranje 1999).

Bučar (2001: 144) se sprašuje tudi, zakaj Slovenija še ni članica Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (*OECD*).⁷¹ Slovenija je od osamosvojitve naprej v okviru Centra za sodelovanje z državami na prehodu sodelovala v splošnem programu sodelovanja. Leta 1994 je zaprosila tudi za sprejem v program Partnerji v tranziciji, ki pomeni pripravo na polnopravno članstvo, vendar pa OECD tedaj tega programa ni želela širiti na nove države.⁷² Naša država je za članstvo v OECD zaprosila že marca 1996 in hkrati podpisala tudi sporazum o administrativnem sodelovanju. Prošnja za članstvo pa še ni bila uradno obravnavana; po mnenju Ministrstva za zunanje zadeve tudi zato, ker Slovenija kot mala država ni pomemben akter (*major player*).

Ob končanem pregledu aktivnosti v okviru najširšega koncentričnega kroga lahko med največjimi slovenskimi dosežki omenimo povabilo v članstvo v Natu, delovanje v Varnostnem svetu ZN (še posebej dvakratno predsedovanje) ter sodelovanje v mirovnih operacijah SFOR v BIH, KFOR in UNMIK na Kosovu in UNFICYP na Cipru.

Podobno pomemben je hrvaški uspeh vključitev v Evroatlantski partnerski svet in program Partnerstva za mir, kar je eden izmed mnogih korakov na poti v Nato. Poleg tega se Hrvaška aktivno vključuje v Natove misije in mirovne misije ZN, s čimer se trudi prispevati k ohranitvi mednarodnega miru in varnosti. Kot neuspeh je bila zaznana zavrnitev Slovenije v Nato leta 1997, hrvaška vlada pa dobiva opozorila o pomanjkljivostih reform Ministrstva za obrambo in hrvaške vojske, nujnih za pridružitve k zavezništvu. Poleg tega išče ravnotežje med interesi EU in Nata (oz. predvsem njegove glavne velesile ZDA), kar ni vedno lahko, saj ti niso v vseh primerih identični.

---

⁷¹ SFRJ je imela v OECD od leta 1961 status opazovalke. Vendar pa je bil po njenem razpadu sporazum, ki je urejal ta status, razveljavljen. Nasledstvo opazovalskega statusa, ki ga je imela SFRJ, po sklepu OECD ni bila možna za nobeno novo nastalo državo na tem območju.

⁷² OECD je za Slovenijo, Romunijo in Bolgarijo, ki so izrazile interes za sodelovanje, niso pa bile vključene v program PIT, pripravila posebne programe sodelovanja. Češka, Madžarska in Poljska so bile sprejete med članice OECD že v letu 1995 oz. 1996, Slovaška pa leta 2000 (Ministrstvo za zunanje zadeve RS n. d. b).

Med splošnimi ugotovitvami, do katerih smo prihajali skozi nastanek tega diplomskega dela, je predvsem ta, da Hrvaška pri uresničevanju svojih ciljev, ki pa so zelo podobni slovenskim, za nekaj let zaostaja za severno sosedo. Tudi Slovenija se je kot mala in mlada država soočala in se še vedno sooča s posebnimi problemi, ki do določene mere ovirajo uspešnost, obenem pa je (tudi zaradi svojih diplomatskih sposobnosti) v dobrem desetletju na zunanjepolitičnem področju dosegla ogromno: od dobljene osamosvojitvene vojne in mednarodnega priznanja pa do vabila in članstva v vseh najpomembnejših mednarodnih organizacijah in strukturah.

Hrvaška se je soočala s precej drugačno socialno, ekonomsko in politično situacijo, saj je vojna divjala veliko dlje in povzročila veliko več škode, kljub temu pa je bila vzpostavljena neodvisna država, okupirana območja pa so bila osvobojena. Notranjepolitični oz. državotvorni dosežki tistega časa niso sporni.

Na Hrvaškem je bil problem diplomacije v prvih devetih letih samostojnosti tudi to, da je bila mnogo manj naslonjena na institucijo, na katero bi naravno morala biti (ministrstvo za zunanje zadeve), še manj pa na parlament, kjer bi po demokratični razpravi morale biti sprejete ključne zunanjepolitične odločitve, ampak skoraj popolnoma na predsedniški urad, v katerem je en sam človek, predsednik države, sprejemal ključne odločitve. Šele v začetku leta 2000 je bila vzpostavljena vlada, ki je začela uspešneje sodelovati tudi z mednarodno skupnostjo, si zastavljati in uresničevati zunanjepolitične cilje. Spremenjena pa je bila tudi ustava, kjer je bilo določeno, da predsednik države in vlada sodelujeta pri oblikovanju in izvajanju zunanje politike⁷³, Vlada pa jo vodi⁷⁴. Glavni trend hrvaške diplomacije zdaj mora biti sprejemanje odločitev na osnovi vpliva demokratičnih institucij, čemur pa se morajo hrvaški diplomati prilagoditi, prevladujoč trend pa mora postati diplomacija načel in ne tajna diplomacija.

Hrvaška zunanja politika se zdaj sooča z vrsto problemov, še posebej kočljivo je, da se precej ambicioznih ciljev, ne le zunanjepolitičnih, zaplete v mreže medstrankarskih pritiskov, ki otežijo ali celo onemogočijo njihovo uresničevanje. To ni le značilnost malih držav, znano je namreč, da sta zunanja in notranja politika vedno »dve strani iste politike« (Vukadinović 1989: 119). Ravno tako kot sprva Slovenija je (bila) Hrvaška skeptična tudi do povezovanj z državami v regiji, vendar

---

⁷³ 1.odst. 98. člena Ustave RH.

⁷⁴ 112. člen Ustave RH.

manj, kot je bila v času Tuđmanovega predsedstva. Vseeno bo morala v prihodnosti svoje strateške prednosti iskati ravno na področju regije, če ne zaradi drugega, že zato, ker je dobro medsosedsko in regionalno sodelovanje tudi med pričakovanji Evropske unije in Nata.

To kaže tudi na to, da so različne zunanjepolitične aktivnosti povezane med sabo, vse skupaj pa je močno prepleteno tudi z notranjepolitičnimi zahtevami. Pri vstopanju v EU je tako potreben razvoj dobrososedskih odnosov, regionalnega sodelovanja, spoštovanja pravic manjšin in drugih mednarodnih obveznosti, vrnitev beguncev, spoštovanje mednarodnih meja in dr., kar se deloma pokriva s pogoji za vstop v druge evropske in svetovne organizacije, biti pa mora predvsem v interesu države same, da te stvari uredi zase.

Obe primerjani državi sta si torej v številnih potezah precej podobni. To ni le posledica tega, da gre za dve mladi in mali državi, umeščeni sta tudi v podobnem okolju in imata podobne želje, zato se soočata s podobnimi problemi.

Državni podsekretar na MZZ RS, Kunič (Intervju 2003 a), pravi, da je problem Slovenije predvsem to, da nima dolgoročnega strateškega partnerja. Kot mala država mora nujno poiskati zaslombo kakšne velike države. Kljub besedam nekdanjega britanskega premiera Palmerstona, da ni stalnih zavezništev, so le stalni interesi, se mora Slovenija potruditi poiskati dolgoročnega strateškega partnerja, ki bi imel podobne interese. Resda pri Natu obstaja pomembna vez z ZDA, vendar ta ni dovolj, saj je tudi znotraj Evrope treba najti zaveznika.

Tudi hrvaški sogovornik, namestnik veleposlanika RH v Sloveniji, Vukosav (Intervju 2003 b), med prvimi težavami hrvaške zunanje politike omenja dejstvo, da Hrvaška pri umeščanju v mednarodne integracije ni vedela, kdo bi bil njen strateški partner. Poleg tega je izpustila številne priložnosti za vstop v različne regionalne organizacije in partnerstva ter zavračala balkanske asociacije. Danes Hrvaška na račun številnih dejavnosti v sosedstvu, regiji, EU in multilaterali celo malce zanemarja ostale države, predvsem tretji svet. Korekcijo na tem področju zadnje čase predstavlja predsednik Mesić, ki je imel v teh državah nekaj reprezentativnih obiskov. Vendar pa je na splošno problematična slaba koordinacija zunanje politike med predsednikom države, vlado, posameznimi resorji in Saborom. Tipične težave Hrvaške kot male države povzročata tudi pomanjkanje finančnih virov, vendar pa je bila mreža DKP kljub temu hitro in široko razvita. Na področju Evrope je mreža tako gosto preprejena tudi zato, ker si z mnogimi državami, kjer ima predstavništva, deli isti cilj - vstop v EU.

Zunanjo politiko in s tem diplomacijo malih držav, tudi Slovenije in Hrvaške, označuje nekaj tipičnih, četudi ne zelo očitnih, problemov, npr. finančnih, kadrovskih in organizacijskih (Jazbec 1998: 459). Omejenost resursov je temeljna izhodiščna značilnost malih držav, ki ima za posledico vrsto drugih, specifičnih značilnosti. Julien med splošnimi značilnostmi malih držav omenja še »ranljivost, mednarodni imidž neproblematičnosti, kronično odvisnost od centralnih ekonomij, stalen status zgolj opazovalca večine pomembnih svetovnih dogodkov ter naravnost k zaprtosti.« (Jazbec 2002: 68)

Ekonomska ranljivost je neizpodbitna, vojaško pa se trudijo zmanjševati s sodelovanjem z ostalimi državami in mednarodnimi organizacijami. Höll (Jazbec 2002: 75) pravi, da so »zaradi primarno varnostnih, a tudi gospodarskih interesov majhne države /.../ praviloma članice mednarodnih organizacij (ZN, Svet Evrope) in multilateralnih interakcij (KVSE oz. OVSE proces)«. Z vidika Slovenija in Hrvaške je izrazito opazen njun interes za članstvo v Evropski uniji in Natu. To po Jazbečevem (ibid.) mnenju potrjuje še večkrat omenjene Benkove besede, da so male države usmerjene k bližnjemu mednarodnemu okolju, vendar pri tem upoštevajo tudi globalne povezave. Tudi stalnemu statusu opazovalca pomembnejših svetovnih dogajanj se Slovenija in Hrvaška skušata izogibati; možnost za to daje predvsem članstvo v ZN, kjer se vse države, tudi male, pojavljajo v razpravah in sodelujejo v procesu sprejemanja političnih odločitev. Močno povečano zunanjepolitično opaznost je Slovenija dosegla tudi s članstvom v Varnostnem svetu v letih 1998 in 1999, za kar si Hrvaška prizadeva do leta 2007.

Zelo pomembno, da kljub svoji majhnosti postanejo za večje države upoštevanja vredne sogovornice, je, kot sta poudarila tudi moja sogovornika, sklepanje zavezništev. Slovenija se po mnenju Vidmajerjeve (2003: 1) lahko

/.../ obrne proti neposrednemu sosedstvu. Italija, Avstrija, (Hrvaška), tudi Madžarska in Češka so njeno naravno zaledje, s katerimi bi nemara lahko oblikovala prvo, najbolj logično, regionalno, neformalno zavezništvo znotraj razširjene Unije.

S spretno in domiselno zunanjo politiko pa bi se lahko specializirala za področje jugovzhodne Evrope, s čimer bi postala znotraj Evropske unije bolj zanimiva sogovornica. Medtem ko mora Slovenija razmisliti o zaveznikih, s katerimi se bo lahko v EU združila v zagovarjanju skupnega interesa, Hrvaška med sedanjimi članicami EU trenutno šele išče zaveznike, ki bi podprle njen vstop, kar je »najtrši

oreh, ki ga bo morala Hrvaška streti na poti v evropske integracije« (Lušić 2003 b: 48). Po Vukosavovih besedah (Intervju 2003 b) je bila strateški partner Hrvaške sprva Nemčija (s katero so Hrvati povezani zgodovinsko, kulturno in prek številnih izseljencev), kasneje pa ZDA, ki je tudi zelo pomemben investitor v državi. Zdaj pa se odpira vprašanje, kdo je dandanes strateški partner Hrvaške. Največ pomoči in angažiranosti, pravi Vukosav (ibid.), a tudi precej kritik, je Hrvaška deležna s strani Velike Britanije.

Glede problematike omejenosti resursov je treba poudariti, da male države za razliko od velesil nimajo niti potrebe niti možnosti za organiziranje velikih ministrstev za zunanje zadeve in tudi mreža DKP v tujini mora biti zaradi omejenih finančnih sredstev organizirana racionalno, a vseeno za uspešno uresničevanje ciljev zajeti čim več področij delovanja. Hrvaška ima po podatkih iz aprila 2003 nezasedenih kar 12 veleposlaniških mest v diplomatskih misijah v tujini ali pa jih vodijo začasni odpravniki poslov.⁷⁵

Tehnično gledano veleposlaništvo brez veleposlanika ne trpi močno, ker lahko tekoče obveznosti opravlja tudi odpravnik poslov. Vendar pa države, ki dajo kaj na svojo prepričljivost in resnost, ne dovolijo veleposlaniku, da zapusti državo /akreditacije/, preden njegov naslednik ne dobi akreditivov. Država, ki svoje veleposlaništvo pušča brez glave, deluje kaotično, ne pa resno in zaupanja vredno, zato se je do nje treba obnašati rezervirano. (Lukić 2002: 33).

Slovenija ima tako npr. že nekaj let ukaz predsednika republike o odprtju veleposlaništva v Ukrajini, a tega kljub precejšnjemu zanimanju gospodarstvenikov zaradi finančnih težav še vedno ni. MZZ RH ima nekoliko bolj razširjeno mrežo rezidenčnih predstavništev kot slovensko. Glede na to, da gre za sosednji državi, s skupnim delom zgodovine, podobnim jezikom in podobnimi težavami »novih« malih demokracij, bi bilo morda smotno razmisliti o medsebojnem pokrivanju nekaterih držav.⁷⁶

---

⁷⁵ Začasni odpravniki poslov vodijo veleposlaništva v Braziliji, na Češkem, Finskem, Irskem, v Kanadi, Maleziji, na Portugalskem, v Rusiji in v Španiji. Prazna pa so vodilna mesta na veleposlaništvih v Indiji, Izraelu in na Poljskem. (Ministarstvo vanjskih poslova RH n. d. a)

⁷⁶ Obe državi imata veleposlaništva v 7 državah prvega koncentričnega kroga (torej regije); Hrvaška v 23 državah drugega koncentričnega kroga, Slovenija pa le v 18; Hrvaška pa še v 18 državah drugje po svetu, torej tretjem koncentričnem krogu, Slovenija pa le v 11. Države, ki jih Hrvaška pokriva z rezidenčnim veleposlaništvom, Slovenija pa ne, so: Albanija, Bolgarija, Norveška, Romunija, Ukrajina ter Brazilija, Čile, Indonezija, Južnoafriška republika, Malezija in Maroko.

Vse to in analiza zastavljenih in (ne)uresničenih ciljev nas pripelje do zaključka, da je težko enoznačno reči, da sta bili slovenska in hrvaška diplomacija popolnoma uspešni, vendar tudi, da sta bili popolnoma neuspešni. Ocena je odvisna tudi od opazovalca in njegovih interesov. Moj interes je bil čim bolj objektivno prikazati stanje, zato je skoraj vsaka omemba zunanjepolitičnih dosežkov (ki so morda za nasprotno stran kdaj sporni) relativizirana še z negativnimi platmi in pomanjkljivostmi delovanja. Dejstvo pa je, da se v vsakem od treh koncentričnih krogov tako pri Sloveniji kot tudi pri Hrvaški pojavljajo elementi uspešnosti in elementi manjše uspešnosti oz. neuspešnosti delovanja diplomacije.

5. DELOVANJE OBEH DIPLOMACIJ V PRIHODNOSTI

Po analizi delovanja slovenske in hrvaške diplomacije v dobrem desetletju po osamosvojitvi ter njuni kratki primerjavi lahko za konec špekuliramo tudi o tem, kakšne so pričakovane in kakšne naj bi bile zaželene poteze obeh diplomacij v bližnji prihodnosti.

Pomembno dejstvo, ki bo zagotovo zaznamovalo delovanje in usmeritev slovenske zunanje politike v prihodnje, je, da bo naša država kmalu tudi uradno postala polnopravna članica Evropske unije in s tem njenih politik. Zaenkrat sicer ne vidimo možnosti, da bi bila v bližnji prihodnosti konkretno udeležena skupna »evropska« zunanja politika. Gotovo pa bo znotraj EU zelo zmanjšana slovenska konzularna dejavnost, saj bodo t.i. schengenski vizumi za vstop v EU (in tako tudi v Slovenijo) dostopni na konzularnem predstavništvu katere koli države članice. Odnosi do držav članic bodo močno okrepljeni, do ostalih držav pa naj bi – seveda ob čim prej rešenih odprtih vprašanjih – ostali nespremenjeni.

Slovenija se bo morala zato, ker je majhna država, še mnogo bolj truditi, da se bo njen glas slišal v EU. In veliko vlogo bodo igrali diplomati. Majhne države, ki jih bo v EU po širitvi še več, bodo morale med seboj sklepati strateška zaveznitva, saj bodo sicer tvegale, da bodo ostale marginalizirane. Nujno pa bi bilo vzpostaviti tudi dobre odnose s katero od velikih držav, posebno z Veliko Britanijo, Nemčijo ali Francijo. Države članice, povezane v skupino, bodo namreč precej lažje udeleževale svoje interese.

Na prihodnjo usmeritev zunanje politike Republike Hrvaške bodo verjetno precej vplivali izidi parlamentarnih volitev konec leta 2003. Ne glede na to bi imelo zmanjšanje sedanjih notranjepolitičnih razprtij pozitiven učinek na doseganje zastavljenih ciljev. Glede na to, da se geografskega položaja države ne da spreminjati, bo morala Hrvaška čim prej spremeniti tudi politiko (in miselnost) glede »Balkana«, izkoristiti svojo lego in znanje o tem. Poleg vsega tega mora seveda, tako kot Slovenija, čim prej rešiti odprta vprašanja, aktivno delovati v smeri evropeizacije države, priključitve pomembnim mednarodnim organizacijam in integracijam ter se lotiti novih zunanjepolitičnih izzivov.

V današnjih pogojih globalizacije se bodo mednarodni odnosi vse manj odvijali na varnostnem in političnem področju in vse bolj na gospodarskem in drugih področjih sodelovanja (kultura, šport, izobraževanje, varstvo okolja, migracije...). Vse več bo torej gospodarskih in drugih vrst diplomacije, čemur se bodo morale prilagoditi tudi diplomatske mreže vseh držav, še posebej malih, kot sta Slovenija in Hrvaška.

6. ZAKLJUČEK

Racionalnost, na kateri pričujoče diplomsko delo temelji, je definirana predvsem kot razmerje med danimi preferencami in družbenim rezultatom. Na zunanjepolitičnem področju to pomeni, da če imamo definirane neke možnosti delovanja, ki jim dajemo prednost pred drugimi alternativami, zunanjepolitični rezultat pa vseeno ni zadovoljiv, delovanje očitno ni bilo racionalno. Skladno z Allisonovim »modelom racionalnega akterja« pa je zunanjepolitično odločanje vedno racionalna aktivnost, ki jo izvajajo izurjeni ljudje, ki se povsem zavedajo relevantnih dejstev in imajo dovolj časa za preučitev vseh možnosti, preden izberejo tisto, ki bo vodila k najvišje rangiranim rezultatom.

Če je delovanje zunanjepolitičnih akterjev racionalno, upoštevajo pa se tudi drugi nujni predpogoji, kot je npr. javno mnenje, nacionalni interes ter uspešna pogajanja na domači in mednarodni ravni, je večja tudi verjetnost, da bo izpolnjenih čim več zastavljenih zunanjepolitičnih ciljev. Čim več ciljev je za državo in prebivalstvo zadovoljivo izpolnjenih, bolj je skladno s predpostavko tega diplomskega dela posamezna diplomacija uspešna.

Po tistem, ko je mala Slovenija dosegla prvi in bistveni cilj – mednarodno priznanje, si je v dobrem desetletju zastavila še mnoge druge, ki bi jo v čim boljši luči popeljali v mednarodno skupnost. Cilji, ki si jih je Republika Slovenija zastavila na področju prvega koncentričnega kroga, so do danes v veliki meri izpolnjeni; podobno velja tudi za drugi in tretji krog. Kot posebni uspeh pa velja omeniti povabilo v članstvo v Evropski uniji in Natu ter humanitarno delovanje v regiji. Ker izjeme potrjujejo pravilo, obstajajo tudi na zunanjepolitičnem področju, med te pa štejemo v glavnem nekatera odprta medsosedska vprašanja.

Sosednja Hrvaška je imela več smole. Na njenem ozemlju je potekala bistveno daljša in bolj krvava vojna, ki je dolgo ne bo mogoče pozabiti. Vojne in povojne okoliščine (režim HDZ) so vplivale na to, da tam še danes vlada drugačna – težja – socialna in ekonomska situacija. V teh okoliščinah, ko je šlo za preživetje, tudi zunanjepolitično udejstvovanje ni imelo vedno prednosti. Vendar pa si je vlada, ki je na oblast prišla na začetku leta 2000, za cilj zastavila tudi to. Tako se počasi (*počasi se daleč pride*) uresničujejo naloge prvega, drugega in tretjega koncentričnega kroga.

Medtem ko Tuđmanova zunanja politika v zahodnem svetu ni bila dobro ocenjena, pa ima Račanova vlada tudi vidne uspehe. Hrvaška je tako danes precej aktivna v raznih subregionalnih pobudah, papež Janez Pavel II. je letos že tretjič obiskal Hrvaško in tudi sodelovanje v številnih mirovnih misijah po vsem svetu ni zanemarljivo. Hrvaška dela tudi že prve korake k članstvu v Evropski uniji in Natu, kjer pa se včasih sooča z ovirami, ki izhajajo iz notranjepolitične situacije. Precej zunanjepolitičnih ciljev se namreč zaplete v mreže notranjih razprtij. Podobno kot Slovenija se z več odprtimi zadevami ukvarja tudi v odnosih do sosednjih držav.

Če zanemarimo pravkar omenjene dejavnike, ki vplivajo na to, da bo Hrvaška šele čez nekaj let v zunanjepolitični situaciji, v kateri je Slovenija danes, ugotovimo, da pravzaprav obstajajo številne podobnosti v delovanju obeh diplomacij. Te nedvomno izhajajo iz dejstva, da gre za dve mali in mladi diplomaciji s podobno zgodovino (vsaj preteklega stoletja), geografskim položajem, jezikom in tudi miselnostjo. Dobra plat tega, da bo hrvaška šele čez nekaj let v situaciji, v kateri je zdaj Slovenija, pa je lahko tudi pozitivno, saj lahko črpa in se uči iz izkušenj (in napak) severne sosede.

Glavna ugotovitev tega diplomatskega dela je, da je pravzaprav težko enoznačno reči, da sta bili slovenska in hrvaška diplomacija popolnoma *uspešni*, vendar tudi, da sta bili popolnoma *neuspešni*. V vsakem od treh koncentričnih krogov tako pri Sloveniji kot tudi pri Hrvaški se pojavljajo elementi uspešnosti in elementi manjše uspešnosti oz. neuspešnosti delovanja diplomacije. Vendar pa se kljub občasnim pomanjkljivostim in težavam obeh malih držav, ki sta obenem tudi mladi, zaradi česar bi tem težavam lahko rekli tudi »otroške bolezni«, mednarodni odnosi in podoba obeh držav v svetu na mnogih področjih izboljšujejo.

Zato se moja končna trditev vseeno glasi, da sta bili *slovenska in hrvaška diplomacija, v okviru zastavljenih ciljev, uspešni*, s čimer je tudi teza diplomatskega dela potrjena.

VIRI

PRIMARNI VIRI

Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije (DeZPRS)
(UL RS, št. 108/99)

Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami
(Ur. l. RS – MP, št. 13/97)

Hrvatska vanjska politika u 2000. godini i ciljevi za 2001; Zagreb, Ministrstvo za zunanje zadeve RH, IV.Uprava, oddelek za analitiko: december 2000
(http://www.mvp.hr/mvprh-www/dokumenti/001220_vanjpol.html, 28.10.2002)

Intervju (2003 a) z dr. Jožefom Kuničem, veleposlanikom, državnim podsekretarjem na Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, Ljubljana, 16.4.

Intervju (2003 b) z Željkom Vukosavom, namestnikom veleposlanika Republike Hrvaške v Republiki Sloveniji, Ljubljana, 5.6.

Pogodba med Vlado RS in Vlado RH o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganji v NEK, njenim izkoriščanjem in razgradnjo (BHRNEK)
(UL RS, - MP, št. 5/2003)

Povelja o partnerstvu između Hrvatske, Albanije, Makedonije i Sjedinjenih država. (2003). Tirana.
http://www.mvp.hr/dokum/jadranska_povelja.htm (24.5.2003)

Program vlade Republike Hrvatske do kraja 2003. godine (programski prioriteti), Zagreb
(<http://www.hrvatska21.hr/download/200209060000002.pdf>, 28.10.2002)

Program rada Vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2000-2004. godine; Zagreb: Vlada RH, 8.2.2000
(<http://www.vlada.hr/program-vlade.html>, 3.10.2002)

Protokol između Vlade Republike Hrvatske i Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o privremenom režimu uz južnu granicu između dvije države podpisan 10.12.2002, datum začasne uporabe 10.12.2002

Resolucija o odnosih s Slovenci po svetu (ReOSPS)
(UL RS, št.7/2002)

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV)
(UL RS, št.56/2001)

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

http://www.mei.hr/Download/2002/07/05/SSP_cjeloviti_tekst.pdf, 05.05.2003)

Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o korištenju i održavanju cestovnih graničnih mostova na zajedničkoj državnoj granici dviju država
(NN – MU 11/2000)

Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o trgovinsko-gospodarskim odnosima i suradnji
(NN – MU 8/93)

Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Mađarske o zaštiti hrvatske manjine u Republici Mađarskoj i mađarske manjine u Republici Hrvatskoj
(NN – MU 8/95)

Sporazum o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije
(NN – MU 10/96)

Strategija nacionalne varnosti RH, Zagreb: Vlada RH, 31. januar 2002
<http://www.hrvatska21.hr/download/200110030000001.pdf> 28.10.2002

Strategija razvitka Republike Hrvatske »Hrvatska u 21. stoljeću«: *Projektni zadatak Međunarodne integracije*; Zagreb: Institut za međunarodne odnose, september 2001
(<http://www.hrvatska21.hr/download/200206140000004.pdf>, 28.10.2002)

Temelji strategije zunanje politike Republike Slovenije
(Poročevalec Skupščine Republike Slovenije in Skupščine SFR Jugoslavije, letnik XVII, štev. 11, 26.3.1991)

Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti RS
(UL RS/I, št. 1-4/1991)

Ugovor između Republike Hrvatske i Talijanske Republike o pravima manjima
(NN RH – MU št. 15/97)

Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o turističkoj suradnji
(NN RH – MU št. 12/97)

Ugovor o kulturnoj, prosvjetnoj i znanstvenoj suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske
(NN RH – MU št. 2/99)

Ugovor o slobodnoj trgovini između Republike Hrvatske i Republike Mađarske
(NN RH – MU št. 8/2001).

Ugovor o suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zloupotrebe droga, kao i protiv organiziranog kriminala

(NN RH – MU št. 10/93)

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina
(NN RH št. 154/02)

Ustavni zakon o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom
(NN RH, št. 32/96)

Ustavni zakon za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti RS
(UZITUL)
(UL RS/I, št. 1-6/1991)

Vukadinović, Radovan (2001) *Hrvatska i subregionalna politička suradnja – susjedne zemlje u kontekstu Pakta o stabilnosti* Strategija razvitka Republike Hrvatske »Hrvatska u 21. stoljeću«, projektni zadatak Međunarodne integracije. Zagreb.
(<http://www.hrvatska21.hr/download/200104090000006.doc>, 28.10.2002)

Zakon o ratifikaciji sporazuma o vprašanjih nasljedstva
(UL RS – MP, št. 17/2002)

Zakon o ratifikaciji Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti (BATAKIZ)
(UL RS – MP, št. 5/2002)

Zakon o ratifikaciji Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji (BHUNS)
(UL RS – MP, št. 6/1993)

SEKUNDARNI VIRI

Adam, Frane (1998) Developmental options and strategies of small countries. *Journal of International Relations & Development* let. 1, št. 3/4, 181-194.

AIM Press (2001): *Bush and Putin in Ljubljana*. Pariz: 15.6.
(<http://www.aimpress.org/dyn/trae/archive/data/200106/10615-007-trae-lju.htm>, 13.01.2003)

Alborghetti, Igor (2002 a) Hrvatska neće štiti Amerikance od suđenja za ratne zločine pred novim Međunarodnim sudom. *Globus*, 23.8.: 20-21.

Alborghetti, Igor (2002 b) Novi plan za ulazak Hrvatske u NATO. *Globus*, 20.9.: 10-15.

Alborghetti, Igor (2002 c) Hrvatska u svijetu stoji loše. *Globus*, 6.12.: 34-35.

Alborghetti, Igor (2003) Dramatično upozorenje NATO-a Hrvatskoj. *Globus*, 31.1.: 6-8.

Balažic, Milan (2001) Velika Slovenija: klasični in novi geopolitični koncepti. *Teorija in praksa* let.38, št. 2, 231-243.

BBC (2002): *Croatia rejects general's indictment*. London: 20.9.
(http://coranet.radicalparty.org/pressreview/print_right.php?func=detail&par=3144,
18.2.2003)

Benko, Vlado (1992) O vprašanju prioritet v zunanji politiki Slovenije. *Teorija in praksa*, let. 29, št. 1-2; 3-11.

Benko, Vlado (1997) *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Berbalk, O. in M Bommersheim (2003) Erweitert, aber uneins. *Focus*. 19.4.: 204-206.

Bučar, Bojko (1994) Slovenska zunanja politika med Evropo in Balkanom. *Teorija in praksa* let. 31, št. 11-12, 1063-1068.

Bučar, Bojko (2001) Stroka in politika ob deseti obletnici slovenske zunanje politike. *Teorija in praksa* let. 38, št. 1, 142-151.

Butković, Davor (2002) Svi hrvatski pogranični ratovi. *Globus*, 16.08.: 6-7.

Calvert, Peter (1986) *The Foreign Policy of New States*. Brighton: Wheatsheaf Books.

Caratan, Branko (1994) Politika ZDA do Hrvaške in Bosne. *Teorija in praksa* let. 31, št. 11-12, 1069-1080.

Drčar Murko, Mojca (1996) Odnosi z Italijo – ključni problem zunanje politike po neodvisnosti. *Teorija in praksa* let.33, št. 4, 583-595.

Đerić, Ljiljana (2003) Slabše razmere za naše izvoznike. *Delo*, 15.5.: 3.

Elster, Jon (2000) *Kislo grozdje: Študije o subverziji racionalnosti*. Ljubljana: Krtina.

Elster, Jon, ur. (1986) *Rational choice. Readings in social and political theory*. Oxford: Basil Blackwell.

Gjenero, Davor (2002) Je strateško partnerstvo sploh še smiselno? *Delo*, 12.11.: 5.

Gjenero, Davor (2003 a) Poduki iz primera Sunčani Hvar. *Delo*, 06.02.: 5.

Gjenero, Davor (2003 b) Hrvaški paradoks: šibka vlada s čedalje trdnejšim mednarodnim položajem. *Delo*, 27.02.: 5.

Hina (2002): *Croatian President Addresses Nation Regarding Bobetko Indictment*. Zagreb: 26.9.
(http://coranet.radicalparty.org/pressreview/print_right.php?func=detail&par=3170,
18.2.2003)

HRT (n. d.): *Dr. Franjo Tuđman, povjesničar i državnik 1922 – 1999: važniji događaji iz povijesti hrvatske države od 1990. godine* (<http://www.hrt.hr/tudjman/povijest.html>, 30.4.2003)

Hudelist, Darko (2002) Račan je u ratu s manjinama. *Globus*, 22.11.: 30-33.

Jarrold, Nicholas (2002) Velika Britanija želi vidjeti Hrvatsku u EU, a ne u nekoj novoj Jugoslaviji. *Globus*, 13.12.: 38.

Jazbec, Milan (1998) Vzpostavljanje diplomatskih organizacij novih majhnih držav. *Teorija in praksa* let. 35, št. 3, 455-471.

Jazbec, Milan (2002) *Diplomacija in varnost: razvoj in približevanje procesov*. Ljubljana: Vitrum.

Jazbec, Milan (2001) *The Diplomacies of New Small States: the case of Slovenia with some comparison from the Baltics*. Aldershot: Ashgate.

Jureško Kero, Jadranka (2002): *Hrvatska članica Vijeća sigurnosti 2007. godine; Intervju: dr. Ivan šimonović*. Zagreb: Večernji list: 19.11. (http://www.mvp.hr/mvprh-www/2-aktiv/ostali/021119_sim_vecernji.html, 20.11.2002)

Knudsen, Olav F. (2002) Small States, Latent and Extant: Towards a General Perspective. *Journal of International Relations and Development* let. 5, št. 2, 182–198.

Korun, Borut (2001): *Slovenska opozicija in vstop v EZ*. 23.december, Glasilo slovenskega domovinskega gibanja, leto IV, št. 10. (http://www.23december-drustvo.si/Casopis/casopis_10.htm, 21.1.2003)

Kosin, Marko (2000) *Diplomacija z Italijo 1991-96*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Križnik, Božena (2003) Začenja se druga etapa evropskega sporazuma. *Delo*, 1.2.: 3.

Lührmann, Anna (2002) Evropske možnosti je treba znati izkoristiti. *Delo*, 9.5.: 5.

Lukić, Slavica (2002) Piculin duboki san. *Globus*, 6.12.: 30-33.

Lukić, Slavica (2003) Račanovo NE ratu. *Globus*, 21.3.: 10-14.

Lušić, Bisera (2002): *Odnosi Hrvatske i BiH su transparentno ništa; Intervju: dr. Vesna Cvjetković – Kurelec*. Split: Nedjeljna Dalmacija: 15.2. (http://www.mvp.hr/mvprh-www/2-aktiv/zamjeni/020215_nedjeljna.html, 1.10.2002)

Lušić, Bisera (2003 a) Hrvatska u NATO-u 2006. *Globus*, 28.2.: 6-10.

Lušić, Bisera (2003 b) Račan u potrazi za europskim saveznicima. *Globus*, 14.3.: 48-50.

- Masle, Antun (2002) Meka granica na Prevlaci. *Globus*, 13.12.: 6-8.
- Mašanović, Božo (2003) »Nikoli ne bomo pozabili vaše podpore v težavnih časih«. *Delo*, 4.4.: 2
- Matković, Željka (2002) Bitka za Piran. *Globus*, 16.8.: 9 -12.
- McCullister, Jean (2002) Servilno v enakopravno partnerstvo? *Delo: Sobotna priloga*, 7.9.: 16–17.
- Miklavič, Metka (2001): *Slovenija v EU kot manjšina*. Solkan: Tednik Oko, št. 263: 15.3.
(<http://www.arctur.si/oko/2001/263-clanki.html>, 21.1.2003)
- Ministarstvo vanjskih poslova RH (n. d. a): *Diplomatske misije i konzularni odjeli RH u svijetu*. Zagreb.
(<http://www.mvp.hr/4-1-predstavnistva-svijet.htm>, 5.5.2003)
- Ministarstvo vanjskih poslova RH (n. d. b): *Multilateralni odnosi: Srednjoeuropska inicijativa – vloga SEI u hrvatskoj vanskoj politici*. Zagreb.
(<http://www.mvp.hr/1-3-08-multilateralni-05.htm>, 7.2.2003)
- Ministarstvo vanjskih poslova RH (n. d. c): *Odrednice vanjske politike*. Zagreb.
(<http://www.mvp.hr/1-1-vanjska-politika.htm>, 30.12.2002)
- Ministarstvo vanjskih poslova RH (2001): Govor Tonina Picule, ministra vanjskih poslova: *Tematska sjednica Hrvatskog sabora "Pet godina članstva Republike Hrvatske u Vijeću Europe – priznanja i obveze*. Zagreb: 6.11.
(<http://www.mvp.hr/1-3-03-multilateralni-03.htm>, 7.2.2003)
- Ministrstvo za zunanje zadeve RS (n. d. a): *Deset let samostojne slovenske zunanje politike: maj 1990 - maj 2000*. Ljubljana.
(http://www.gov.si/mzz/zunanja_poli/deset_let_samo_slov_zuna_poli.html, 25.2.2003)
- Ministrstvo za zunanje zadeve RS (n.d. b): *Slovenija in OECD*. Ljubljana.
(http://www.gov.si/mzz/zunanja_poli/slovenija_oecd.html, 22.1.2003)
- Ministrstvo za zunanje zadeve RS (2002 a): *Slovenska diplomacija in slovenski nacionalni interes; nagovor ministra dr. Rupla na 8. posvetu slovenske diplomacije v Mariboru*. Ljubljana: 14.1.
(<http://www.gov.si/mzz/govori/02011401.html> 9.10.2002)
- Ministrstvo za zunanje zadeve RS (2002 b) *Primerna zunanja politika: temeljne prvine zunanje politike Republike Slovenije ob vključevanju v evroatlantske povezave*. Ljubljana: 16.10.
(http://www.gov.si/mzz/minister/mnenja/primerna_zunanja_politika.doc 17.10.2002)

- Ministrstvo za zunanje zadeve RS (2002 c): *Mreža ekonomskih svetnikov*. Ljubljana. (http://www.gov.si/mzz/gospodarst/mreza_ekon_svet.html, 30.12.2002)
- Ministrstvo za zunanje zadeve RS (2002 d): *Nagovor ministra dr. Rupla na novoletnem sprejemu za diplomatski zbor*, Ljubljana: 17.12. (<http://www.gov.si/mzz/govori/02121701.html> 30.12.2002)
- Ministrstvo za zunanje zadeve RS (2003): *Govor ministra za zunanje zadeve na 9. posvetu slovenske diplomacije*. Brdo pri Kranju: 03.02. (<http://www.gov.si/mzz/govori/03020301.html>, 15.5.2003)
- Mrak, Mojmir (1996) Nasledstvo dolgov nekdanje Jugoslavije. *Ekonomsko ogledalo* št. 12. (<http://www.sigov.si/zmar/arhiv/izbor/3politik/zuntrg/zundolg/dolg1296.html>, 10.1.2003)
- Nick, Stanko (1997) *Diplomacija: metode in tehnike*. Zagreb: Barbat.
- Osolnik, Marko (2003) Neuspeli slovenski pohod na jug. *Nedelo*, 9.2.: 5.
- People's Daily (2002): *10th Anniversary of China-Slovenia Diplomatic Ties Celebrated*. Peking. 29.5. (http://english.peopledaily.com.cn/200205/29/eng20020529_96724.shtml, 9.10.2002)
- PGA (2002) and Small/Medium Power Diplomacy: *World Peace and Social Justice*. New York City. (<http://www.pgaction.org/About/Diplomacy.htm>, 22.10.2002)
- Plevnik, Žarko (2003), v.d. glasnogovornika *Priopćenja za javnost, Priopćenje 61/03*. Zagreb, 19.3.2003 (<http://www.mvp.hr/3-2-priopcenja/3-2-priopcenja-0303/3-2-priopcenje-061-03.htm>, 20.3.2003)
- Potočnik, Peter (2003) Ni lahkih in hitrih poti in ni bližnjic do Bruslja. *Delo*, 30.5.: 24.
- Putnam, Robert D. (1988) Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games. *International Organization* let. 42, št. 3, 427-460.
- Rupnik, Anton (2002) Na obzorju ducat konferenc. *Delo: Sobotna priloga*, 14.9.: 13-14.
- Šabič, Zlatko (2002) Small states aspiring for NATO membership: some factors influencing the accession process. V Šabič, Zlatko in Charles Bukowski (ur.) *Small States in the Post-Cold War Order: Slovenia and NATO Enlargement*, 1–24. Westport: Praeger.
- Tatalović, Siniša (2002) Izhodišča nacionalne varnosti republike Hrvaške. *Teorija in praksa* let. 39, št. 3, 467-477.

- Torbarina, Tanja (2002) Boca. *Globus* 16.8.: 3.
- Trkanjec, Željko (2002) Piculin veliki mir. *Globus* 20.12.: 31-32.
- Tufts' (2002) Program in International Relations: *International Relations Conference: Small States in a Changing World: Globalization, Regionalism, Culture, and Identity*. Medford Massachusetts.
(<http://ase.tufts.edu/irconf/QA.htm>, 6.10.2002)
- Urad Vlade RS za informiranje (1999): *In November 1999, Slovenia is Presiding over the Security Council for the Second Time, before the Expiry of its Term of Office on 31 December 1999*. Ljubljana: 2.9.
(<http://www.uvi.si/eng/new/background-information/second-presidency/>, 21.1.2003)
- Urad Vlade RS za informiranje (2002): *Republika Slovenija – Zvezna republika Jugoslavija*. Ljubljana: 31.5.
(<http://www.uvi.si/slovenija-summit/slo/bilaterala/zrij/>, 10.1.2003)
- U.S. Department of State (2002), *Background Note: Croatia*. Washington: Bureau of European and Eurasian Affairs.
(<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3166.htm>, 13.1.2003)
- U.S. Department of State (2003), *Background Note: Slovenia*. Washington: Bureau of European and Eurasian Affairs.
(<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3407.htm>, 27.5.2003)
- Vidmajer, Saša (1998) Slovenija, članica Varnostnega sveta OZN. *Slovenski almanah 1999*, 60.
- Vidmajer, Saša (2000) Štirje ministri in ena tema. *Slovenski almanah 2001*, 37.
- Vidmajer, Saša (2003) Specialistka. *Delo: Sobotna priloga*, 17.5.: 1.
- Vilnius Group Response To Powell UNSC Presentation On Iraq (5.2.2003)
(<http://www.useu.be/Categories/GlobalAffairs/Iraq/Feb0503VilniusIraq.html>, 25.2.2003)
- Vlačić, Eleonora in Nenad Čakić (2003) Esuli tuže Hrvatsku Strasbourgu. *Globus*, 10.1.: 36-38.
- Vrgoč, Dalibor (2002) Svilanović je u pravu: mali broj Srba u Hrvatskoj rezultat je etničkog čišćenja. *Globus*, 26.7.: 26.
- Vukadinović, Radovan (1989) *Osnovne teorije međunarodnih odnosa i vanjske politike*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vukadinović, Radovan (1997) Hrvaška zunanja politika: Od oblikovanja države do regionalne sile. *Teorija in praksa* let. 34, št. 1, 84-98.
- Žerdin, Ali H. (2003) Išče se zunanji minister. *Mladina*, 24.2.: 21-22.

Žerjavič, Peter (2002) Slovo modrih čelad. *Delo*, 11.12.: 24.

Žerjavič, Peter (2003 a) Se bo Zagrebu letos uspelo približati EU? *Delo*, 4.1.: 5.

Žerjavič, Peter (2003 b) Bodo hrvaški Slovenci dobili poslanca? *Delo*, 3.4.: 20.